108STE JAARGANG — NO.: 105 ZATERDAG 11 MEI 1991

AMIGOE

VANDAAG

STEERING COMMITTEE
...waardering...

Preke

Moederdag: En het Steering Committee zag dat het goed was

Wisseling in Brasilia

■ *BRASILIA - President Fernando Collor de Mello van Brazilië omhelsde de afgetreden minister van Economische zaken Zeila Cardoso de Mello tijdens de plechtigheid waarmee de wisseling van de macht aan de economische top binnen het Braziliaanse bestuursapparaat werd bezegeld. De opvolger van de afgetreden bewindsvrouwe, Marcillo Marques Moreira (midden), keek daarbij toe.*
(AFP-satellietfoto)

Dollar sluit week lager af

AMSTERDAM - De dollar is op de Europese valutamarkten lager gesloten. Op de Amsterdamse valutamarkt noteerde de munteenheid vrijdag tegen het eind van de handel Nf 1,9450 tegenover Nf 1.9620 in Londen op donderdag. Donderdag was de Amsterdamse markt gesloten door Hemelvaartsdag.

De handel was ongeanimeerd door het naderen van het weekeinde. Veel handelaren hadden hun kantoren al verlaten. De publikatie in de middag van de Amerikaanse Producer price index met een stijging van 0,2 procent in april zorgde voor een daling van de "Greenback". De stijging van de Producer price index bleef binnen de verwachting en daardoor zou de FED, het stelsel van de Amerikaanse Centrale banken, volgens sommige deskundigen kunnen overgaan tot een verdere verlaging van de rentetarieven.

Hondurees verzet geeft strijd op

TEGUCIGALPA - De linkse Hondurese guerrilla-organisatie "Cinchoneros" geeft de gewapende strijd tegen de regering op. De leiders van de organisatie die in de jaren '80 de actiefste verzetsorganisatie in het land vormde, keerden vrijdag van uit ballingschap in Nicaragua in hun vaderland terug.

"De veranderingen in Midden-Amerika" waren onder andere een reden voor verzetsleider Roger Eludin terug te keren. Hij zei dat niet alle Cinchoneros het met het opgeven van de strijd eens zijn. Tegenover journalisten zei Eludin dat zijn organisatie verantwoordelijk was voor de dood van generaal Gustavo Alvarez Martinez in 1989. Deze generaal voerde het bevel over de strijdkrachten van 1982 tot 1984 en werd verantwoordelijk gesteld voor de verdwijning van honderden Hondurezen van de oppositie.

BAKER: BEREID NAAR V-RAAD TE GAAN

Compromis met Iraakse leger over regeling in Dahuk

VS voor stationeren van politiemacht VN in Irak

WASHINGTON - De Verenigde Staten zijn bereid via een resolutie van de Veiligheidsraad de stationering van een VN-politiemacht in noord-Irak af te dwingen, als blijkt dat dat de enige mogelijkheid is om een dergelijke poilitiemacht in het gebied te krijgen. Dat heeft de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken James Baker vrijdag verklaard na een onderhoud met zijn Duitse ambtgenoot Hans-Dietrich Genscher.

Baker onderstreepte de wens van Washington om de de rol van beschermer van de Kurden in noord-Irak zo spoedig mogelijk over te dragen aan internationale hulp- en humanitaire organisaties. Momenteel hebben Amerikaanse, Britse, Franse en Nederlandse mariniers en soldaten in het noorden van Irak een veiligheidszone ingesteld waarnaar Kurdische vluchtelingen kunnen terugkeren.

"Als een nieuwe resolutie van de Veiligheidsraad de enige manier is om dat te bereiken, dan denk ik dat wij moeten werken aan een nieuwe resolutie", zo stelde Baker. De VS, Frankrijk en Groot-Brittannie zijn van mening dat VN-resolutie 688 voldoende ruimte biedt voor een directe stationering van een VN-politiemacht in noord-Irak. VN-secretaris-generaal Javier Perez de Cuellar keert zich tegen een dergelijke interpretatie van resolutie 688. Perez de Cuellar stelt dat voor stationering van VN-manschappen een nieuwe resolutie is gewenst.

Een van de Amerikaanse hooggeplaatste militairen heeft vrijdag gezegd dat in samenwerking met het Iraakse leger wordt gezocht naar een oplossing voor de terugkeer van vluchtelingen naar de Kurdische stad Dahuk. Voor de vlucht van de inwoners woonden bijna vierhonderdduizend mensen in Dahuk, een van de vijf grote steden in Iraaks Kurdistan.

TERUGGETROKKEN

De VS willen de stad liever niet bezetten, zei Richard Naab, en "de Iraki's hebben enkele ideeën geopperd waartoe we ons wel min of meer aangetrokken voelen." De geallieerden verwachten dat gevluchte Kurden niet zullen terugkeren naar Dahuk als hun veiligheid niet gegarandeerd is.

Volgens Amerikaanse bronnen heeft Baghdad achthonderd speciale veiligheidstroepen naar Dahuk gestuurd. Eerder werd een getal van tweeduizend genoemd. Volgens Naab is er geen reden om te twijfelen aan verklaringen van de Iraakse verbindingsofficieren dat het Iraakse leger zich uit Dahuk heeft teruggetrokken. "De hamvraag is wat de Kurden tevreden zal stellen" zei Naab.

ZO SNEL MOGELIJK

In Washington zei generaal John Galvin dat hij een bezetting als eerder in Zakho en omgeving te ver vindt gaan. "Ik heb geen zin om in een grote stad verwikkeld te raken waar ik ook nog andere dingen moet doen dan voor de Kurden zorgen, want het een leidt tot het ander. Je gaat erin en dan heb je nog zes compagnieën nodig voor het regelen van het burgerbestuur, nog eens vijf compagnieën Militaire Politie, een paar bataljons mariniers, loodgieters en nog veel meer."

Enkele dagen geleden lekte een plan uit dat de mening vertolkte van de Amerikaanse generale staf. Daaruit blijkt dat de VS de hele operatie in Irak zo snel mogelijk aan een politiemacht van de Verenigde Naties willen overdragen, of als dat niet lukt een multinationale politiemacht.

ZEER VERONTRUST

Maar de kans hierop is praktisch nul geworden na een wekenlange patstelling in de Veiligheidsraad - de Sovjetunie en China zijn tegen plus andere leden die geen vetorecht hebben - en na definitieve verwerping van dit idee door Irak donderdag. Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken zei "zeer verontrust" te zijn door de weigering van Irak om een VN-macht toe te laten.

De secretaris-generaal van de VN, Javier Perez de Cuellar, achtte vrijdag de mogelijkheid niet uitgesloten dat de Veiligheidsraad toch zal beslissen tot ingrijpen in het noorden van Irak. Hij sprak zich uit tegen een interpretatie van resolutie 688 door Frankrijk, de VS en Groot-Brittannie, die zeggen dat er met deze resolutie geen nieuwe resolutie voor het sturen van een politiemacht nodig is. Resolutie 688 is niet aangenomen "in het kader van hoofdstuk VII van het VN-Handvest" zei hij. In dit hoofdstuk wordt het sturen van troepen geregeld in geval van een bedreiging van de vrede, het breken van de vrede en daden van agressie.

ONVOLDOENDE

Maar hij gaf aan dat nu ook de Kurden de voorgestelde politiemacht onvoldoende vinden, een aanwijzing wellicht dat de onderhandelingen van de Kurdenleiders met Baghdad zijn mislukt.

"De VN zijn bereid alles te doen, en wij doen al alles, om de Kurden te beschermen en te helpen, maar als zij een niet-militaire aanwezigheid van de VN niet voldoende vinden, wat kunnen wij dan doen? zei Perez de Cuellar.

Premier John Major nam vrijdag een voorschot op een discussie die volgende week in de Veiligheidsraad voortgezet zal worden, over versoepeling van het handelsembargo tegen Irak. "Zolang Saddam Husayn aan de macht is, zullen wij een veto uitspreken over elke VN-resolutie die ten doel heeft de sancties te verzwakken" zei Major vrijdag.

Wall Street: flink omlaag

NEW YORK - De koersen op de effectenbeurs van New York zijn op de laatste dag van de week hard naar beneden gegaan.

De Dow Jones-index van de dertig belangrijkste aandelen daalde vrijdag met 50,97 punten tot 2920,18 punten, ofwel 1,72 procent. De omzetten waren, on[illegible]ks de sterke achteruitgang, niet hoger dan normaal. Er werden 170 miljoen aandelen verhandeld. Van de verhandelde fondsen moesten maar liefst 1126 noteringen omlaag, terwijl er slechts 449 de weg omhoog konden vinden. Wall Street werd sterk beinvloed door de val van de obligaties.

**BEIJING - Drie Chinezen zijn geëxecuteerd en 97 anderen zijn veroordeeld tot levenslange gevangenisstraffen (of executie op een later moment) wegens handel in verdovende middelen. Dat heeft het Chinese Volksdagblad zaterdag gemeld. Bovendien zijn nog eens honderd Chinezen voor drugsmisdaden aangehouden. De veroordelingen en arrestaties hebben plaatsgevonden in Kunming, de hoofdstad van de provincie Yunnan in het zuidwesten van China.

Bush ere-doctor

■ *WASHINGTON - President George Bush met echtgenote Barbara op weg naar de helikopter welke hen van het Witte Huis naar de Princeton University moest brengen. Daar wachtte Bush een eredoctoraat. Inmiddels hebben de artsen vastgesteld dat de Amerikaanse president lijdt aan de ziekte van Graves, een aandoening van de schildklier welke ook mevrouw Bush onder haar leden heeft.*
(AFP-satellietfoto)

Mandela-zaak

JOHANNESBURG - Het proces tegen Winnie Mandela wegens ontvoering en mishandeling is vrijdag geëindigd. Volgende week wordt het vonnis verwacht.

De advocaat van de anti-apartheidsactiviste en vrouw van de ANC-leider Nelson Mandela vroeg de rechter de aanklachten te negeren en zijn cliente vrij te spreken.

Akkoord in Nederlandse metaalsector

ZOETERMEER - Werkgevers en bonden in de metaal- en elektrotechnische industrie (tweehonderdduizend werknemers) in Nederland hebben vrijdagavond een principe-akkoord bereikt over een cao voor 21 maanden. De industriebonden van FNV en CNV zullen hun leden bij metaalbedrijven adviseren de stakingen te beëindigen. Deze heben een week geduurd. Volgens de werkgevers komt de loonkosten-stijging op 10,5 tot twaalf procent uit. De cao voorziet in 3,25 procent loonsverhoging per 1 juli, een eenmalige uitkering van 0,5 procent in september en nog een loonsverhoging van vier procent in april 1992.

Managua ten strijde

MANAGUA - De Nicaraguaanse hoofdstad Managua heeft vrijdag de oorlog verklaard aan de naar schatting tien miljoen ratten die de stad bewonen. Het ongedierte is een bedreiging voor de volksgezondheid en de economie, zo verklaarden de autoriteiten vrijdag.

Vijftienhonderd burgers stropen de stad af op zoek naar de schuilplaatsen van de ratten. De "uitroeiers" richten hun aandacht met name op marktplaatsen, vuilnisbelten, riolen en sloppenwijken. Met chemische bestrijdingsmiddelen worden de beesten vervolgens uit de weg geruimd.

Paramaribo zwijgt over affaire

Uitgewezen diplomaten van witten drugsgeld verdacht

DEN HAAG - De twee Surinaamse diplomaten die dinsdag Nederland zijn uitgewezen zouden zich schuldig hebben gemaakt aan het witwassen van drugsgelden. Dit is vrijdag in betrouwbare kringen op de Nederlandse ambassade en het Surinaamse ministerie van Buitenlandse zaken in Paramaribo vernomen.

Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken verklaarde consulair ambtenaar Balthus Berrenstein en ambassade-secretaris Romeo Antonius tot ongewenst persoon na onderzoek van Justitie. Volgens de bronnen in Paramaribo waren zij "geruime tijd" bezig drugsgelden wit te wassen. Officieel werd meegedeeld dat het tweetal handelingen verrichtten die niet strookten met hun diplomatieke status. Suriname wees - tot officiële verbazing van Den Haag - ter vergelding twee Nederlandse diplomaten uit: vice-consul Susan van der Drift en ambassade-secretaris Lucien Kleinjan.

Het ministerie van Buitenlandse Zaken in Paramaribo heeft officieel met geen woord gerept over de uitwijzing van diplomaten. Volgens medewerkers zal Paramaribo er het zwijgen toe blijven doen in de hoop dat Nederland geen ruchtbaarheid geeft aan het justitieel onderzoek naar de activiteiten van Berrenstein en Antonius.

BEVING GEVOELD IN DHAKA

Mensen in nood-functionaris:grootste probleem vormt toekomst

Hulpverlening komt op gang voor Bangladesh

DHAKA - Een lichte aardschok heeft zaterdagochtend tot paniek geleid onder de bewoners van de Bengaalse hoofdstad Dhaka, zo meldden waarnemers. De schok heeft voor zover bekend geen gewonden of doden tot gevolg gehad. De hulpverlening aan het rampland is ondertussen goed op gang gekomen.

Meteorologische instituten in naburige landen konden nog geen informatie geven over de kracht en het epicentrum van de schok. De beving had plaats twee weken nadat Bangladesh is getroffen door een krachtige cycloon, vloedgolven en overstromingen waarbij volgens de autoriteiten zeker 126.000 mensen zijn omgekomen.

VOEDSELNOODHULP

De wereld stuurt meer dan 260 miljoen gulden hulp in de vorm van geld, medicijnen, voedsel, kleren, tenten en andere goederen naar Bangladesh om de honderdduizenden mensen te redden die worden bedreigd door honger en ziekten. Dit hebben functionarissen van hulporganisaties vrijdag in Geneve verklaard. Tien miljoen mensen zijn namelijk dakloos geworden toen Bangladesh op 29 april werd getroffen door de sterkste cycloon in zijn geschiedenis. Het Rampenfonds van de Verenigde Naties UNDRO maakte bekend dat Saudi-Arabie een bijdrage van 195 miljoen gulden heeft geleverd. De hulp zou direct aan de Bengaalse autoriteiten zijn overgemaakt.

Alle krachten die ter beschikking staan zijn gemobiliseerd en hulpverlening van de overheid en de particuliere organisaties komt goed op gang. Dat zei F. Siert, projectmedewerker van de Nederlandse hulp-organisatie Mensen in nood zaterdagmorgen bij aankomst op de luchthaven Schiphol. Hij bezocht Bangladesh en constateerde ter plekke dat er voldoende voedselnoodhulp beschikbaar is. Wel is er behoefte aan een speciaal soort landbouwplastic en aan tenten, zo zei zij.

DODENLAND

Siert bezocht ook een gedeelte van de kust, waar voor de ramp ongeveer vijfduizend mensen woonden en werkten, en waarvan er nog geen honderd over zijn. "Het is een niemandsland, een dodenland, waar plotseling een enorme stilte heerst. Iedereen wilde zijn verhaal kwijt. Zo vertelde een man dat hij met ongeveer vijftig andere mensen in een huis dekking had gezocht tegen het opkomende water. Uiteindelijk overleefden slechts vier man de ramp".

Het water, de springvloed, noemde Siert de "killer". De overstroming van het zoute water vormt ook een groot probleem voor de wederopbouw, want in de kustgebieden wordt rijst verbouwd. Voor de volgende rijstproductie zal de grond waarschijnlijk niet meer kunnen worden gebruikt, wat betekent dat de mensen geen uitzicht hebben op inkomsten. "Het grootste probleem is de toekomst, hoe moet het land worden herbouwd?", aldus Siert.

Nationale Ombudsman Marten Oosting:

"Overheid is er voor ons niet voor zichzelf"

= door Hennie Harinck =

WAT TE DOEN als een politieman ten onrechte een klap heeft uitgedeeld? Wat kan een burger ondernemen als een aanvraag voor een vergunning is afgewezen terwijl hij toch meent daar recht op te hebben? Wat is de aangewezen weg als men een brief heeft gestuurd aan een overheidsinstantie om een beurs aan te vragen en die brief blijkt te zijn zoekgeraakt? Sinds 1982 kan men in Nederland voor dit soort klachten terecht bij de Nationale Ombudsman. De verpersoonlijking van deze instelling, waar zestig mensen werkzaam zijn, is mr. drs. Marten Oosting. Voor Telegraaflezers is hij voorzeker geen onbekende. Elke week verzorgt hij in die krant een column waarin hij een klachtencasus behandelt. Momenteel verblijft de voormalige hoogleraar bestuursrecht op Curaçao op uitnodiging van de gevolmachtigde minister van de Nederlandse Antillen, Edsel Jesurun. Doel van dit werkbezoek is nog louter informatie-overdracht.

MARTEN OOSTING
...vertrouwensman...

'Dit is voor de Antillen een eerste kennismaking met de instelling Nationale Ombudsman en ik merk dat mijn gesprekspartners tot nu toe erg enthousiast zijn over de werkzaamheden van de ombudsman. Ik bespeur ook hier het gevoel dat het goed zou zijn wanneer de burgers van de Antillen de mogelijkheid zouden hebben om hun problemen in het verkeer met de overheid aan een onpartijdige, onafhankelijke instantie voor zouden kunnen leggen.' Of de Antillianen in de toekomst hun klachten over de overheid kwijt zullen kunnen bij een Antilliaanse Ombudsman is vooralsnog toekomstmuziek. Eerst zal moeten worden besloten of men het wil en dan moet nog gekeken worden naar een gepaste Antilliaanse variant, waarbij verspreide ligging van de eilanden met name een grote rol zal spelen.

In Nederland heeft het zo'n tien jaar gevergd om tot de daadwerkelijke aanstelling van een Nationale Ombudsman te komen. 'Het is niet iets wat je in een handomdraai doet. Het vergt heel wat voorbereiding', aldus Oosting.

VERTROUWENSMAN

'Ik ben de vertrouwensman van het parlement in de controle op de uitvoerende macht van de overheid', aldus Oosting. De Nationale Ombudsman is een staatsinstelling en is onafhankelijk van de regering. Aan het hoofd van het bureau, waar zestig mensen - voornamelijk juristen - werken staat de ombudsman, Marten Oosting. Hij is in 1987 door de Tweede kamer benoemd voor een periode van zes jaar.

Zijn taak is het doen van onderzoek naar de manier waarop waarop de overheid zich gedraagt ten opzichte van de burgers wat de uitvoering van het beleid betreft. Dat kan gaan om het verlenen van subsidies en vergunningen of om het optreden van de politie tegenover verdachten. Al dit soort concrete handelingen waarmee de overheid zichtbaar wordt voor de bevolking kan de aanleiding zijn dat contact wordt opgenomen met de Nationale Ombudsman.

De rapporten die de Nationale Ombudsman het licht doet zien zijn alle openbaar en in de pers wordt behoorlijk aandacht besteed aan de uitkomst en de aanbevelingen van de rapporten. Afgelopen februari kwam het onderzoek naar de kwaliteit van politiecellen in Nederland nog uitgebreid in de media aan de orde.

PUERTO RICO

Het ambt van Nationale Ombudsman bestaat in Nederland sinds 1982. Over de hele wereld bestaan tientallen landen die ook dit ambt kennen. Momenteel vindt in Puerto Rico een ombudsmannen-conferentie plaats. 'Dit toont aan dat de ombudsman geen typisch Westeuropees verschijnsel meer is', aldus Oosting.

In Zweden was in het begin van de vorige eeuw al een ombudsman. Overigens komt daar ook het woord 'ombudsman' vandaan. Sinds de vijftiger jaren werd het ambt meer bekend en werden her en der over de wereld verspreid ombudsmannen aangesteld.

Ook in Afrika kent men het ambt en met name in Tanzania geldt de instelling als een symbool van staatkundige vernieuwing. 'Daar is het veel minder een sluitstuk van staatkundige vernieuwing, van politici en bestuurders om te investeren in een goede verhouding tussen bestuur en burger, want dat is waar het om gaat bij het instituut ombudsman. De ontwikkeling van de laatste twintig jaar geeft aan dat het niet alleen voorbehouden is aan op Westerse democratieën gegrondesamenlevingen om een ombudsman aan te stellen.'

BESCHERMING

De ombudsman werd ingesteld als een voorziening ter bescherming van burgers, die problemen hebben met het uitvoeringsbeleid van de overheid. 'De overheid kan zich, naar het gevoel van de burger, niet goed gedragen. Een voorbeeld is: een burger schrijft een brief naar een overheidsinstantie en krijgt maar geen antwoord. Of iemand vraagt een subsidie, een studiebeurs of een vergunning aan die hem wordt geweigerd terwijl de burger van mening is dat hij daar recht op heeft. Ook iemand die meent onterecht in de boeien te zijn geslagen door de politie kan contact met ons opnemen om dat uit te laten zoeken. Klachten over grievende, racistische opmerkingen van bijvoorbeeld een politieagent komen ook bij ons terecht.'

Het is belangrijk dat een instituut als de Nationale Ombudsman bestaat. De overheid heeft een monopoliepositie in de samenleving voor wat betreft een aantal belangrijke taken die het welbevinden van mensen raakt zoals orde, veiligheid en het heffen van belastingen. Volkshuisvesting, volksgezondheid en onderwijs zijn tevens zaken van groot belang voor de bevolking. Gebleken is dat de Nationale Ombudsman is gaan fungeren als een soort 'reminder' dat de overheid er is voor de mensen en niet voor zichzelf.'Maar ook die overheid bestaat uit mensen die fouten kunnen maken. Ambtenaren laten ook wel eens een steekje vallen.'

Nu is het niet zo dat een ambtenaar die nalatig is geweest en waarop de Nationale Ombudsman is geattendeerd door een burger bij die instantie op het matje wordt geroepen. 'Wij spreken hier de verantwoordelijke minister of gedeputeerde op aan. Daar concentreert zich de macht. Wij hebben de taak om die macht te controleren om te voorkomen dat die macht aan ero... onderhevig wordt', aldus ...ing. Net als de controle door de rechter, de nieuwsmedia en de volksvertegenwoordiging zorgt de Nationale Ombudsman ervoor dat de dienstbaarheid van de overheid aan de burgers optimaal wordt. 'Wij schudden ze af en toe wakker om ze eraan te herinneren dat de overheid er niet voor zichzelf is maar voor de samenleving. Daaraan ontleent ze haar bestaansrecht.'

Tot 1982 was het in Nederland veel minder makkelijk om de overheid aan te spreken op verminderde dienstbaarheid. Men kon in administratief beroep gaan tegen schriftelijke besluiten als subsidieverlening en dergelijke. Er is echter een groot deel van het overheidsoptreden, zoals dat van de politie, dat niet via dit beroep viel aan te kaarten. Men kon wel terecht bij de volksvertegenwoordiging of de betreffende korpschef maar deze partijen zijn natuurlijk niet onafhankelijk zoals de Nationale Ombudsman dat is.

'Als een soort laatste strohalm schreef men, en schrijft men overigens nog steeds, ook de koningin wel aan. Zij is gezien haar positie niet in staat om zelf onderzoek te doen en kan alleen maar de brief overdragen aan de verantwoordelijke minister of burgemeester. Vaak had de klacht nu juist betrekking op diezelfde minister en was daarmee de cirkel gesloten.'

De Nationale Ombudsman doorbreekt die cirkel en kan als onafhankelijke, publieke instelling zelf onderzoeken instellen. In de Wet Nationale Ombudsman liggen verstrekkende bevoegdheden beschreven. De bevoegdheid van de ombudsman betreft nu nog de rijksoverheid en de politie, maar Oosting verwacht dat die zal worden uitgebreid tot de provincies, gemeenten en de waterschappen.

POLITIECELLEN

Iedereen, elke burger, kan de Ombudsman vragen een onderzoek in te stellen. 'Ook buitenlanders kunnen dit voorzover het de gedragingen van de Nederlandse overheid betreft. Dus ook mensen uit de Antillen zouden kunnen klagen bij de Nationale Ombudsman wanneer ze te maken hebben met de Nederlandse overheid'.

Niet alleen personen, maar ook bedrijven, stichtingen en verenigingen kunnen een klacht, een verzoekschrift indienen bij de ombudsman. Zelfs een gemeente kan de overheid aanklagen. Als iemand niet in staat is de klacht schriftelijk te verwoorden dan verleent de ombudsman assistentie. 'We hoeven alleen maar te weten wie de klager is en waar het over gaat.'

Ook kan de Ombudsman uit eigen initiatief een onderzoek opstarten en kan op grond daarvan een aanbeveling opstellen.

Een recent onderzoek, waaraan de Nederlandse media volop aandacht besteedden, betrof het onderzoek naar de kwaliteit van politiecellen. Daar mankeerde nogal wat aan, zo bleek uit dit onderzoek. Inmiddels zijn de aanbevelingen naar de minister van justitie Hirsch Ballin verstuurd en hij heeft deze geaccepteerd. Ook werd ruim een jaar geleden onderzoek gedaan naar de postbehandeling bij alle dertien ministeries.

'Een veelgehoorde klacht is dat het zolang duurt voordat je een reactie krijgt op je brief. Je weet ook niet of de brief wel goed aangekomen is of hoelang het nog duurt. Dat maakt de burger heel onzeker, vooral als het een aanvraag betreft die voor een bepaalde datum moet worden ingestuurd.'

Op grond van het onderzoek werd een aanbeveling verstuurd naar alle ministers waarin een algemeen voorstel werd gedaan hoe men met post dient om te gaan. In alle gevallen wordt onmiddellijk na ontvangst een bevestiging gestuurd en dat stelt de burger gerust. Nu, een jaar later, tekenen zich al duidelijke verbeteringen af en wordt er minder over die postbehandeling geklaagd.

MACHT

Hoever strekt de macht van de Nationale Ombudsman? Die strekt ver volgens Oosting, maar dat is niet altijd zichtbaar. 'De overheid is gehouden de Ombudsman de gevraagde inlichtingen te verstrekken die in het kader van een onderzoek nodig zijn. Vaak gaat dat schriftelijk, maar wij kunnen ook inzage eisen in een vertrouwelijk archief. De ombudsman kan ook personen onder ede horen, net als een rechter en kan dat zelfs afdwingen met de sterke arm als dat nodig mocht blijken. In de praktijk komt dit overigens nauwelijks voor.'

Evenals de rechter hanteert de ombudsman de procedure van hoor en wederhoor om tot een uitvoerige beschrijving van de feiten te komen. Klachten van burgers kunnen volgens Oosting beschouwd worden als informatie voor het management. 'Het is een soort feed-back mechanisme, waarbij wij aan het licht brengen wat er op uitvoerend niveau gebeurt en dat is waardevolle informatie voor een minister of een burgemeester. Het is zelfs zo dat al tijdens een onderzoek van de ombudsman maatregelen worden genomen. Dat is natuurlijk ook beter dan wanneer het afgedwongen moet worden'.

De ombudsman kan overigens formeel niets afdwingen, hij is niet een rechter. Hij maakt een rapport en geeft een oordeel of de overheid zich wel of niet behoorlijk heeft gedragen en verbindt daaraan eventueel een aanbeveling. Deze aanbeveling heeft natuurlijke geen dwingend karakter. In de praktijk worden ze gelukkig vrijwel altijd opgevolgd. Op deze manier levert de ombudsman een niet geringe bijdrage aan de kwaliteitsverbetering van het uitvoeringsbeleid van de overheid. 'Het is heel belangrijk om het besef dat de overheid ònze overheid is levend te houden'.

Liederlijke taal

WILLEMSTAD — Gisterochtend werd een patrouille van de politie belaagd door agressieve vrouw. De agenten waren in de omgeving van de Jan Otzenstraat te hulp geroepen om een groep mannen ervan in kennis te stellen dat het in groepen bijeen zijn op de openbare weg niet toegestaan is. De 32-jarige vrouw S.F.D. bemoeide zich ermee en begon liederlijke taal uit te slaan naar de agenten. Toen zij de vrouw op haar ontoelaatbare gedrag attendeerden begon zij met bekers water te smijten. De vrouw is meegenomen naar het bureau om haar terecht te wijzen.

Dienst jeugdzaken bereidt leiders voor op vakantie

WILLEMSTAD — De dienst jeugdzaken organiseert in het kader van de activiteiten voor het 'Vakantieplan 1991' studieweekeinden voor 200 leiders van sociaal/culturele jeugdgroepen.

Dit weekeinde vindt er zo'n studieweekeinde plaats en ook volgende week 18 en 19 mei. Het doel is om de deelnemende leiders op de hoogte te stellen van de nieuwe mogelijkheden en om hen wat bij te brengen op het gebied van handenarbeid, sport, drama, het vertellen van verhalen en etsen.

Gezien de grote belangstelling overweegt de dienst jeugdzaken om een cursus te geven op structurele basis.

Steering Committee looft moeders op moederdag

WILLEMSTAD — **Morgen is het moederdag. Het Steering Committee grijpt die gelegenheid aan om de moeders te feliciteren met hun rol die zij hebben als vrouw. "Mama, is het wezen dat door de Goddelijke schepper is geroepen om de prachtige taak te volbrengen kinderen op de wereld te brengen."**

Het Steering Committee vervolgt: "Moeder is het wezen dat haar eigen leven geeft voor het welzijn van haar kinderen".

"Moeders zijn degenen die hun nachten opofferen, wanneer de kinderen ziek zijn en aandacht nodig hebben".

"Moeders zijn degenen die vaak slapen met honger, omdat ze de buikjes van hun kinderen moeten vullen".

"Moeders zijn in veel gevallen vader en moeder tegelijk, ze vervullen een dubbelrol omdat ze hun kinderen moeten verzorgen en begeleiden, maar tegelijkertijd hun dagelijks brood verdienen".

"Moeders moeten vaak op de knieën liggen om de kinderen op de been te houden".

Het Steering Committee besluit deze lofzang op de moeders met de vraag om Gods zegen voor al die vrouwen op moederdag en alle dagen van hun levens.

"Laten we moeder onze liefde en aandacht geven, want liefde wordt betaald met liefde. Er bestaat geen enkel cadeau dat de immense moederliefde kan vergoeden. Vergeet de moeders niet, ook niet als ze oud zijn geworden", doet het Steering Committee een oproep aan de kinderen.

Promotie Curaçao met fotoboek

■WILLEMSTAD — *In samenwerking met de stichting tot ontwikkeling van het toerisme op Curaçao, het toeristenbureau in Nederland en Coral Cliff Diving heeft de Duitse fotograaf/schrijver Dietmar Reimer een boekje vervaardigd over het onderwater leven van Curaçao. De titel is: 'Curaçao, Caribbean Under water World'. Niet alleen de actuele situatie maar ook de historische achtergrond van het eiland wordt in dit boekwerkje aan het licht gebracht. Reimer heeft zich in het boek gericht op duikplaatsen als Westpunt, Lagun, Sta. Martha, Vaersenbaai, het onderwaterpark, Oostpunt en Klein Curaçao. Het boekje is momenteel beschikbaar in het Engels en in het Duits, maar er zijn plannen om het in het Nederlands, Italiaans, Spaans en Portugees uit te geven. Over een week of zes zal het in de boekhandel verkrijgbaar zijn. Op de foto het moment waarop de schrijver het boekje overhandigt aan de directeur van het Curaçaose toeristenbureau, Siegfried Loeper.*

Doelpuntloos gelijkspel
Centro Dominguito stuit op sterke doelman SUBT

WILLEMSTAD **Centro Dominguito en SUBT hebben allebei een punt overgehouden aan hun tweede competitiewedstrijd. In een niet onaantrekkelijke wedstrijd, die door 188 betalende toeschouwers werd bijgewoond, deelden zij doelpuntloos de punten. Centro ondernam de beste doelpogingen waaronder een drietal formidabele schoten op doel die echter vakkundig door de geroutineerde Papito Nivilac werden gekeerd.**

De rentree van Wilhelm Canword als trainer heeft het SUBT-elftal vooralsnog niet tot grootse daden geinspireerd. Integendeel, Centro speelde met veel meer strijdlust en domineerde het duel gedurende het grootste gedeelte van de tijd. De laatste stond een tweetal keren een Centro-treffer in de weg terwijl keeper Papito Nivilac verscheidene schoten verschalkte. SUBT kende de nodige ups en downs in de wedstrijd; zijn scoringskansen bleven beperkt tot een verrassend afstandsschot van Curly Rock die rakelings over ging en een schot van Oswin Luciano.

SUBT dat in zijn eerste optreden in het seizoen van Victory Boys verloor, haalde met het gelijkspel zijn eerste winstpunt binnen. Voor Centro was dit het tweede gelijkspel.

In de eerste divisie toonde Vesta zich de meerdere van Hubentut Westpunt. Het enige doelpunt van de wedstrijd werd in de tweede helft uit een strafschop gescoord.

De competitie wordt morgenavond voortgezet met de volgende wedstrijden: Hubentut Korsou - Centro Hubenil Mahuma; Sithoc-Jong Colombia. De eredivisiewedstrijd gaat dus tussen de nummers een en twee. Sithoc gaat zoals bekend, momenteel op kop met 4 punten uit twee wedstrijden terwijl Jong Colombia een punt minder behaalde in hetzelfde aantal wedstrijden.

TAP

WILLEMSTAD —De Portugese luchtvaartmaatschappij Tap stelt vanaf juni dit jaar een tweede wekelijkse vlucht naar Curaçao in.

Passagiers die in Amsterdam instappen, moeten ook bij deze vlucht overnachten in Lissabon. De hotelkosten zijn bij het ticket inbegrepen. Ruim een jaar geleden begon Tap met de eerste vlucht naar Curaçao.

Tweede dinsdag mei opening zitting Staten

WILLEMSTAD —De gouverneur Jaime Saleh ... op de tweede dinsdag van de maand mei de zitting der ... openen. Door het uitgebreide militair ceremonieel en de rijroutes is de binnenstad gedeeltelijk afgesloten.

Een gewapend escorte zal de auto waarin de gouverneur, zijn echtgenote en de adjudant zitten, begeleiden. Motorrijders rijden voor- en achteraan.

De walbatterij 'Batterij Krommelijn' schiet gedurende de rit minuutschoten af. Van zonsopgang tot zonsondergang zullen de vlaggen van het Koninkrijk der Nederlanden en de Nederlandse Antillen van de landsgebouwen wapperen.

De gouverneur begeeft zich om negen uur naar het gebouw der Staten waar hij de zitting opent.

Bloeddorstige honden

WILLEMSTAD — Bloeddorstige honden hebben in de afgelopen paar maanden een dertigtal geiten van het leven beroofd. De horde honden beweegt zich in de buurt Souax en vormt daar een ware terreur voor geitenbezitters. De politie raadt deze aan goed toezicht te houden op hun geiten om meer bloedvergieten te voorkomen.

'Eensgezind in drugsstrijd"

Besprekingen Aruba en Antillen constructief

WILLEMSTAD — De vergadering die gisteren gehouden in het kader van de Ministeriële Samenwerkingsraad - Aruba en Nederlandse Antillen in een constructieve vruchtbare sfeer verlopen, zo melden de deelnemende partijen.

Er is onder meer gesproken over een ontwerp voor een nieuw Wetboek van Strafvordering, de rechtspositie van ambtenaren, onder meer die van de leden van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba.

Beide landen hebben de noodzaak benadrukt om ruggespraak te houden over aangelegenheden die niet speciaal vallen onder de ministeriële samenwerking.

In het bijzonder is naar voren gebracht zoveel mogelijk een eensgezinde positie in te nemen voor wat betreft de ontwikkelingen die zich voordoen in de Europese gemeenschap en in de bestrijding van de handel in en het gebruik van drugs.

De Antilliaanse en Arubaanse ministers uitten de wens om voortaan met regelmaat een vergadering te houden van de Ministeriële Samenwerkingsraad.

Viering 500 jaar Latijns-Amerika

Momenteel verblijft de in Venezuela befaamde senator komponist Aldemaro Romero op Curaçao. Hij is voorzitter van de commissie die de viering van de ontdekking van Latijns-Amerika 500 jaar geleden voorbereidt. Komend jaar zal bol komen te staan van culturele en historische aktiviteiten in dat kader en de voorzitter bezoekt Curaçao om ook hier de viering van de grond te krijgen. Op de foto v.l.n.r. Ir. Mr. Irving Moenir Alam, Aldemaro Romero en Gezaghebber Elmer Wilsoe.

Politiepistool

WILLEMSTAD — Er moest een politiepistool aan te pas komen om de 22-jarige man B.G.M., die een patrouille met een ijzeren staaf bedreigde, te bedwingen. De agenten hadden hem al geruime tijd ervan proberen te overtuigen dat hij de openbare weg niet moest blokkeren. Na het trekken van het pistool liet de man de staaf vallen en nam hij de benen. Na een achtervolging kon B.G.M. worden ingerekend.

WILLEMSTAD — Het groepskomitee van het St. Elisabeth Hospitaal organiseert dit jaar opnieuw een songfestival en wel in het Holiday Beach Hotel.

De 20 kanditaten zijn allen medewerkers van het Instituut voor de gezondheidszorg en vindt plaats op 11 mei, om acht uur 's avonds. Niet op 12 mei maar de dag daarop viert het ziekenhuis de dag van de gezondheidszorg, omdat het zondag moederdag is. De vlag van de Nederlandse Antillen zal gehesen worden.

Opbrengst Kinderzegels naar FAJ

Quota Club: Slechthorendheid

WILLEMSTAD — Quota International heeft de maand mei uitgeroepen tot 'Better Hearing and Speech month'. Dit is voor de Curaçao Quota Club aanleiding om op 25 mei in het Cultureel Centrum Curaçao een seminar met als onderwerp 'Verworven slechthorendheid bij volwassenen' te organiseren. De CQC is een service club van werkende vrouwen die door middel van diverse projekten hun steentje willen bijdragen aan het algemeen welzijn van de bevolking. Ditmaal hebben zij hun aandacht gericht op de auditief gehandicapten in de samenleving. Een vaak vergeten groep in onze maatschappij. Het seminar zal om 9.00 in de ochtend aanvangen en eindigt om 13.00. Verschillende deskundigen zullen hun licht over het onderwerp laten schijnen, waaronder een KNO-arts en een logopediste. Ook zullen slechthorenden over hun ervaringen met deze handicap vertellen.

Gezondheidsonderzoek P.A.H.O.

Gisteren bezocht een delegatie van de Pan American Health Organisation de gedeputeerde van volksgezondheid Nelson Monte. De P.A.H.O. zal op Curaçao onder meer technische bijstand gaan leveren bij een onderzoek naar de gezondheid van schoolkinderen, met name de mondhygiëne. Op de foto v.l.n.r. Dr R. Winklaar, gedeputeerde Monte, Dr Patricio Yepex (P.A.H.O), Dr Antonio Mena (P.A.H.O) en Shaheen Elhage (G.G.D.).

Introductie 'Olympische creditcard':

M&C-bank steunt atleten voor Olympische Spelen

WILLEMSTAD — De Maduro en Curiëlsbank zegt bij aan de Olympische Spelen in 1992 in Barcelona door het uitgeven van een speciale Olympische creditcard'. Deze promotionele actie moet fondsen opleveren om de Curaçaose atleten te steunen om deel te nemen aan de spelen van 1992.

Naast de lidmaatschapsgelden zullen degenen die een olympische visumkaart aanschaffen, ook een deel als bijdrage aan de atleten van Curaçao bij wijze van sponsorbijdrage. Bij elke aanschaf van een Olympische kaart betaalt de M&C bank een donatie van een dollar aan het Olympisch Comité.

De kredietkaart 'Olímpiko' heeft dezelfde voordelen als de klassieke visa-kaart: een persoonlijke kredietlijn, betaalmogelijkheden bij meer dan acht miljoen vestigingen over de gehele wereld, de mogelijkheid om bij meer dan 250.000 banken en 60.000 bankautomaten geld op te nemen en een levensverzekering, die bij de prijs is inbegrepen wanneer het ticket naar Barcelona wordt betaald met deze 'olympische' kaart.

Ook kan er in Amerika gebruik worden gemaakt van de zogenaamde 'toll free 1-800 nuummers' om informatie te krijgen over het gebruik van de kaart.

COMMERCIALISERING

"Als we het twintig jaar geleden over commercialisering in de sport hadden, dan zouden we een ellenlange discussie hebben uitgelokt over amateurisme en de onafhankelijkheid van sport. Tegenwoordig wordt - afgezien van enkele puristen - door een ieder de commercialisering geaccepteerd", aldus Minguel Vargas, vertegenwoordiger van Visa International en voorzitter van het Nederlands Antilliaans Olympisch Comité.

Voorheen steunden de nationale 'Olympische comités' op subsidies van hun overheid en voor een klein deel op donaties die door fundraisingactiviteiten waren vergaard.

Na de boycot van de Olympische Spelen in Moskou in 1980, waaraan een groot aantal deelnemers meedeed zonder de overheidssteun, werd het duidelijk dat Olympische Spelen gevrijwaard moesten blijven van zowel commerciële als politieke belangen. Daarover werd gesproken gedurende het Olympisch Congress in Baden Baden in 1981.

L.A.

De eerste effectief commercieel gesteunde Spelen waren die van 1983 in Los Angeles. Vanuit dat voorbeeld werd spoedig door het 'Internationaal Olympisch Comité' geaccepteerd dat sponsors de spelen konden steunen en werd het zogenaamde TOP (The Olympic Programme) ondertekend door verschillende sponsors. Dat is zo'n succes geweest dat inmiddels het TOP III wordt onderschreven.

Eén van de ondertekenaars is Visa International die tezamen met de M&C-bank de spelen steunen door het uitgeven van de olympische kredietkaarten.

'Echtelijke' ruzie

WILLEMSTAD — Een verwonding aan de schouder was gisteren de uitkomst van een 'echtelijke' ruzie. Een in Scubinaat levend stel ging gistermiddag op de vuist na een hevige woordenwisseling. De ruzie werd uiteindelijk beslecht door een messteek in de schouder van de 39-jarige vrouw C.C. Haar vriend nam de benen terwijl de bloedende vrouw werd vervoerd naar de poli voor medische behandeling.

WILLEMSTAD — De Maduro en Curiëls Bank geeft ter gelegenheid van de Olympische Spelen te Barcelona in 1992 een speciale 'Olympische creditcard' uit. Lio 'Paps' Capriles en Ronny Gomes Casseres namens de bank en Minguel Vargas, voorzitter van het Antilliaans Olympisch Comité gaven gisteren tekst en uitleg over de promotionele actie.

OPROEPING

De Griffier van het Gerecht in Eerste Aanleg Aruba roe[pt] hierbij op: SALVATORE SPATARO, zonder beken[de] woon- of verblijfplaats in Aruba, de Nederlandse Antillen [of] elders om op donderdag, 16 mei 1991 des namiddags [om] 3.00 uur voor de rechter in het Gerechtsgebouw geleg[en] aan de J.G. Emanstraat no. 51, alhier, te verschijnen, [te]neinde te worden gehoord in verband met een door G[il]BERTO FRANCO SPATARO ingediend verzoek [om] rechterlijke tussenkomst tot het aangaan van een huwel[ijk].

DE GRIFF[IER]

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333 Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-257.

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
DRIVE-IN: 20.30 en 24.00 uur **Postcards from the Edge** (comedy-drama, 18 jr.).
PRINCIPAL: 20.30 uur **Look who's Talking too** comedy, 14 jr.)

****

BOTICA (nachtdienst)
Pabao brug: Eagle, tel.: 29011.

****

WACHTREGELING DOKTOREN
(van 18.00-07.00 uur):
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Santa Cruz: dokter S. Bermudez, H. Gorterstr. 1, tel.: 38211.
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter D. Bislip via Centro Medico San Nicolas, tel. 48833.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Our House; 18.50 Alf; 19.13 Elsa Klensch; 19.33 Big Story; 20.00 Nos cu nos; 21.00 CNN News; 21.20 Sports Saturday; 21.40 Showbizz Week; 22.00 Movie; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 16.00 Studio Sport; 17.15 Paradise; 18.00 Sunday Movie; 19.30 Show-time: 20.30 Jesse Jackson show; 21.15 CNN News; 21.35 Sports Sunday; 22.00 Health Week; 22.15 Ballet; 22.45 Week in Review; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk, gelieve Alarmcentrale op te bellen, **tel.: 115.**

****

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7, tel.: 21777) de wacht heeft dra L.G. Beke-Martinez, tel. 24696.

****

WIT GELE KRUIS ARUBA
ZUIGELINGENBUREAU (Koningstraat 22, tel.: 24444), dagelijks van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur
Maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz (28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE: Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

FADA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25): voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA: P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

DIVERSEN
BON BINI FESTIVAL: 18.30 uur in Fort Zoutman (optredens van kah'i orgel Crystal, Ti[pico LOs Amigos en dansgroep Quadirikiri).

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

KONINGIN WILHELMINA FONDS (tel.: 27198): informatiecentrum woensdag geopend van 08.30-12.00 uur - Van Leeuwenhoekstrraat 6 (boven) in het BGD-gebouw (t/o oude San Pedro hospitaal).

STICHTING TOT BEVORDERING VERANTWOORD OUDERSCHAP (Famia Planea): dagelijks van 08.00-12.00/13.00-16.00 uur - Medical Centre, Bernhardstraat 75, San Nicolas, tel.: 48833 toestel 219/225.

Bij de praktijken in het Wit Gele Kruisgebouw: dinsdag van 10.00-12.00 uur te Noord 66, tel.: 23425; dinsdag van 13.00-14.00 uur te Oranjestad, Koningstraat/Emmastraat, tel.: 23168:; dinsdag van 08.00-10.00 uur in Club Caiquetio, Paradera 47-A, tel.: 24280; woensdag van 13.00-15.00 uur te Santa Cruz 39-C, tel.: 28288 en donderdag van 10.00-12.00 uur te Pampoenastraat 15, Dakota, tel.: 23822.

Nieuwe lichting in augustus naar Nederland

Studenten krijgen nog op Aruba voorlichting studiefinanciering

ORANJESTAD— De Arubaanse studenten die dit jaar studiefinanciering hebben aangevraagd, zullen de nodige inlichtingen hieromtrent op Aruba zelf ontvangen. Voorheen geschiedde dit voor een klein gedeelte op Aruba, terwijl het merendeel bij aankomst in Nederland werd gegeven, waar velen maar half naar luisterden, wat natuurlijk begrijpelijk is na zo'n grote reis en de sensatie van helemaal op eigen benen te staan. Een ander voordeel van het geven van inlichtingen voor het vertrek is dat de ouders erbij kunnen zijn en hopelijk beter op de hoogte kunnen zijn over wat er allemaal mee gemoeid is.

De voorlichting zal geschieden in drie delen. Afgelopen maandag - en dinsdagavond vonden in de Cas di Cultura informatie-avonden plaats over de Nederlandse wet studiefinanciering (WSF 18+). In juni volgt het tweede deel, terwijl van 15 -19 juli de laatste informatie wordt gegeven. Bij aankomst in Nederland zullen de studenten maar een nachtje gezamenlijk in een hotel doorbrengen, om meteen door te reizen naar hun uiteindelijke bestemming.

Over de WSF 18+ gaven Gerrit van Hamburg en Marja Sanders, functionarissen van het departement van onderwijs in Nederland, verbonden aan de afdeling Projectgroep Studiefinancieringen te Groningen een uiteenzetting. Ze wezen erop dat de student te allen tijde verantwoordelijk is voor het doorgeven van de juiste gegevens, ondanks de machtiging aan het Arubahuis, die in feite alles voor de Arubaanse studenten afhandelt. De projectgroep betaalt de gelden, waarop de student recht heeft, dan ook aan het Arubahuis uit, die dit op zijn beurt op de rekening van de student stort. Het Arubahuis ontvangt de jaarlijkse overzichten van elke student, zodat kan worden nagegaan wat er aan elke student is uitbetaald en wat voor schulden hij/zij heeft gemaakt.

De gelden, waarop een student recht heeft, bestaan uit een basisbeurs (Hfl. 570.-- per maand), een aanvullende lening (verschillend per type onderwijs) en een rentedragende lening. De basisbeurs en de aanvullende lening zijn giften en hoeven dus niet terugbetaald te worden. De rentedragende lening moet bij beeindiging studie of beeindiging studiefinanciering worden afgelost. Momenteel is er een aanloopfase van 6 maanden, waarin men vrijwillig - nog renteloos - kan beginnen af te lossen; hierna treedt de verplichte aflosfase in werking. Deze heeft een maximale duur van 15 jaar en de rente is gemiddeld zo'n 7%.

Om deze gemengde toelage te kunnen ontvangen moet men de Nederlandse nationaliteit bezitten, de leeftijd van 18 al bereikt hebben, ingeschreven staan aan een onderwijsinstelling waar men minimaal 950 minuten overdag lessen volgt - dus voltijdstudent - en waarbij studie minstens een jaar duurt.

Bij het verlenen van de aanvullende lening spelen de ouders een rol; zij moeten -elk apart - ieder jaar een financieel formulier invullen, waarop hun inkomen vermeld wordt. Hiervoor heeft men een kopie van het aangiftebiljet nodig. Het opgegeven inkomen wordt omgerekend in Nederlandse courant aan de hand van de koers in het peiljaar, dat is 2 jaar ervoor (voor 1991, van 1989). Aan de hand hiervan wordt bepaald hoeveel deze aanvulling moet worden. Vult men de formulieren niet in dan ontvangt de student het minimum wat verleend wordt, waardoor de rentedragende lening hoger wordt.

Alle wijzigingen in adres, studie e.d. worden via de mentor doorgegeven, via het Arubahuis, ook al zijn er over heel Nederland diverse steunpunten van de Projectgroep, waar men voor de nodige informatie terecht kan.

De OVK (Openbaar Vervoerkaart) werd vorig jaar ingevoerd, waardoor de toelage met 60 gulden werd verlaagd. Elk jaar dient er een nieuwe kaart bij het postkantoor te worden afgehaald, nadat men een afhaalbericht heeft ontvangen. Dit gebeurt in de maand oktober.

Er zullen nog studies gedaan worden om te onderzoeken of de student ten koste van zijn studie gebruik maakt van de OVK, door b.v. een dagje Maastricht te verkennen, in plaats van achter zijn studieboeken te zitten. Bij stopzetting basisbeurs moet deze kaart meteen worden ingeleverd, zo niet krijgt men een boete van 350 gulden per maand. Dus drie maanden achterhouden is al een boete van 1050 gulden. Er kan gekort worden op de gemengde toelagen als de student b.v. een eigen inkomen heeft, als het ouderlijk inkomen hoog is of als men met een partner samenwoont, die een inkomen heeft.

De projectgroep controleert momenteel elke student, daar steeds meer is gebleken dat de studenten minder betrouwbare gegevens doorgeven. Zo is afgelopen studiejaar van 15 duizend studenten de basisbeurs ingetrokken, waarmee een bedrag van ruim 42.7 miljoen gulden is gemoeid. Ook bij controles over inkomens student, ziektekosten e.d. zijn miljoenen teruggehaald, die ten onrechte werden uitbetaald.

Alle studenten hebben recht op een basisbeurs van f. 6.840.00 en kunnen eventueel een aanvullende beurs of een rentedragende lening aanvragen. Dit kan oplopen tot een totaal van f. 13.850.00. Een gedeelte van dit bedrag wordt door het Arubahuis aan de student uitbetaald.

Van dit bedrag wordt door Nederland is uitbetaald, dus heeft de student een rentedragende lening erbij dan wordt 12.641,16 afgetrokken, het restant is de lening van Aruba ontvangen. Dit mag maximaal tot 45.000 florin (US$. 25.000.--) lopen en moet meteen na de studie afgelost worden in maximaal tien jaar.

In verband met de bezuinigingsmaatregelen die de Nederlandse regering wil doorvoeren zijn nieuwe wetsvoorstellen over WSF 18+ door de Tweede Kamer aangenomen en voorgedragen aan de Eerste Kamer voor goedkeuring. Deze wetsvoorstellen zullen ingrijpende veranderingen teweeg brengen, ook voor de Arubaanse studenten.

De nieuwe westvoorstellen zijn in zeven hoofdstukken ondergebracht.

1. Cursusduur voor HBO/WO: zes jaar met een gemengde toelage wordt gebracht naar zeven jaar, waarbij alleen in de eerste vijf jaar met een gemengde toelage genoten kan worden, voor de laatste twee jaar worden alleen rentedragende leningen verstrekt. Uitvoerbaar 1 augustus 1991.

2. Leeftijdsgrens wordt verlaagd van 30 naar 27 jaar. Dit zal hoogstwaarschijnlijk niet voor 1992 in werking treden, daar hierover een Koninklijk Besluit moet komen.

3. Rentedragende lening: de rente zal bij aanvang studie al beginnen te lopen en niet, zoals nu, aan het eind. De eerste twaalf maanden met een zeer lage rente en daarna met een hogere rente. Jaarlijks zal de rente door de Minister worden aangepast. Momenteel is de rente ieder jaar even hoog en loopt alleen in de aflosfase.

Uitvoerbaar januari 1993 met terugwerkende kracht tot 1992. Hierbij kan de student aan eigen inkomen 670 gulden netto per maand verdienen, zonder dat dit gekort wordt op zijn gemengde toelage, tot nu toe was dit 250 gulden per maand. Inkortingen zullen nu ook in de omgekeerde volgorde gebeuren: eerst van de basisbeurs, dan van de aanvullende beurs en als laatste van de rentedragende lening, momenteel gebeurt dit dus eerst van de rentedragende lening. Uitvoerbaar 1 januari 1992.

4. Bevriezing basisbeurs: een vast bedrag vaststellen. Uitvoerbaar 1 augustus 1991.

5. Ziektekosten en 6. Privatisering van de studielening. Hierover zijn voorstellen gedaan, maar deze zijn door de Raad van Staten teruggestuurd en er zullen nieuwe wetsvoorstellen moeten komen. 7. Indexering: verhoging van het normbedrag niet meer aan de hand van de welvaartsgraad, maar aan de hand van de inflatie. Hoogte collegegeld zal er als volgt uitzien: 91/92 100 gulden verhoging, 92/93 200, 93/94 300, 94/95 400, 95/96 500 gulden verhoging. Uitvoerbaar 1 augustus 1991.

Deze wetsvoorstellen zijn allemaal ter goedkeuring naar de Eerste Kamer gestuurd. Voor studenten die al bezig zijn met een HBO/WO studie blijven de oude regelingen gelden. Hoogstwaarschijnlijk worden deze beslissingen tegen eind mei bekendgemaakt en in afwachting hiervan is de afdeling studiefinanciering reeds begonnen de nodige maatregelen te treffen, zodat mochten de voorstellen doorgevoerd worden, deze meteen kunnen worden toegepast.

BIBLIOTECA NACIONAL (openingstijden): **Antilliaanse Sectie, Studiezaal, afdeling Krant- en Tijdschriften:** maandag t/m vrijdag vanaf 07.30 uur
Uitleningsafdeling: maandag, woensdag en vrijdag van 09.00-11.55/13.30-20.00 uur; dinsdag van 09.00-12.00/13.30-17.00 uur; donderdag van 13.30-17.30 uur.

FILIAAL SAN NICOLAS **(openingstijden):** maandag, woensdag en vrijdag van 09.00-12.00/13.30-17.00 uur; dinsdag van 09.00-12.00/13.30-20.00 uur en donderdag van 13.30-20.00 uur.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen.

****

Geschenk voor minister

■ORANJESTAD— De nieuwe gevolmachtigd minister van Aruba in Den Haag Ella Tromp-Yarzagaray heeft een extra vergadering van Koninkrijks ministerraad bijgewoond. Ook nam zij deel aan de sportdag van het Kabinet Lubbers, welke in Buren plaatsvond, een van de plaatsen die door het koninklijk gezin op koninginnedag werd bezocht. Van Burgemeester L.J. Hommes mocht de bewindsvrouw een geschenk in ontvangst nemen.

Italo Arubano beste na strafschoppen

SAVANETA — De strijd om het kampioenschap zaalvoetbal werd op de banen van Savaneta voortgezet. De eerste wedstrijd — de playoff tussen Italo Arubano en Volvox eindigde in gelijkspel 6-6. Na verlenging met tien minuten bleef de stand gelijk en brachten strafschoppen de uitslag. Hierbij bleek Italo Arubano de uitblinker en het werd door deze overwinning kampioen in de A-divisie.

De strijd tussen Geerman Autoparts Caiquetio en Formosa gaf goed zaalvoetbal te zien, waarvan het publiek genoten heeft. Bij de rust stond Formosa met 3-1 voor. Na de rust bracht Formosa de stand op 5-1, doch Geerman autoparts kwam opzetten en trok de stand met 5-5 gelijk. Ook bij deze wedstrijd bleef na tien minuten verlenging de stand gelijk (8-8). Uiteindelijk nam Geerman Autoparts de strafschoppen beter en won de wedstrijd.

Tenslotte werd de belangrijke wedstrijd in de eredivisie gespeeld, waarbij de finale playoff ging tussen Fermins Puma Boys en Double 7.

Ferminsboy, dat de eerste wedstrijd gewonnen had, zette alles op alles om ook deze tweede ontmoeting en daardoor het kampioenschap binnen te halen. Maar de kampioen van de afgelopen vijf jaren Double Seven verzette zich met alle kracht — ondanks dat alle drie van haar spelers met het AVB team naar Guyana zijn gereisd om deel te nemen aan de voetbal strijd om de Shellcup — en wist na een achterstand van 3-1 toch met 4-3 de overwinning te behalen.

Premier steekt moeders hart onder de riem

ORANJESTAD— Voor vertrek naar Nederland met de eerste vlucht van Air Aruba gaf minister-president Nelson Oduber een boodschap in verband met Moederdag, waarbij hij zich niet alleen tot alle moeders, maar ook kinderen en echtgenoten richtte.

Moederdag is een dag waarop wij ons moeten bezinnen hoeveel waarde wij iedere dag aan onze moeder hechten, hoeveel malen wij haar niet respecteren, hoeveel maal wij haar vergeten en alleen laten, doch natuurlijk ook de vreugde die wij haar geven.

In zijn boodschap spreekt de premier tot alle moeders op Aruba: moeders in gezinnen, grootmoeders die nu in het bejaardentehuis zitten, alleenstaande moeders en zij die moeder gaan worden, jonge moeders, moeders die werken, verlaten moeders.

Zij verdienen in hun omstandigheden allen ons respect en onze liefde. De premier hoopt dat alle moeders de verdiende belangstelling op Moederdag krijgen, waarbij ook de moeders die naar een beter leven zijn heengegaan niet vergeten mogen worden.

Hij besluit met een poëtische opmerking over onze moeder, rots in de ruwe zee, die ons oriëntatie en leiding geeft.

Dagelijks brood

DE KWALITEIT van het brood is op Aruba altijd wisselvallig geweest. Eerder eetbaar dan om te watertanden. Dit is vaker zo met schaarse goederen, of bij weinig concurrentie.

Vandaag hebben de bakkers het te bont gemaakt. Mijn dagelijkse brood smaakte naar geneesmiddelen. Dit kwam vaker voor, en bij meerdere bakkers. Maar dit kan niet door de beugel. Als het is om bederf tegen te gaan, brood mag na een dag bederven.

Heren, wij hebben een warenwet en controle op kwaliteit en kwantiteit. Heren, doe Uw werk. Haal de betreffende ambtenaar uit zijn airco. Ga op stap. Neem dagelijks een kipashi en analyseer het goed. Toen ik als vijftienjarige in Nederland zat, had mijn hospita dagelijks meerdere levensmiddelen gratis in huis. Een ambtenaar nam ze mee voor haar om te proeven. Brood werd van vocht ontdaan en gewogen.

Toen ik op Aruba mijn eerste kater had, had ik abusievelijk karnemelk gedronken in plaats van gewone melk. De chinees werd op mijn aandringen flink onder handen genomen. Verkoop van oude produkten, beweerde de Gobierno op mijn verzoek. Zo moet het niet, maar gewone zakelijke controle, dat moet kunnen.

Alle toevoegingen nauwkeurig bekijken, dat vraag ik nu. Een paar ontbrekende grammen betekent ook dat de bakker in de gaten moet worden gehouden.

Ook overmaat is gevaarlijk, zeker van naar medicijn smakende dingen. Zelfs overmaat aan controle is slecht, zoals ik hierboven reeds aantoonde. Maar het ontbreken ervan is ook verkeerd.

Daarom worden steeds watermonsters genomen door de Inspektie Gezondheid. En brood? Over de prijs zal ik maar niet beginnen. Schande. Dit is inmiddels wel gebleken.

Ik wil niet gratis een futuro brillante, dat kan alleen op fancy fairs. Hou me ten goede, evenmin zegt 'ban kas bek' mij veel, maar gezond brood op de plank. Dat mag ik tenminste vragen van de Volksvertegenwoordigers, Parlamentarionan. Ja met hoofdletter V en P, in alle talen. Gezond en eetbaar brood, geachte Heren, alle 21. Dat moet betaalbaar kunnen. Vindt u niet? O.k. dan, afgesproken, volgende moederdag geen gezeur meer.

Aruba,
Boy Croeze

Nieuwe promessen

ORANJESTAD— Op maandag 13 mei 1991 zal in dit blad een bekendmaking verschijnen waarin wordt aangekondigd dat op 17 mei 1991 schatkist-promessen aan toonder zullen worden uitgegeven tot een bedrag van 12 miljoen florin. Deze schatkist promessen zullen worden afgelost op 16 augustus 1991.

Forse straffen geëist tegen Bende van Noord

ORANJESTAD— De rechtbank begon vrijdag met de eerste behandeling van de 45 verdachten in de diefstal-, vernielingen helingzaken te Noord. De daders zijn in de leeftijd van 14 tot 48 jaar.

Vrijdag werden de elf hoofdverdachten behandeld, die gevangenisstraffen tegen zich hoorden eisen van 12 maanden tot vier jaar (samen 22 jaar en 1 maand). Uitspraak is over twee weken.

Maandag staan de 15 mededaders terecht, terwijl dinsdag 19 helers zich voor de rechter moeten verantwoorden. Door de aanhouding van deze bende kwam een eind aan vele inbraken in de omgeving van Noord, waarbij een groot aantal zaken werd bezocht en voor ruim negentig mille aan schade aangericht.

ORANJESTAD— Een 37-jarige vrouw uit Nigeria, die met de KLM-vlucht uit Amsterdam op Aruba aankwam had 400 valse dollars bij zich. Zij verklaarde de biljetten op het vliegveld van Nigeria te hebben gekocht. Uit verdere onderzoek bleek dat ze alleen 67 dollar overhield en omdat ze over geen andere geldmiddelen beschikte werd ze aangehouden om teruggestuurd te worden.

Verder werd ook een Dominicaanse vrouw aangehouden die om 5 uur in de namiddag met de vlucht uit Sto. Domingo via Curaçao aankwam. Conform haar paspoort zou ze Nana Mercedes Mejilla heten en 31 jaar oud zijn, maar een inklaringambtenaar herkende haar als een vrouw die al eerder verwijderd was, uit een ondrezoek bleek dat ze op 5 maart van dit jaar verwijderd was onder de naam Leida Cordero (30 jaar). Deze laatste gegevens bleken haar ware naam te zijn. Zij werd aangehouden en zal dit keer vermoedelijk worden uitgezet.

ORANJESTAD — Bij Aruba Trading Company werd het feit herdacht dat Elvia Wijnaar veertig jaren in dienst was. Zij is op het ogenblik de werkneemster met het hoogste aantal dienstjaren.

Zij begon bij de ATC in San Nicolas en kwam na sluiting van deze afdeling naar Oranjestad. Tijdens een geanimeerde viering door het personeel sprak directeur Barbour woorden van dank en gelukwensen en overhandigde hij de traditionele enveloppe.

Fundraising Buffet

■ *ORANJESTAD — Sun Resorts Carnival Group begint 1 juni al met de voorbereidingen voor carnaval 1992 met een fundraising buffet/dansant in de Ballroom van het Americana Aruba Hotel. Muziek op dit buffet/dansant — van acht uur 's avonds tot twee uur in de ochtend — zal door Pride worden verzorgd. Kaarten voor deze avond zijn reeds verkrijgbaar bij de organisatoren en het Side Walk Café van Playa Linda Beach Resort.*

Op de foto biedt Gina Dijkhoff de eerste kaartjes te koop aan de president van Sun Development, Raymond Maduro.

AVP meent: 'Oduber weer op bedeltocht'

ORANJESTAD — In een verklaring stelt de Arubaanse Volkspartij (AVP) dat premier Nelson Oduber weer naar Nederland is gegaan om te 'bedelen'. Hij neemt namelijk de MEP-motie van de Staten mee — die de coalitie in de Staten aannam — waarin Nederland en de Nederlandse Antillen verantwoordelijk worden gesteld voor het financiële beleid op Aruba.

'Nu zij inzien dat de boycot tegen de hotelprojecten, die onder de regering Eman is begonnen, Aruba in groot gevaar brengt lopen zij naar Nederland om deze problemen te helpen oplossen. Het lijkt erop dat deze regering geen enkele gevoel van respect meer heeft'.

Vorig jaar ging Oduber naar Nederland om 850 miljoen te vragen. De AVP stuurde toen een uiteenzetting aan Nederland waaruit bleek dat het helemaal niet nodig was [illegible] indien de regering Oduber het beleid van de regering Eman zou hebben voortgezet.

De Nederlandse regering wees Oduber op het standpunt van de AVP en de delegatie kwam naar Aruba terug om te bestuderen wat de AVP bedoelde. Toen wees de AVP erop, dat wanneer de regering Oduber de boycot tegen de hotelprojecten zou blijven volhouden Aruba spoedig in ernstige moeilijkheden zou komen.

Afgelopen woensdag zond de AVP opnieuw een brief aan de Nederlandse regering waarin gewezen werd op de brief die de AVP vorig jaar geschreven had. Gewezen werd erop dat waar de AVP toen voor waarschuwde nu werkelijkheid is. Aruba weer in de problemen zit door het overheidsbeleid en minister-president Oduber opnieuw op zijn knieën naar Nederland gaat.

Opnieuw herhaalt de AVP dat deze partij er tegen is, dat Aruba als een bedelaar wordt gezien in het Koninkrijk. Indien er een behoorlijk bestuur is op Aruba is dat zeker niet nodig. Aruba was enige tijd geleden een klein land dat trots was op de bereikte resultaten door de regering Eman, en nu door het beleid van de huidige regering volkomen de verkeerde kant opgestuurd wordt.

Een triest resultaat van twee jaar MEP-beleid. Het zijn dezelfde mensen, aldus besluit de AVP [illegible] die in 1984/85 Aruba tot zinken brachten, van wie hun leider Betico Croes zei dat ze beter konden opstappen. Aruba wacht nu op Rudy Croes om met maatregelen te komen om aan deze onhoudbare situatie een einde te maken.

ORANJESTAD — De op 4 januari verdaagde openbare vergadering van de Staten zal worden voortgezet op woensdag 29 mei om negen uur.

De agenda voor deze vergadering vermeldt onder andere: ontwerplandsverordeningen houdende regels met betrekking tot het brandweerwezen; wijziging algemene politieverordening (timesharewerving); machtiging tot het aangaan van een geldlening in verband met de verbetering van de faciliteiten op de Aeropuerto Reina Beatrix en wijziging van de landsverordening Materieel Ambtenarenrecht.

Uitslagen Lotto-tennis

ORANJESTAD — Het jeugdtennistoernooi gesponsord door Lotto pa Deporte, is ten einde gekomen.

De kampioenen en subkampioenen van de verschillende categorieën waren: rookies: Monica Nucete[illegible] Zulaika Harms en Oliver[illegible] Vieira/Frank Velasquez; meisjesdubbel C: Karen Lasten[illegible] Orchaira Gomez en Julienne Kadman/Selene Kock; jongensdubbel C: Anwar[illegible] Geerman/Chris Romondt en Ibrahim St. Jago/Jani[illegible] Janga; gemengd dubbel C: Orchaira Gomez/Calvin Maduro en Slaine Wong[illegible] Anwar Geerman; meisjesdubbel B: Rosalinda Franken[illegible] Jeritza Gomez en Inoir[illegible] Maduro[illegible] Noreen Vingerhoudt.

Jongensdubbel B: Dangui[illegible] laume Oduber/Xenon Lac[illegible] en Gustav Faarup/Xande[illegible] Muyres; gemengd dubbel B: Jeritz Gomez/Kenrick Wong en Erlijn Kiewiet/Vincen[illegible] Tromp; meisjesdubbel A: Jo Ann Every/Dyana Escalona en Cindy Arends/Andr[illegible] Tromp; jongensdubbel A: Frans Ponson/Jean Marc Rosenstand en Marlon Faarup/Brian James en gemengd dubbel A: Jennifer James/Frans Ponson en Jo Ann Every/Brian James.

Communicatie Quota club

ORANJESTAD — De jaarlijkse 'Shatter Silence Week' van Quotaclub Aruba wordt ditmaal gehouden van 20 tot en met 26 mei. Tijdens deze week zal aandacht worden gevraagd voor de factoren die communicatieproblemen veroorzaken.

Een van de activiteiten zal een gratis gehoortest zijn. Deze test zal op vier achtereenvolgende dagen plaatsvinden en hiervoor zullen mensen van de pers, casino, luchthaven- en muziekwereld worden uitgenodigd. De test duurt vijftien minuten en wordt gehouden onder leiding van Cherryldine Muller in het FEPO-kantoor aan de Engelandstraat 15 de Eagle.

Op Internationale Museumdag
Archeologisch Museum toont nieuwe vondsten

ORANJESTAD — Ook op Aruba zal volgende week zaterdag de Internationale Museum Dag worden herdacht. Het archeologisch museum van Aruba is op die dag na negen uur 's morgens tot een uur in de middag geopend.

De bezoekers zullen twee nieuwe stukken die aan de bestaande collectie recentelijk werden toegevoegd kunnen bewonderen. De heer Oder gaf aan het museum in bruikleen een afbeelding uit kalksteen, die gevonden werd in de omgeving van Playa Palma. Het is een zittende figuur van 12 cm hoog. Het is de derde in zijn soort die op Aruba gevonden werd.

Het andere stuk dat te bewonderen valt is een pan van klei — met 40 cm doorsnede — die 15 jaar geleden te Tanki [illegible] werd gevonden, duizend jaar oud en gebruikt werd door [illegible] anen van de Dabajuro cultuur.

Het geheel werd na de vondst door het Rijksdienst Oudheidkundig Onderzoek in Nederland gerestaureerd. Door [illegible] lino [illegible] Archeo[illegible] advi[illegible] vond[illegible]

[illegible]

Weer operatie knie Gullit

MILAAN - Een woordvoerder van AC Milan heeft verklaard dat de kans groot is dat Ruud Gullit (foto) andermaal een knie-operatie dient te ondergaan.

De Nederlander, die al drie keer aan zijn rechterknie is geholpen, blesseerde zich woensdag tijdens de trainingen. Onderzoek heeft uitgewezen dat Gullit weer een kwetsuur heeft opgelopen aan het kraakbeen in het gewricht.

De woordvoerder stelde dat een ingreep onvermijdelijk lijkt.

Uitslagen bridgen Baranca en Asiento

WILLEMSTAD - Op woensdag 8 mei zaten te Scherpenheuvel 22 paren van bridgeclub Baranca om de bridgetafel. Elf daarvan scoorden boven de 50%. De heren De Vreis en Pais het hoogst: 60,00%.

De volledige uitslag van deze wedstrijd:

1. Hn. De Vries / Pais: 60,00%; 2. Ds. Nebbeling / Van Vliet: 58,33%; 3. Mw. Geenen / Hr. Brown: 55,63%; 4. Ds. De Vries / Nijdam: 55,42%; 5. Ds. Van Loon Senior: 54,79%; 6. Hn. Ehrils / De Haseth: 54,38%; 7. Echtpaar De Jong: 53,75%; 8. Ds. Calvo - Boudeweins: 53,53%; 9. Echtpaar Rijnbeek: 52,08%; 10. Echtpaar Engelmann: 51,25%; 11. Hn. Nijhoff / Van der Broek: 50,21%.

De dag ervoor, 7 mei, speelden een aantal van deze bridgers ook bij Asiento in de 4e wedstrijd van de parencompetitie. In totaal deden daar 19 paren mee.

De uitslag is hier:

1. Mw. Bergsma / Hr. De Paula: 66,67%; 2. Echtpaar Van der Ende: 63,80%; 3. Ds. Nijdam / De Vri[illegible] [illegible]50%; 4. Mw. Geenen / H[illegible]wn: 61,20%; 5. Echtpaar Van Hellenberg Hubar: 59,38%; 6. Ds. Henriquez / Winkel: 55,47%; 7. Ds. Bouwmeester / Blankevoort: 54,69%; 8. Ds. Roose / Berend: 54,43%; 9. Hn. Baerecke / Best: 52,08%.

Beslissingsduels gewonnen

Bet plaatst zich voor finale-ronde

WILLEMSTAD - Jacques Bet heeft twee beslissingspartijen nodig gehad om zich te plaatsen bij de laatste tien voor de finaleronde van het Ennia schaaktoernooi, welke dinsdag 14 mei om 20.00 uur in Landhuis Zeelandia aanvangt.

Daar Bet samen met Bregitha en S. De Castro gelijk op de zevende plaats was geëindigd, waren tussen de drie heren beslissingspartijen noodzakelijk. De loting wilde dat Bet eerst tegen Bregitha en daarna tegen S. De Castro uitkwam.

Bet won beide partijen, waardoor het duel Bregitha -S. De Castro overbodig werd. Jacques Bet schaarde zich daarmee met een (witte) glimlach alsnog bij de andere zes schakers die overgaan naar de finaleronde. Deze zeven heren worden aangevuld met de drie hoogst geëindigden van het Ennia-toernooi van vorig jaar.

De eindstand van de voorronde is nu als volgt:

1. G. Chin A Lien: 6; 2. C. Thomas, L. Renaud en H. Strating: 5; 5. E. Barkmeijer en G. Mirza: 4,5; 7. J. Bet, S. De Castro en P. Bregitha, waarvan dus Bet doorgaat naar de finaleronde.

De drie schakers die als hoogsten zijn geëindigd in het Ennia toernooi 1990 zijn: L. Smith, E. De Castro en G. Sewrajsing.

De winnaar van de finaleronde van dit Ennia schaaktoernooi mag zich tooien met de titel Kampioen 1991 van de Nederlands Antilliaanse Schaakbond.

Jeugd-badminton met drie klassen

WILLEMSTAD - Dit jaar startte voor het eerst een jeugdbadminton-competitie die gespeeld werd in drie klassen: 1e, 2e en 3e klasse. De laatste klasse is speciaal gevormd voor spelers van 8 tot en met 11 jaar.

Voor de 1e klasse hadden zich vier teams ingeschreven: Animo, Brievengat en Cadushi 1 en 2. Cadushi 1 werd in deze klasse kampioen. In de competitie bleek het team van Brievengat een geducht tegenstander waar maar ternauwernood gelijk tegen werd gespeeld.

In de 2e klasse schreven dit jaar zes teams in: Cadushi 3 en 4, Animo 2, 3 en 4 en Brievengat 2. Animo 3, Cadushi 3 en 4 waren de sterkste teams in deze klasse. Uiteindelijk werd Animo 3 kampioen. Ze behaalde dit kampioenschap ongeslagen.

In de 3e klasse hadden vier teams ingeschreven: Animo 5, Brievengat 3 en Cadushi 5 en 6. Deze twee laatste teams bleken duidelijk het sterkst in deze klasse. Tot aan de laatste wedstrijddag leidden beide teams. Hun laatste onderlinge strijd moest de beslissing brengen. Cadushi 5 versloeg met ruime cijfers Cadushi 6 en werd kampioen.

PUNTENTELLING VIA BRIEFJES WORDT TABOE

Juryleden moeten reactie-snelheid hebben

Bokscomputer maakt bijstellen en waarnemingsfouten onmogelijk

GOTEBORG - Het bepalen van winst en verlies in takken van sport met beoordeling door scheidsrechters en juryleden is altijd een bron van ergernis. Vooral in het boksen.

Het schandelijke tafereel van het Olympisch bokstoernooi van Seoul waar twee Koreaanse trainers na een verloren partij een Australische scheidsrechter te lijf gingen en de bokser weigerde de ring te verlaten, is een klassiek voorbeeld.

De gebeurtenissen in de Zuidkoreaanse hoofdstad maar ook de storm van kritiek, die na elk groot internationaal toernooi opstak, hebben de wereld amateur boksbond (AIBA) tot nadenken gestemd. De dreiging het boksen, sedert 1904 (St. Louis) op het programma als Olympische tak van sport, af te voeren, leidde er toe een eerder verlaten idee opnieuw toe te passen: de bokscomputer of puntenmachine.

Bij de Europese titelstrijd van 1981 in het Finse Tampere werd er voor de eerste maal mee geëxperimenteerd. De ervaring was niet onverdeeld gunstig, voornamelijk omdat de electronica nog niet optimaal was. In 1989 bij het WK in Moskou werd voor de eerste maal een in de voormalige DDR ontwikkeld systeem gebruikt.

De gebruikelijke puntenbriefjes, waarop de vijf juryleden hun waardering per ronde noteerden, bleven in de kast. Het gebruik van de computer betekende een duidelijke verbetering maar was zeker nog niet ideaal.

Bij het 29ste toernooi om de Europese titels in Goteborg wordt de tweede generatie van het Oostduitse systeem gebruikt. De electronische beoordeling van een partij leidt tot een grotere objectiviteit bij de waardering van een partij.

Een jurylid moet bij het waarnemen van een treffer binnen een seconde beslissen en de rode of blauwe knop op het voor hem staande kastje indrukken. Het bijstellen van een waardering, zoals dat vaak met de puntenbriefjes gebeurde, is onmogelijk geworden.

Waarnemingsfouten van de juryleden worden door de computer genivelleerd. Een treffer wordt pas geteld wanneer minimaal drie van de juryleden dezelfde kleur knop indrukken. Desondanks blijft de door de computer na drie ronden geregistreerde uitslag subjectief. Alles is namelijk afhankelijk van de kwaliteit en het reactievermogen van het jurylid.

GENADELOOS

De computer geeft echter genadeloos aan wanneer een jurylid de regels van waardering niet voldoende beheerst of tekort schiet in concentratie- of reactievermogen. De machine registreert precies wanneer een jurylid een knop heeft ingedrukt. Met video-opnamen is het mogelijk het verloop van een partij en de registratie van de treffers te controleren.

Uit onderzoek is inmiddels gebleken dat de juryleden het beste technisch zuivere en harde afzonderlijke treffers registreren. Ook treffers in combinaties, voornamelijk gestoten met de sterkste hand, hebben een zeer goede kans door de juryleden te worden vastgelegd.

De computer is nog zeker geen wondermiddel maar het lijdt geen twijfel, dat de puntenbriefjes binnen afzienbare tijd tot het verleden zullen behoren.

De invoering van de puntenmachine, voor het Olympisch bokstoernooi in Barcelona wordt inmiddels de derde generatie in Leipzig ontwikkeld, leidt tot een verandering van de stijl van boksen. In Goteborg wordt veel meer op afstand gebokst. Een treffer is veel duidelijker zichtbaar dan in het lijf aan lijf gevecht.

De Nederlande afvaardiging, die zich vrijdag verzekerde van in elk geval drie bronzen medailles, heeft in de voorbereiding op het EK in het Duitse trainingskamp in Hennef veel getraind op het op afstand blijven.

OP AFSTAND WERKEN

Bondscoach Van den Driessche: "Wanneer je vrijwel volledige zekerheid hebt van een gewaardeerde treffer op afstand moet je daarop werken. Bovendien is gebleken dat een bokser, die in een bepaalde fase van een gevecht even wil uitblazen, dat duur moet betalen. Hij moet blijven plaatsen."

In Goteborg waren overigens enkele merkwaardige zaken te constateren. De Russische lichtwelter Tzioe won zijn duel uit de eerste ronde tegen de Schot Pender met 21-0. Dat betekende dat de verliezer geen treffer zou hebben geplaatst of althans dat nooit drie van de vijf juryleden, die gelijktijdig hebben gezien.

Tot de halve finales eindigde een duel onbeslist met 17-17. De juryleden moesten daarop hun voorkeursstem uitbrengen, waartoe de computer ook de mogelijkheid biedt evenals tot het registreren van een openbare waarschuwing.

Een groot voordeel is dat de uitslag van een partij binnen enkele seconden bekend is, wat weer leidt tot een snellere afwerking van een toernooi. Nationale trots wat betreft de kleding in de ring bestaat ook niet meer. Beide boksers moeten een rood of blauw shirt dragen als kenmerk van de hoek waarin zij horen.

De door de Duitsers Reiner Scharf en Michael Bastian ontwikkelde en steeds verder verfijnde puntenmachine kost ongeveer 4000 gulden.

Kickboxers naar Aruba

WILLEMSTAD - Vandaag nemen bovenstaande heren deel aan een groot Muy Thai Kickboxing gala op Aruba, waar ook ploegen uit St. Maarten aan deelnemen.

Vier leerlingen van Sundance Health & Fitness Center poseren voor de fotograaf (v.l.n.r.): Ramiro Rivierre, Sanine Attaf, Reno Best en Renato Hasth. Coca Cola heeft hun reis mogelijk gemaakt.

Rally van 13.000 kilometer

Parijs - Dakar wordt nu Parijs - Kaapstad

JOHANNESBURG - Kaapstad zal de nieuwe aankomstplaats worden in wat als de zwaarste rallye in de motorsport wordt beschouwd, de vroegere Rally Parijs -Dakar.

Het werd op een persconferentie op het circuit van Kyalami bij Johannesburg bekend gemaakt dat de deelnemers tussen Parijs en Kaapstad een afstand van 13.000 kilometer zullen moeten afleggen.

Organisator Gilbert Sabine vertelde dat alle landen op de route toestemming voor de doortocht hadden gegeven. Op het Afrikaanse continent worden Libië, Niger, Tchad, Centraal Afrikaanse Republiek, Zaïre, Zambia en Namibia aangedaan. Het aantal startbewijzen zal beperkt worden tot 500, de helft daarvan auto's, 150 motoren en 100 vrachtwagens.

Zuidelijk Afrika verwacht dat de rally een kans is voor Afrikaanse samenwerking, nu de republiek zijn Apartheidspolitiek ontmantelt. Het is voor het eerst sinds zes jaar dat Zuid-Afrika weer betrokken is bij een internationaal autosport evenement.

De aankomst op het Blouberstrand bij Kaapstad is voorzien op 20 januari, de karavaan zal Parijs 28 december verlaten.

*****

HOCKEY/BRUSSEL - Nederland mag het toernooi om het Europese hockeykampioenschap voor vrouwen in 1995 organiseren. Dat heeft de Europese hockey federatie in Brussel besloten. Nederland was in eerste instantie kandidaat voor het vrouwen- en mannentoernooi.

*****

VOETBAL / MILAAN - De tuchtcommissie van de Italiaanse voetbalbond heeft Internazionale verplicht zijn laatste thuiswedstrijd (26 mei tegen Lecce) op neutraal terrein te spelen na het wangedrag van de toeschouwers bij Internazionale - Sampdoria. Bergomi en Mancini, die uit het veld werden gestuurd, kregen een schorsing van twee duels.

ATLETIEK / SHIZUOKA - Sepp Raty heeft bij internationale atletiekwedstrijden in het Japanse Shizuoka het wereldrecord speerwerpen verbeterd. De Fin kwam tot een afstand van 91,98 meter. Raty overtrof daarmee de prestatie van Steve Backley. De Brit wierp vorig jaar juli 90,98.

ATP-lijst tennissers

MONTE CARLO - De Wereldranglijst bij de heren in het beroepstennis is per 5 mei als volgt:

1. Edberg (Zwe) 3783 punten, 2. Becker (Dui) 3599, 3. Lendl (Tsj) 2696, 4. Agassi (Vst) 1902, 5. Forget (Fra) 1849, 6. Sampras (Vst) 1585, 7. Ivanisevic (Joe) 1534, 8. Bruguera (Spa) 1525, 9. Courier (Vst) 1496, 10. Chang (Vst) 1426,

11. Svensson (Zwe) 1333, 12. John McEnroe (Vst) 1252, 13. Gilbert (Vst) 1248, 14. Emilio Sanchez (Spa) 1248, 15. Stich (Dui) 1168, 16. Tsjerkasov (Sov) 1163, 17. Perez-Roldan (Arg) 1146, 18. Hlasek (Zwi) 1098, 19. Reneberg (Vst) 1065, 20. Gustafsson (Zwe) 1053,

De Nederlanders staan: 40. Siemerink 710, 53. Koevermans 582, 55. Haarhuis 565, 60. Krajicek 543, 104. Eltingh 370, 229. Schapers 103.

Short en Salov leiden

Nederlandse schakers laatste in Amsterdam

AMSTERDAM - De Nederlandse deelnemers aan het Amsterdamse grootmeestertoernooi, John van der Wiel (tegen Salov) en Jan Timman (Karpov) hebben vrijdag in de zevende ronde de helft van de verliespartijen voor hun rekening genomen. De andere verliezers waren Kortsjnoi en Ljubojevic.

Doordat Short Goerevitsj de kans gaf te ontsnappen, moet de Brit de eerste plaats delen met Salov. Karpov en Kasparov, die ook nog zonder verliespartij zijn volgen op respectievelijke een half- en een heel punt.

Karpov behaalde een vrij gemakkelijke overwinning op Timman. Nederlands eerste grootmeester maakte een beoordelingsfout en kwam er daarna niet meer aan te pas. Van der Wiel stortte zich in een frivole openingsvariant tegen Salov.

De jonge schaker uit de Sovjetunie is de laatste die zich lichtzinnigheden zal veroorloven, maar hij weet wel de weg om ermee om te gaan. Het vergde wat tijd, maar Salov kan het geduld opbrengen.

Kortsjnoi verloor met wit van Kasparov na gebruik van een loot van het Konings-Indisch, die door praktisch iedereen wordt veroordeeld. De oudste deelnemer aan het Amsterdamse toernooi meent echter dat de variant speelbaar is. Hij heeft het vrijdag niet kunnen aantonen omdat een halve misstap al beslissend is. Kortjnoi stapte mis en struikelde vervolgens het mat-net binnen.

DEURTJE OPEN

Short vond tot de 39e zet een uitstekende weg naar de witte koning van Goerevitsj. Op de veertigste zet, bij de tijdcontrole, zette hij echter een deurtje in zijn goede stelling open.

Goerevitsj ontsnapte en vier zetten later had hij een half punt, in plaats van de verwachte nul. Ljubojevic knoeit in het Amsterdamse toernooi. Hjartarson profiteerde vrijdag en heeft vier grootmeesters met een aanzienlijk hogere ELO-rating op de ranglijst onder zich.

Stand: 1. Short en Salov 5 punten, 3. Karpov 4 1/2, 4. Kasparov 4, 5. Kortsjnoi 3 1/2, 6. Hjartarson 3, 7. Goerevitsj, Ljubojevic, Timman en Van der Wiel 2 1/2.

Bergkamp tekent voor vier jaar

AMSTERDAM - Dennis Bergkamp, topscorer in de eredivisie, heeft zijn contract met Ajax voor vier jaar verlengd.

De 21-jarige international was een van de vijf Ajacieden, die bij het slot van dit seizoen aan het einde van zijn contractperiode stond.

Met Bergkamp tekende ook de tweeling De Boer bij. Verdediger Frank ook voor vier jaar, Ronald voor twee jaar.

De contractbesprekingen met twee andere internationals, John van 't Schip en Aron Winter, zijn nog niet voltooid.

Puntenverlies voor PSV dodelijk

Twee zware uitwedstrijden voor Ajax in drie dagen

DEN HAAG - PSV heeft op Hemelvaartsdag een punt verloren. Het nam in Maastricht tegen MVV een 3-1 voorsprong door drie treffers van Romario, maar verspeelde die in de laatste acht minuten (3-3). Door het gelijke spel kwam Ajax virtueel op gelijke hoogte. Het heeft de inhaalwedstrijd tegen FC Twente (15 mei) achter de hand.

PSV speelt zondag thuis tegen Willem II. Puntverlies is dodelijk. Willem II is veilig na de 6-0 van donderdag op SVV. Ajax heeft het moeilijker. Het gaat zondag op bezoek bij FC Den Haag. De Hagenaars bezitten niet meer de vorm van het begin van de competitie, waarin het voor elke tegenstander een gevaar betekende.

Den Haag is na het verlies bij FC Groningen zelfs in licht degradatiegevaar. Het is een ploeg die vrij onverwacht kan opbloeien. Na een serie matige prestaties versloeg het opeens in het Zuiderpark PSV met 3-0. Sindsdien heeft de ploeg niet meer gewonnen.

Ajax gaat voor [illegible] winst. Zonder de pas geop[illegible]erde doelman Menzo, zonder Pet-terson, die aan een buikspier wordt geopereerd en waarschijnlijk eveneens zonder de geblesseerde Vink. Het heeft twee zware uitwedstrijden in drie dagen. Na Den Haag gaat het woensdag naar Enschede, naar FC Twente.

Onderin neemt de spanning eveneens toe. SVV, NEC, Heerenveen en MVV zijn de voornaamste degradatiekandidaten. SVV gaat op bezoek bij RKC in Waalwijk, MVV krijgt Fortuna Sittard op bezoek, NEC speelt zaterdagavond tegen FC Twente en Heerenveen speelt dinsdag thuis tegen Vitesse.

GERUCHTEN SVV

Over SVV gaan wilde geruchten. De club schijnt het betaalde voetbal te verlaten. Sponsor Van Dijk wil met een aantal spelers overstappen naar Feyenoord, zijn jeugdliefde. De rest van de spelers wil hij overdoen aan Dordrecht '90. Het is speculatie, maar het schijnt een kern van waarheid te bevatten. De spelers schijnen min of meer van de plannen op de hoogte te zijn en daardoor zo ontstellend slecht te presteren in de laatste weken.

MVV heeft moed geput uit de 3-3 tegen PSV en zal in de Limburgse derby tegen Fortuna ongetwijfeld voor beide punten gaan. Bij verlies moet Fortuna oppassen zelf niet het kind van de rekening te worden. NEC maakt een wanhopige indruk. Het ontsloeg trainer Looyen. Een opportunistische maatregel, die weinig uithaalde.

Heerenveen is aan de winnende hand. De Friezen steunen hun club massaal. Winst tegen Vitesse is broodnodig. Sparta, ook een degradatiekandidaat, gaat op bezoek bij Roda JC in het verre Kerkrade. Niet verliezen staat voorop bij de Spartanen.

Feyenoord, zeven punten uit de laatste vier wedstrijden, is veilig. Het bereidt zich voor op de bekerfinale op 2 juni tegen Den Bosch. Het Feyenoord-stadion is voor die wedstrijd al uitverkocht (52.000). Het duel wordt rechtstreeks op de televisie uitgezonden.

Zondag tegen Volendam dient Feyenoord de goede vorm vast te houden. Voor Volendam staat Europees voetbal op het spel. Met FC Groningen, FC Utrecht en Vitesse is het kandidaat voor een plaats in het UEFA-bekertoernooi.

Kerken willen gewelds-top organiseren

ANC geeft nog week tijd aan De Klerk

JOHANNESBURG - Het ANC heeft vrijdag de blanke regering van Zuid-Afrika zeven dagen extra de tijd gegeven om tot een totaal verbod op het dragen van wapens tijdens bijeenkomsten te komen. De Zuidafrikaanse kerken willen de organisatie van een top-conferentie over het geweld in Zuid-Afrika overnemen van president De Klerk die het idee als eerste heeft gelanceerd. Zo willen de kerken bereiken dat het ANC aan de conferentie meedoet.

ANC-leider Nelson Mandela vertelde dat zijn gesprekken met president Frederik de Klerk ook een akkoord mogelijk hebben gemaakt over politie-controle van bijeenkomsten. Tijdens de gesprekken heeft Mandela gevraagd om een duidelijke gedragscode voor de politie. Hoewel De Klerk sprak van "grote overeenstemming met het ANC" is niet duidelijk of hij heeft toegegeven aan de eis dat de politie niet meer bij demonstraties met scherp mag schieten, een van de andere punten van het ultimatum dat het ANC op 5 april stelde om een einde te maken aan het geweld in de zwarte woonwijken bij Johannesburg. Het derde belangrijke punt is het slopen of sterk verbeteren van de armzalige woonbarakken van zwarte seizoenarbeiders.

Er geldt nu een bijna totaal wapenverbod - met uitzondering van de omstreden speren en gevechtsbijlen van de Zulu's - in negen zwarte woonsteden bij Johannesburg. Donderdag hield de politie opnieuw een razzia in een woonwijk om wapens op te sporen.

De Inkatha-partij en het ANC zullen aanstaande zaterdag een massale gezamenlijke bijeenkomst voor hun aanhangers organiseren in Umgababa.

NAAR BUTHELEZI

De algemeen secretaris van de Zuidafrikaanse Raad van Kerken, dr. Frank Chikane, heeft bevestigd dat kerkelijke leiders een conferentie over het geweld in de zwarte woonoorden organiseren, als het ANC blijft weigeren deel te nemen aan de conferentie die president F.W. de Klerk voor 24 en 25 mei heeft voorgesteld. Nelson Mandela heeft nog eens herhaald dat het ANC niet wil deelnemen aan een conferentie onder leiding van De Klerk, omdat de Zuidafrikaanse regering volgens het ANC bij het geweld in de zwarte woonoorden betrokken is. Daarentegen wil Inkatha-leider Gatha Buthelezi wel onder leiding van De Klerk over het geweld spreken, maar voelt hij niets voor een door de kerken geleide conferentie. Kerkelijke leiders zijn volgens Chikane van plan naar Buthelezi's hoofdkwartier in Ulundi te gaan om hem over te halen toch mee te werken.

Vijf zwarten in Zuid-Afrika zijn zaterdag om het leven gekomen bij een aanval van blanke boeren op een woonoord voor zwarten in de nabijheid van Ventersdorp. Dat is door getuigen ter plaatse meegedeeld. Ventersdorp ligt ongeveer 150 kilometer ten westen van Johannesburg en geldt als een bolwerk van de conservatieve blanken. Het is de geboorteplaats van Eugene Terre Blanche, leider van de Neo-nazistische Afrikaner Weerstands beweging (AWB). "Twee mini-bussen met blanke boeren reden het zwarte woonoord Tshing binnen. Kort daarop begonnen de boeren de behuizingen te vernielen en op de bewoners te schieten. Volgens de politie klagen de boeren sinds de komst van de zwarten over een toename van diefstallen en berovingen.

Kinderen het slechtste eraan toe

■ *BANSKHALI - Overlevenden van de catastrophe welke Bangladesh verleden week trof staan in de rij bij een van de hulpcentra. Volgens de regering en de hulpbverlenende instanties zijn de kinderen er het ergste aan toe na de ramp.*
(AFP-satellietfoto)

Poolse minister treedt af wegens seks-opvattingen

WARSCHAU - De Poolse premier Jan Krzysztof Bielecki heeft vrijdag de vice-minister van Gezondheidszorg Kazimierz Kapera, ontslagen.

Kapera had zich tegen het gebruik van voorbehoedsmiddelen uitgesproken en had homoseksualiteit een criminele afwijking genoemd. Op televisie zei hij ook dat homo's verantwoordelijk zijn voor de verspreiding van AIDS. Kapera zei om religieuze redenen tegen anticonceptiemiddelen te zijn. Volgens hem bederft het gebruik ervan ook het plezier in seks.

Door Joegoslavisch parlement:

Uitstel keuze van presidium

BELGRADO - Het Joegoslavische parlement heeft de beëdiging van het acht-koppige presidium vrijdag voorlopig uitgesteld.

Het persbureau Tanjug meldde dat afgevaardigden uit Slovenie, Kroatie en Kosovo zich verzetten tegen de benoeming van Sejdo Bajramovic, omdat hij niet door het parlement van Kosovo maar door het Servische parlement in Belgrado is gekozen. Dit zou in strijd zijn met de wet. Servie heeft vorig jaar Kosovo zijn autonomie ontnomen en de republiek gelijkgeschakeld.

Een colonne tanks en vrachtwagens van het Joegoslavische leger, die door ongewapende burgers was tegengehouden, heeft vrijdag met een onderbreking van zestig uur zijn tocht vervolgd. Duizenden demonstranten maakten vrijdag na moeizame onderhandelingen een einde aan hun blokkade ten westen van de stad Mostar (tachtig kilometer ten zuidwesten van Sarajevo) in Bosnie-Hercegovina. De Kroatische bevolking had sinds dinsdag de weg versperd die van Mostar door de bergen naar de Kroatische kustplaats Split loopt.

In Joegoslavie kunnen de toeristengebieden Istrie, Slovenie en Montenegro ondanks de politieke verwikkelingen rustig door vakantiegangers worden bezocht.

BEKENDMAKING

De Gezaghebber van het Eilandgebied Curaçao maakt hierbij bekend dat in verband met de plechtige opening van het zittingsjaar 1991 / 1992 van de Staten van de Nederlandse Antillen op dinsdag, 14 mei 1991, en de in voorbereiding op deze plechtigheden, op maandag, 13 mei 1991, te houden vooroefeningen door het aangewezen personeel van de Koninklijke Marine en het Korps Politie Nederlandse Antillen, op maandag, 13 mei 1991, vanaf 00.00 uur tot omstreeks 08.00 uur, en op dinsdag, 14 mei 1991 vanaf 00.00 uur tot omstreeks 12.00 uur, de volgende verkeersmaatregelen worden getroffen in het stadsdeel Punda.

Het is op voornoemde dagen niet toegestaan voertuigen te parkeren op de parkeerterreinen te Marichi, het Pietermaaiplein, het Hendrikplein, het Wilhelminaplein, het Gouvernementsplein, de Breedestraat (P) en het Plaza Piar.
Voertuigen die in strijd met deze bepaling op voornoemde plaatsen worden geparkeerd, zullen op risico van de eigenaar of houder door de Politie worden verwijderd.

Vanaf 00.00 uur tot na afloop van de oefeningen dan wel plechtigheden, wordt geen rijverkeer toegelaten over de Columbusstraat.
Dit verkeer wordt via de De Ruyterkade omgeleid in de richting van het Plaza Smeets.

Vanaf 00.00 uur tot na afloop van de oefeningen dan wel plechtigheden, wordt het rijverkeer over de Pietermaaiweg niet toegelaten in de richting van het Hendrikplein/ Wilhelminaplein.
Dit verkeer wordt via het Pietermaaiplein omgeleid in de richting van de Prinsenstraat.

Alle taxistandplaatsen in de Breedestraat (P) en op het Plaza Piar komen tijdens de oefeningen dan wel plechtigheden te vervallen.

Aan autoriteiten en andere genodigden bij de plechtigheden zal vrije doorgang worden verleend.
Zij kunnen aanrijden via het "Plaza Horacio Hoyer" dan wel de Julianabrug en dienen gebruik te maken van de parkeerplaatsen te Marichi.

Bestuurders dienen rekening te houden met mogelijke vertragingen voor en tijdens de plechtigheden.

Eenieder wordt verzocht de door de Politie in deze te geven aanwijzingen in het belang van de openbare orde en veiligheid stipt en onverwijld op te volgen.

Willemstad, 10 mei 1991.

De Gezaghebber voornoemd,
namens deze:
De Commissaris van Politie,
W.A. TWEEBOOM

Examens op zelfde tijdstip Antillenroute eindexamens behoort tot het verleden

DEN HAAG - De leerlingen in het voortgezet onderwijs die dit jaar eindexamen doen, mogen na afloop hun opgaven en kladwerk gewoon mee naar buiten nemen. Ze kunnen hun antwoorden direct met elkaar vergelijken en hoeven geen drie uur te wachten voordat de leraren opgaven en het kladwerk uitreiken.

Het wachten op de opgaven en het kladwerk veroorzaakte bij de eindexamens van 1990 grote irritatie. De maatregel, uitgevaardigd door staatssecretaris Wallage (onderwijs), was nodig omdat de examens op de Nederlandse Antillen door het tijdverschil zes uur later begonnen dan in Nederland.

Wallage heeft die zogeheten "Antillenroute" nu gedicht door de bepaling dat de belangrijkste examens in Nederland en op de Antillen dit jaar op precies hetzelfde tijdstip (in Nederland dus: 's middags) beginnen. Alleen de examens in Frans en Duits voor HAVO en VWO beginnen in Nederland nog vroeg.

Aan de eindexamens die maandag 13 mei beginnen, zullen volgens het instituut voor toetsontwikkeling Cito net als vorig jaar ongeveer 210.000 leerlingen deelnemen:. 122.000 leerlingen doen een MAVO- of LBO-examen, 48.000 leerlingen gaan op voor het examen HAVO en 40.000 leerlingen voor het examen VWO.

De examens lopen tot en met maandag 27 mei. Op donderdag 6 juni ontvangen de scholen de uitslag en op vrijdag 14 juni zijn de herkansingen gepland.

NEDERLANDS

Alle 210.000 kandidaten beginnen maandag met het eindexamen Nederlands. Op MAVO en LBO betreft dit het onderdeel leesvaardigheid, op de HAVO het onderdeel tekst. VWO-leerlingen beginnen met het opstel.

Nieuw is het examen biologie voor MAVO en LBO. Meer dan in het verleden wordt daar aandacht aan de onderwerpen ecologie en milieu besteed. Bovendien bestaat dit examen voor het eerst voor 30 procent uit open vragen.

Voor het eerst doen verder alle Gymnasium-kandidaten het examen Grieks- en Latijn-nieuwe-stijl. De leerlingen vertalen een tekst van ongeveer honderd woorden van Seneca (Latijn) en Euripides (Grieks) en beantwoorden daarnaast een twintigtal vragen. Die vragen gaan niet over de tekst maar over de periode waarin de auteur leefde en over de "doorwerking" van diens ideeën en teksten in latere literatuur en tijd.

Het Landelijk Aktie Komitee Scholieren (Laks) opent net als in de voorgaande drie jaren een telefoonlijn. Leerlingen kunnen hier na afloop van het examen met hun klachten terecht.

De rapportage van 1990, die LAKS-voorzitter Lennart Booy maandag symbolisch aan de rector van het Amsterdamse Vossiusgymnasium overhandigt, geeft een veelkleurig beeld van de grote en kleine ellende die de kandidaten tijdens de voor hen zo spannende uren soms moeten ondergaan.

Openbaar vervoer twee minuten stil

UTRECHT - Naar verwachting ligt maandagmiddag om drie uur gedurende twee minuten nagenoeg het hele openbare vervoer in Nederland stil.

Dit gebeurt op het ogenblik dat een dezer dagen vermoorde NS-conducteur wordt begraven. De treinen zullen dan stilstaan, maar ook de trams en bussen in alle grote steden en de bussen van het de diverse streekvervoerbedrijven onderbreken dan twee minuten lang hun ritten. De Harlingse conducteur werd gedood door een passagier die voor niets wilde reizen en zijn mes trok tijdens een discussie over wat in Nederland wordt aangeduid als 'zwart rijden'.

Moskou: veel troepen al weg

MOSKOU - De Sovjetunie heeft tot 10 mei "meer dan 85 procent" van haar troepen uit Hongarije en Tsjechoslowakije teruggetrokken.

Dat heeft de chef van staven van de Sovjetstrijdkrachten Michail Moissejev vrijdag gezegd voor hij aan zijn reis naar Canada begon, zo meldde het Sovjetpersbureau TASS.

Brand Cairo: acht doden

CAIRO - Bij een brand het zuiden van de Egyptische hoofdstad Cairo n vrijdag ten minste ht mensen omgekomen 35 gewond geraakt. Dit uit politiebronnen vernomen.

e brand, die waarschijnlijk wijten is aan een kortsluiting, brak uit op de tiende rdieping van een flatgeuw aan de Nijl in de resintiele wijk Maadi. Van ar uit verspreidde het vuur h tot de vijf etages daaryen. Een twintigtal appartenten brandde volledig t. Van de 35 gewonden die het ziekenhuis zijn opgenen, onder wie acht brandrlieden, zijn er zestien cht aan toe. Volgens tuigen was de brandweer een uur na het uitbreken n de brand ter plekke.

Tanks onderweg naar Kroatie

■ MALUVANB SEDLE - *Een Joegoslavische soldaat kijkt toe bij het voorbijtrekken van een leger-konvooi van tanks en ander zwaar materieel op weg naar de deelstaat Kroatie waar het al lang rumoerig is. Allerwege vreest men het uitbarsten van een burgeroorlog in het etnisch zo verdeelde Joegoslavie.* (AFP-satellietfoto)

BAKER WEER OP REIS

Spoedig herstel relaties van SU met Israel

Bessmertnych: geen pressie op landen in Midden Oosten

WASHINGTON - De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken, James Baker, is vrijdagavond nuit de Verenigde aten vertrokken voor n vierde rondreis door t Midden-Oosten nen vier maanden. Hij daar zijn Sovjet-col a Aleksandr Bessmertch ontmoeten die in de orgaande dagen een ndreis maakte door het dden Oosten.

Bessmertch verklaarde over zijn zoek aan Israel onder er dat spoedig de betrekingen tussen de Sovjetie en Israel genormaliserd zullen worden. Over n netelige kwestie als het nederzettingenbeleid hield hij zijn mond.

De Amerikaanse minister Baker wil met zijn reis een regionale vredesconferentie in het Midden-Oosten dichterbij brengen. Hij doet allereerst Syrie aan, gevolgd door bezoeken aan Egypte, Jordanie en Israel. Baker zal met de leiders van die landen de plannen proberen uit te werken die moeten leiden tot een regionale vredesconferentie onder toezicht van de Verenigde Staten en de Sovjetunie. Baker heeft met de vredesconferentie twee doelen op het oog: directe onderhandelingen tussen Israel en diens Arabische buurlanden en onderhandelingen tussen de joodse staat en de Palestijnen.

De SU en Israel zullen binnenkort hun diplomatieke relaties volledig herstellen. Zo verklaarde Bessmertnych vrijdag na een kort bezoek aan Israel. In de besprekingen over het vredesproces in het Midden-Oosten werd in Israel evenwel nauwelijks vooruitgang geboekt. Bessmertnych vertrok vanuit Israel naar Cairo, waar hij behalve de Egyptische leiders ook een ontmoeting zal hebben met Baker.

PRACTISCH

Bessmertnych zei bij zijn vertrek uit Israel dat de SU niet van plan is druk uit te oefenen op welke partij dan ook in het conflict in het Midden-Oosten. Tijdens zijn zesurig bezoek aan Israel sprak hij met premier Yitzhak Shamir en minister van Buitenlandse zaken David Levy. De bewindslieden spraken over de praktische aspecten van een vredesconferentie voor het Midden-Oosten. Daaraan moeten alle landen in de regio deelnemen, aldus Bessmertnych.

Gevraagd over een eventuele stopzetting van de emigratie van Sovjetjoden uit de SU, als Israel doorgaat met het nederzettingenbeleid in de bezette gebieden, zei de minister dat zijn land ook hier niet van plan is enige druk uit te oefenen. "De kwestie van de emigratie is een binnenlandse aangelegenheid van de SU, die verband houdt met het democratiseringsproces in ons land". Eerder deze week uitte de minister felle kritiek op de bouw van joodse nederzettingen in de door Israel bezette Arabische gebieden. Een dergelijk beleid kan niet samengaan met een vredesconferentie, zei hij.

Tijdens de gesprekken in Israel is ook de wapenwedloop ter sprake gekomen. "Controle op de wapenleveranties aan het Midden-Oosten moet worden overwogen. Maar als er geen akkoord komt waarmee iedereen tevreden is, dan zal het gebied het toneel blijven van de wapenwedloop", aldus Bessmertnych.

STAPPEN

Minister Bessmertnych signaleert positieve stappen in de richting van een vredesproces in het Midden-Oosten. Dat heeft hij zaterdag in Cairo gezegd na afloop van een twee uur durend gesprek met de Egyptische president Hosni Mubarak. Er zijn nog veel problemen op te lossen, maar er zit beweging in de zaak. Weliswaar langzaam, maar er wordt vooruitgang geboekt", aldus Bessmertnych die zei dat de Sovjetunie en Egypte op dezelfde lijn zitten omtrent een vredesconferentie over het Midden-Oosten. De Sovjetbewindsman betitelde de eerste van drie gespreksronden in Cairo als "bevredigend en productief". Bessmertnych denkt dat Egypte een vooraanstaande rol in het vredesproces zal spelen.

Republikeinse zorgen over stembus 1991:

Verlaging rente moet einde maken recessie

HOT SPRINGS - De Republikeinse partij in de Verenigde Staten streeft ar een lagere kapitaalnte om zodoende de economie te stimuleren en nstige voorwaarden te eppen voor de herverzing van president orge Bush in 1992. Dat ft een aantal vooraanande Republikeinen dag verklaard tijdens ontmoeting met gerenmeerde Amerikaanse enlieden en ondernetoe.

De vooraanstaande Republikeinen spraken op een bijeenkomst met de leden van de "Business Council", een groep van honderd topondernemers en -zakenlieden. De bijeenkomst had plaats in Hot Springs, ten zuidwesten van Washington.

De Republikeinen beginnen zich zorgen te maken over de presidentsverkiezingen in 1992 nu de VS voor het eerst in acht jaar worden getroffen door een economische recessie. De partij van Bush meent dat een verlaging van de kapitaalrente investeringen stimuleert, de groei herstelt en nieuwe banen creeert.

De afgelopen negen maanden zijn op de Amerikaanse arbeidsmarkt een miljoen banen verdwenen. Verscheidene bedrijven hebben aangekondigd nog meer te gaan snoeien in lonen en banen als de recessie aanhoudt.

het in 1992 slecht is d met de Amerikaanse mie, dan volgt zonder l een zware verkiezings-, zo zei minister van el Robert Mosbacher. gedachte dat Bush autoch wordt herkozen kan de vuilnisbak worden als wij in 1992 nog onder een recessie", zo de Republikeinse aardigde in het parle-, Newt Gingrich, eraan houdt.

Wegens affaire rond bouwen flats

Bonn bedreigt SU met stoppen hulp

SCHKOPAU - De Duitse ondskanselier Helmut wil Sovjet-president atsjov onder druk n de eerder genomen issing, om geen e bedrijven toe te bij de bouw van drieflats in de Sovjetrug te draaien.

vrijdag bekend n tijdens het bezoek hl aan een in het deel van Duitsland chemiebedrijf. Volmsme regeringsfunccn in Bonn heeft gedreigd de finanaan Moskou terug n. "De Sovjetunie bepaalde beslissen en deze beslisst eerst met de regering besproken zo verklaarde Kohl.

Duitsland is boos omdat Moskou besloot de bouwopdracht te geven aan Turkse en Finse ondernemingen. Tijdens de hereniging van de beide Duitslanden waren Moskou en Bonn in het afgelopen jaar overeengekomen dat Duitsland een krediet van 7,8 miljard mark aan de SU zou verstrekken. Met dat geld kan Moskou in totaal 36.000 flats laten bouwen voor de uit Duitsland terugkerende Sovjet-soldaten.

Kohl verklaarde vrijdag al contact over deze kwestie te hebben gehad met Gorbatsjov. "Ik zal zeker deze zaak naar voren brengen als ik hem weer spreek. Het is in ons belang om zoveel Duitse ondernemingen als mogelijk deel te laten nemen aan de order".

Dag van koninkrijk in Roemenie

BUKAREST - Enkele duizenden mensen zijn vrijdag in Bukarest de straat opgegaan om 10 mei te vieren, de dag van het koninkrijk en een vroegere nationale feestdag in Roemenie. "Leve koning Michael" en "Weg met de communisten en Iliescu" scandeerden de betogers op het Plein van de Revolutie in het centrum, waar het voormalig koninklijk paleis staat. Zij hielden plakkaten met portretten van koning Michael omhoog en zongen het oude volkslied. Enkele oppositiekranten publiceerden vrijdag op de voorpagina een boodschap van Michael. "De Revolutie van December 1989 is van het volk en niemand heeft het recht om deze naar eigen wil te herinterpreteren", aldus de koning, die thans in Geneve leeft. "Het uur van de echte democratie is geslagen".

Angola: 247 doden bij verzet

LUANDA - Het Angolese regeringsleger heeft vrijdag bekendgemaakt dat het de afgelopen dagen tijdens gevechten rond de stad Luena, in het oosten van Angola, 247 opstandelingen van de verzetsbeweging Unita (Nationale unie voor de totale onafhankelijkheid van Angola) heeft gedood.

Luena wordt sinds begin april belegerd en gebombardeerd door het verzet. Daarbij zijn rond vierhonderd mensen om het leven gekomen, zo blijkt uit een officiele balans. Het leger beschuldigt Unita ervan het offensief te hebben opgevoerd. Beide Angolese partijen, die al zestien jaar een burgeroorlog uitvechten, hebben op 1 mei na maandenlange onderhandelingen een akkoord ondertekend waarin is vastgelegd dat er op 15 mei een staakt-het-vuren van kracht wordt. Aan het eind van de maand zullen zij dan een definitieve vredesovereenkomst tekenen.

Indonesie: vlieg ongeluk: 13 doden

JAKARTA - Een vliegtuig van de Indonesische binnenlandse luchtvaartmaatschappij Merpati Nusantara, dat sinds donderdag vermist werd, is bij de landing op het eiland Sulawesi verongelukt. Alle dertien inzittenden zijn daarbij om het leven gekomen. Zo meldde het Indonesische persbureau Antara vrijdag. De Fokker-27 was met acht passagiers en vijf bemanningsleden op weg van Ternate naar Manado, in het noorden van Sulawesi. De luchtverkeersleiding van het vliegveld bij Manado verloor vlak voor de landing het radiocontact met de Fokker-27. Het vliegtuig was tegen een berg aangevlogen, aldus Antara. Reddingswerkers vonden de wrakstukken vrijdag. In hetzelfde gebied verdwenen in januari eveneens een toestel van Merpati. Bij dat ongeluk kwam één passagier om het leven.

May 12th Mother's day

DINING GUIDE

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(**openingstijden** voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(**openingstijden** voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. Nicolaas, tel.: 5520/8688.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

GALERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya Grandi 70): openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

LVV: **openingstijden Slachthuis** i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.

****

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk, Kralendijk:
maandag t/m zaterdag om 18.45 uur; zondag om 08.00 en 19.00 uur.
Coromotokerk, Antriol:
maandag t/m zaterdag om 19.30 uur; zondag om 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk, Rincon:
maandag t/m zondag om 19.30 uur.

KLACHTENBEZORGING doorgeven aan mevr. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4.

****

Na opvallende carrière in Indonesië

Statia kandidaat counterpart in Tourism Corporation Bonaire

KRALENDIJK— Profeten worden spreekwoordelijk in eigen land nimmer geëerd. Bonaire vormt daarop geen uitzondering. Het betekent wel, dat 'het geluk' vaak elders gezocht moet worden. Op die manier is Bonaire al ettelijke grote zone kwijtgeraakt, waarvan de bekendste zijn mr. Minguel Pourier, ex-minister-president en bankdirecteur van de ABN, het hoofd van Culturele Zaken in Curaçao Pacheco Domacasse, de exhavenmeester van Curaçao Sint Jago en nog vele anderen tot wie zich ook Raphael Statie uit Antriol mag rekenen. De nu 36-jarige general manager van het prestigieuze Mambruk Beach Resort in Indonesië heeft de afgelopen tien jaar een opvallende carriere gemaakt in het Verre Oosten. Over 1990 werd Mambruk uitgeroepen tot het hotel met het beste management van Java.

Rafael Statie, die zich de laatste jaren ook tooit met de Venezolaanse achternaam van zijn moeder - Rodriquez - heeft ooit op Bonaire gewerkt. Dat was in het begin van zijn hotelcarriere, toen hij als front desk-manager was aangesteld in het Flamingo Beach Hotel. Later werkte hij ook nog enkele jaren onder de Portugese hotelmanager Hilario Ferreira als assistent-manager.

Het was in de periode dat Hotel Bonaire en het management in handen had gegeven van Executive House (EH). Deze periode was geen succes voor Hotel Bonaire en al evenmin voor Raphael. De tactvolle, bijna overbeschaafde Statie, moest in het hotel intermediair spelen tussen de uit het leger afkomstige Ferreira en het - in die tijd tamelijk lastige personeel van het hotel.

In 1982 kondigde Raphael Statia zijn vertrek aan. Na een opleiding aan de hotelvakschool van Cornell in het Amerikaanse Ithaca, vertrok Raphael op de bonnefooi naar Singapore waar hij bij Beaufort International werd aangenomen als aardappelenschiller. In deze noodzakelijke, maar niet opvallend hoge functie wist Statia zelfs de aandacht op zich te vestigen en binnen een jaar was hij overgeplaatst naar het Kota Kinabula Sabah, waar hij zijn 'oude' functie als assistent front-desk manager weer terug kreeg. In hetzelfde jaar werd hij front desk manager in het Tangung Aru Beach hotel op Bali (Indonesië).

Er beleek een grote carriere open te liggen voor de ondernemende Bonaireaan. Afgestudeerd ETAO-er met diverse vervolgdiploma's op zak en een forse hoeveelheid doorzettingsvermogen wist Statie steeds meer kennis en ervaring te vergaren. In 1985 al werd hij belast met de opleiding van 425 hotelstuenten uit Singapore, Maleisië, Japan en Hong Kong. Hij was zelf toen resident-manager. In 1988 stapte hij over naar de bekende hotelketen Heritage International en werd manager van Mambruk Beach Resort.

In het toonaangevende 'Informasi Bisnis' van 'Memperjuankan Pemertan Kesempatan Berusaha' is een interview opgenomen met Raphael Statie Rodriquez. Het blad - Engelse vertaling bijgevoegd - laat geen misverstanden bestaan over hun waardering voor Statie en noemt hem zonder aarzelen 'een van de beste general managers waarover Indonesië momenteel kan beschikken'.

Raphael Statie heeft zich een buitenlandse termijn gesteld toen hij zijn geboorte-eiland ging verlaten. 'Tien jaar besteedde ik aan het buitenland en daar heb ik laten zien, dat een Bonaireaan tot de top kan doordringen', aldus Raphael Statie deze week tegenover de Amigoe.

Dinsdag 14 mei vertrekt hij weer naar Indonesië Naar hij zegt hopelijk niet voor lang. Hij wil terug naar zijn geboorte-eiland en wil zijn kennis ter beschikking stellen. Nu de overheid heeft besloten het Toeristenbureau in zijn oude vorm op het heffen en de Nederlander Peter van Veen de leiding toe te vertrouwen van Tourism Corporation of Bonaire (TCB), is er dringend een counterpart nodig.

Rapahel Benito Statie Rodriquez, die dan weer gewoon Rafael Statie kan heten is de meest geschikte figuur die Bonaire zich kan wensen. Niet alleen heeft hij dat bewezen in het enorm grote Indonesië (een archipel van 13.677 eilanden) maar bovendien heeft Rafael getoond dat hij zonder patronage, op eigen kracht en vanaf de grond opgebouwd een Bonaireaan is, die voor velen een voorbeeld kan zijn.

■ Raphael Statie: ... voorbeeldig...

Bonaire op wereldkaart

KRALENDIJK— In de Time van 6 mei 1991 is een halve pagina advertentie verschenen van de KLM. In de advertentie wordt gewezen op de uitbreiding in het aantal vliegbestemmingen. Vermeld worden zeven nieuwe destinaties. Zoals bekend is Bonaire daar ook een van. Grappig is, dat op de bij de advertentie gevoegde wereldkaart, speciaal de naam Bonaire is afgedrukt. De Amigoe schreef al eerder dat Hugo Gerharts Bonaire op de wereldkaart had geplaatst. Dat bleek dus in de Time letterlijk het geval.

KRALENDIJK— De Partido Boneriano Sosial (Paboso) is er falikant tegen dat de Stinpa het beheer zal krijgen over de fondsen van het onderwaterpark. De partij zegt dat de Stinapa nauwelijks iets gedaan heeft om het park in stand te houden, terwijl de Stichting bovendien naar de mening van Paboso een twijfelachtige rol heeft gespeeld in de verkoop van Playa Frans.

Naar de mening van Paboso is er wel een aanvaardbare en effectieve manier om geld binnen te krijgen voor het onderhoud van het onderwaterpark. De politieke partij gelooft, dat de duikscholen daarvoor zorg moeten dragen. Van elke duiker die via hun gebruik maakt van het onderwaterpark zal een bepaald bedrag gevraagd moeten worden. Net zoals dus de zogenaamde 'room-tax' die van de hotels gevraagd wordt.

De duikscholen zelf kunnen dan in overleg met de overheid mensen benoemen die het onderwaterpark beheren. Op regelmatige basis kunnen de duikscholen dan de riffen schoonmaken en in een goede staat houden, zodat nog generaties later genoten kan worden van de Bonaireaanse onderwaterwereld.

Paboso afgesloten

KRALENDIJK— De Kaya Taki in Rincon is gesloten voor verkeer. Op zich geen wereldnieuws, maar voor de politieke partij Paboso wel lastig. Juist in die straat ligt het kantoor van de partij. De partij wil niet direct zeggen dat er hier sprake is van represaille uit politiek oogpunt, aangezien niet alleen de Pabosokandidaat getroffen wordt door de maatregel, maar ook een aanhanger van Patriotico Bonairiano (UPB).

Ernstiger vindt de Paboso het kennelijk dat er een openbare weg wordt afgesloten zonder dat daarvan openbaar kennis is gegeven. De partij verwijst daarbij naar hoofdstuk 2 art. 2 van de Ordenans 1957 nummer 4, waarin dat als voorwaarde wordt gesteld.

Procuratiehouder krijgt weer gelijk

KRALENDIJK— Ex-procuratiehouder Daniel L.A. de Kok van de Bonaire Trading Company (BTC) N.V. heeft ook de vierde rechtszaak tegen zijn werkgever gewonnen. De Kok werd in augustus 1990 op staande voet ontslagen, maar wist wel alle rechtszaken tegen zijn vroegere werknemer te winnen. De laatste en vierde rechtzaak die door advocaat Ton Theeboom werd aangespannen in hoger beroep zelfs 'freewheelend', want Theeboom leverde zelfs niet eens een pleitnota in. Voor rechter mr. M.R. Wijnholt in hoger beroep derhalve een duidelijke zaak.

Wijnholt was er trouwens niet eens zelf om het vonnis te ondertekenen en dat deed rechter mr. A.N.G.N.E. Mijnssen, mede namens de derde rechter in het hoger beroep mr. L.C.P. Goossens.

Zoals bekend werden er op 9 april door advocaat Theeboom twee zaken in eerste aanleg voor de rechter gebracht. Het onmiddellijke ontslag van procuratiehouder Daan de Kok en het feit dat De Kok drie ton uit het SPaarfonds van het bedrijf leende. Terug te betalen over dertig jaar met een percentage van negen procent.

Reeds in het gerecht in eerste aanleg zag de rechter geen enkele aanleiding om de Kok op zijn punten te wijzen, ook in het eerste hoger beroep dat door BTC aangespannen werd kon kennelijk de ex-procuratiehouder iets kwalijk genomen worden.

Het tweede hoger beroep -over dezelfde zaak, maar nu meer toegespitst op de representatiekosten van de Kok en het feit dat hij een aanzienlijk bedrag leende uit het Spaarfonds van het BTC vermocht evenmin de rechter te overtuigen van een opzettelijk verkeerd handelen.

Het eerste hoger beroep werd dan ook afgewezen waarbij de rechter opmerkte, dat het tweede hoger beroep nauwelijks iets zou kunnen veranderen aan de uitspraken van het Gerecht in Eerste Aanleg.

Het Hof, voorgezeten door rechter mr. Wijnholt ziet in de eerste en de tweede grief die werd ingediend geen enkele grond. Evenmin ziet het drietal rechters in Hoger Beroep dat de Kok bij het aanvragen van zijn hypothecaire lening van het Spaarfonds gehandeld zou hebben tegen een ongeschreven regel of tegen de fatsoensnorm.

Er zijn door Theeboom in het hoger beroep evenmin feiten naar voren gebracht die tot een herziening van het eerdere vonnis leiden. Rechter mr. Wijnholt bevestigt derhalve het door advocaat Theeboom bestreden vonnis en veroordeelt BTC tot het betalen van de kosten in hoger beroep, zijnde fl. 1.076,50.

Prostitutie teruggelopen

KRALENDIJK— Hoewel het afgelopen jaar een grote hoeveelheid werknemers naar Bonaire is gekomen die in de bouwwereld werkzaam is, blijkt dat niet tot gevolg te hebben gehad, dat de prostitutie - zoals in dat geval gebruikelijk is - opbloeide. Volgens majoor Giromus is de markt op Bonaire vrijwel ingestort.

In 1990 zijn er slechts drie nieuwe dames ingeschreven, waardoor er momenteel 25 dames actief met hun beroep bezig zijn. Dat is de legale prostitutie, die zoals bekend onder controle staat van het politie-apparaat en tevens van de gouvernementsarts Henk Welvaart.

De taak van de politie is voornamelijk het uitoefenen van controle op plaatsen, waar in het algemeen verwacht wordt dat prostitutie bedreven wordt. Handen vol werk geeft dat kennelijk niet meer, nu Giromus duidelijk stelt, dat het bedrijf momenteel nauwelijks floreert.

Het is overigens niet uitgesloten dat de legale prostitutie is teruggelopen ten gevolge van de illegalen. Enkele malen al heeft de politie nauwgezette controle gehouden op dames die naar Bonaire gekomen waren als toeristen, om vervolgens te trachten zich liggend staande te houden.

SEOUL - Een Zuidkoreaanse student heeft zich vrijdag tijdens een antiregeringsbetoging in brand gestoken, zo hebben studenten gezegd.

De twintig-jarige Yun Yong-Soo overgoot zich op de universiteitscampus van de zuidwestelijke stad Kwangju met een brandbare vloeistof die hij vervolgens aanstak. De zelfverbranding van Yun was de vijfde van de jongste golf van anti-regeringsprotesten in Zuid-Korea. Drie van de vijf zijn overleden.

Duiken of niet duiken

ER IS AL veel commentaar geleverd op de beslissing van de overheid tien dollar te eisen van de toerist die naar Bonaire komt om te duiken. Reden daarvoor is het onderhoud van het zogenaamde Onderwaterpark. Zoals altijd blijken er voor- en tegenstanders te zijn. De meesten echter vinden het betalen voor een bezoek aan het Onderwaterpark wel terecht, zij het dat de vorm waarin de overheid dat wil doen, onsympathiek overkomt.

Interessanter is echter de vraag, op grond waarvan de overheid zich denkt te kunnen permitteren de potentiële toerist nog meer te belasten dan nu reeds gebeurt.

Zelfkritiek is geen sterk punt op de Antillen in het algemeen en met name op Bonaire. Maar het is toch wel goed te beseffen dat de uitreisbelastingbetalende en de room-tax betalende toerist dat reeds doet om op Bonaire te kunnen duiken. Dat is namelijk de reden waarom ruim tachtig procent van de toeristen naar Bonaire komt. Er is immers niets anders op dit eiland waarvoor de toerist komt. Dat maakt voor Bonaire de onderwaterwereld uniek. Maar de onderwaterwereld is niet echt uniek, want zestig mijl verderop is eveneens een onderwaterwereld. En gezien de advertenties die Curaçao in de Amerikaanse en Europese tijdschriften plaatst, prtendeert het dat haar onderwaterwereld net zo mooi is als die van Bonaire. Alleen behoeft de toerist daarvoor niet extra te betalen.

En daar ligt nu het kardinale punt. Wie veel te bieden heeft, die kan de toerist laten kiezen daar al of niet gebruik van te maken. Er is op Bonaire geen keuze. Het is duiken of niet. Misschien kunnen Stinapa en de overheid van de berijdbare brug bij de Saltcompany een tolbrug maken. Het zijn immers de toeristen die naar Bonaire komen om op het eiland rond te rijden.

■ *BANSHKALI - De 45-jarige Emdad Hoshin komt te voorschijn uit zijn zelf vervaardigd onderdak van palmbladeren, zeil en andere materialen. Hij verloor bij de cycloon welke Bangladesh onlangs trof zijn vrouw en hun drie kinderen.*
(AFP-satellietfoto)

'Vent van tachtig'

Prins Bernhard heeft in het Oranje Museum te Baarn de officiële opening verricht van de tentoonstelling "In dienst van Oranje." Deze tentoonstelling geeft een beeld van de geschiedenis en uniformering van het militaire huis van hare majesteit de koningin. De tentoonstelling is voor publiek geopend tot 1 november. Bij de opening betwijfelde de prins, die onlangs van het kabinet toestemming kreeg zich weer in militair kostuum te hullen, of hij daar ooit weer gebruik van zou maken. 'Ach', sprak hij laconiek, 'een vent van tachtig in een uniform, dat staat toch niet?'

Mr. P. van Vollenhoven zal, als president van het Nationaal fonds sport gehandicapten, op dinsdag 21 mei te Scheveningen aanwezig zijn bij de officiële veiling van het eerste vaatje Hollandse Nieuwe haring, vangst 1991. Aansluitend zal van Vollenhoven een cheque, ter waarde van de opbrengst van de veiling, in ontvangst nemen ten behoeve van de gehandicaptensport.

Grootmoeders kat

Een boek met recepten uit de Venetiaanse volkskeuken heeft in Italië in sommige kringen verontwaardiging gewekt. Het kookboek bevat namelijk recepten voor de bereiding van **katten**. Italiaanse dierenvrienden vrezen nu voor de veiligheid van de katten van Venetië.

Het kookboek met de titel "De recepten van mijn grootmoeder" bevat recepten die schoolkinderen van hun grootmoeders hebben gekregen. Volgens de uitgever van het boek, de spaarbank van Padua, is de bedoeling van het boek het tonen van waardering voor de oude recepten van Venetië. "Het is niet onze schuld dat de traditie van het eten van kat net zoals van konijn tot voor enkele jaren heeft bestaan. Evenmin is het onze schuld dat die traditie nog steeds in de herinnering voortleeft", aldus een functionaris van de bank.

Om katten te bereiden kunnen de inwoners van Venetië kiezen uit een reeks recepten. De meest gangbare bereidingswijze vroeger was kat "in sbrodegheto", bruin gebakken kat met knoflook en ui. Ter afwisseling is het ook mogelijk de kat te roosteren.

De voorzitter van de organisatie voor zwerfdieren in Venetië heeft de spaarbank de raad gegeven een vegetarisch kookboek uit te geven. "De katten zullen dan in vrede kunnen leven", zo zei hij.

Vrouw kapelaan

Koningin **Elisabeth II** heeft voor het eerst een vrouw benoemd tot kapelaan, een geestelijke die aan het hof werkt. De koningin, die formeel aan het hoofd van de Anglicaanse kerk staat, laat hiermee volgens The Times zien dat zij niets heeft tegen de priesterwijding van vrouwen. In de wereldwijde Anglicaanse kerk bestaat hierover diepgaand verschil van mening.

De 67-jarige Mary Levison wordt een van de tien persoonlijke kapelaans van de koningin in de Anglicaanse kerk van Schotland. Een van haar taken is af en toe een preek houden op het koninklijk slot Balmoral in Schotland.

In de Anglicaanse kerk van Schotland kunnen vrouwen sinds 1968 priester worden. De Anglicaanse kerk van Engeland (The church of England) moet in 1992 een besluit nemen over deze netelige kwestie.

TELECURAÇAO

ZATERDAG

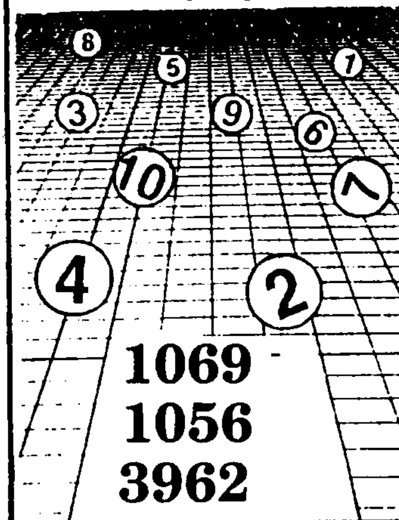
17.30 Telefiesta met tante Irma;
18.00 Studio Sport;
19.00 Kòktel Turístiko met Captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Teatro Klasiko;
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 Estreno;
23.30 Sluiting.

ZONDAG

16.00 Sena di Señor;
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku.....;
18.30 Wil di Suerte;
19.30 Modisima met Saida en Annemarie;
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete Dia;
21.00 Sine di Gala:;
22.00 Kate & Allie;
22.30 Wrestling;
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)

* * * * * *

Wega di Number Kòrsou

Revolutionair middel tegen infectieziekte

Een op unieke wijze tot stand gekomen geneesmiddel tegen een levensbedreigende **infectie** werd dinsdag in het Amsterdams Medisch Centrum (AMC) officieel geïntroduceerd. Het kan duizenden levens per jaar sparen. President-directeur H. Schoemaker van het Nederlands-Amerikaans biotechnologisch bedrijf Centocor, dat het nieuwe medicament in Leiden produceert, sprak van een revolutionaire ontwikkeling.

Klinische proeven bij meer dan 500 patiënten met de aandoening gram-negatieve sepsis (een vergiftiging van het bloed) in 24 medische centra in Amerika en Europa, waaronder het AMC, hebben aangetoond dat het sterftecijfer van 39 tot 42 procent kan worden teruggebracht.

Jaarlijks lijden naar schatting 15.000 tot 25.000 mensen in Nederland aan de gevaarlijke infectieziekte. Tussen de 35 en 45 procent van de patiënten overlijdt normaal binnen twee tot vier weken als gevolg van de aandoening. Het sterftecijfer onder patiënten bij wie de ziekte in een vergevorderd stadium verkeert, kan oplopen tot 75 procent. Soms kan de dood al optreden binnen enkele uren na de infectie.

Het nieuwe middel, een met behulp van biotechnologie tot stand gebracht menselijk anti-lichaam, brengt het aantal sterfgevallen vooral onder de ernstig zieken, aanzienlijk terug. Tijdens de proeven met het medicament, HA-1a, ofwel Centoxin genoemd, bleek dat het middel geen bijwerkingen heeft.

Holstpenning voor Leeflang

De A. Roland Holst penning 1991, die elke drie jaar wordt toegekend aan een Nederlandse dichter, gaat naar de 61-jarige **Ed Leeflang**. De stichting A. Roland Holst fonds heeft dit vrijdag bekendgemaakt.

De onderscheiding, die in 1988 naar Eva Gerlach ging, bestaat uit een penning en een daaraan verbonden stipendium.

Leeflang debuteerde op 50-jarige leeftijd met de bundel "De hazen en andere gedichten"(1979). Overige poëziebundels zijn "Bewoond als ik ben" (1981), "Op pennewips plek" (1982) en "Bezoek aan het vrachtschip" (1985).

De jury voor 1991 onder voorzitterschap van Wam de Moor, bestaat uit Gerrit Kouwenaar en Ad Zuiderent.

Israëlisch gevangenispersoneel heeft een **zwangere Palestijnse**, die vier jaar celstraf moet uitzitten, vastgebonden aan een bed tijdens de geboorte van haar eerste kind.

Volgens verklaringen woensdag in de media was de hoogzwangere 19-jarige Intisar Elkak in juni 1990 met weeën in het gevangenisziekenhuis opgenomen. Daar was zij tijdens de geboorte met handboeien aan haar bed vastgemaakt om een eventuele vluchtpoging te verhinderen.

Volgens de officieel bevestigde berichten maakten de Israëlische artsen tegen de behandeling geen bezwaar.

Pop voor de Kurden

AVRO, KRO en NCRV besteden dit weekeinde volop aandacht op radio en televisie aan het popconcert "The simple truth". Dat wordt zondag in het Wembley-stadion in Londen gehouden ten behoeve van de **Kurdische vluchtelingen**. Het is het eerste samenwerkingsproject tussen de drie omroepen dat in de nieuwe zenderindeling op Nederland 1 zou moeten komen, zo hebben de drie omroepen dinsdag bekend gemaakt.

De organisatoren hopen met het concert tientallen miljoenen guldens op te halen voor hulp aan de Kurden. Het concert wordt, behalve in Engeland en Nederland, uitgezonden in een flink aantal andere landen.

In het Wembley-stadion zijn optredens van Peter Gabriel, Rod Stewart, MC Hammer, Lisa Stansfield, Allison Moyet, Gypsie Kings, Chris de Burgh en Level 42. Verder zijn opnamen te verwachten van Gloria Estefan, Sting en New kids on the block, die momenteel op tournee zijn in Nederland.

Italiaanse actrice gepakt met cocaïne

De Italiaanse actrice **Laura Antonelli** is veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van drieëneenhalf jaar wegens het bezit van cocaïne. Ook kreeg zij een boete van 24 miljoen lire (circa 38.000 gulden), zo is donderdag uit gerechtelijke bron vernomen.

De 50-jarige actrice die schitterde in films van beroemde regisseurs zoals Luchino Visconti, Ettore Scola en Luigi Comencini, stond donderdag terecht voor een rechtbank in Civitavecchia (100 kilometer ten noorden van Rome). De politie vond eind april 36 gram cocaine in haar woning.

Riba un isla, tur bunita
Ta biba un ser, Mi ABUELITA,
Cu avion bo por jega
Y hopi tempo tin cu spera
pa por mira e cara dushi
di Chita, mi abuelita

Hopi anochi mi ta sonya,
y deseonan grandi mi tin
di sunchi su manan
y pidie
pa contami di tempo prome.

Mas mainta ora mi lanta
mi ta pensa y pidi Dios
No laga mi abuelita jora,
Dune bo bendicion.
Tene na bida cu un sonrisa
Ya cu no tin ser mas bunita
cu Chita mi abuelita.

Mi tin hopi gana di ta serca bo,
Feliz Dia di Mama,
Bendicion abuelita.
Tito Bolivar.

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen) 672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Steegstra, Bob Harms, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondent:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): mv. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

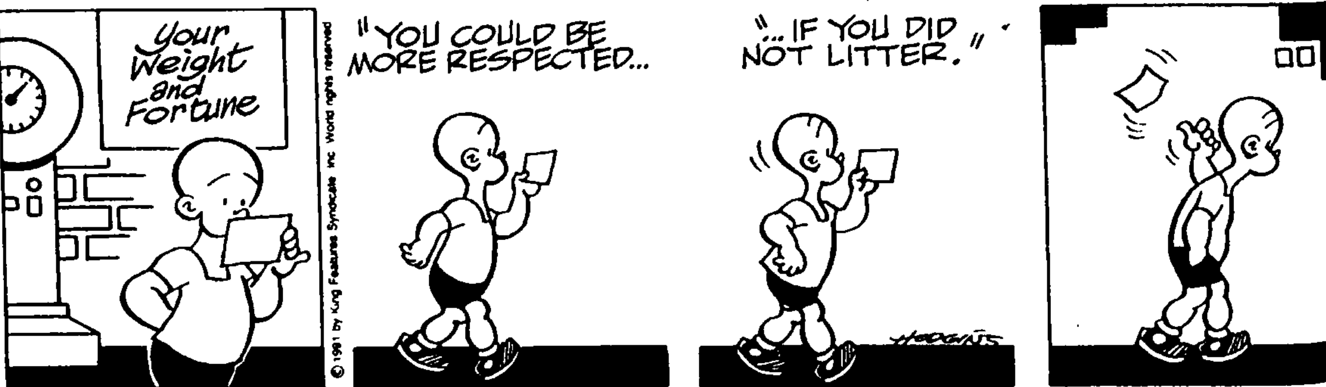
Heer Bommel en de Loodhervormer door Marten Toonder

De bouwvakkers pakten ordelijk hun spullen in en klommen in de vrachtwagen, die hen gebracht had. 'Wij kunnen niet bouwen, als er iemand bezig is te slopen', sprak de metselaar uit de achterkant. 'Zeg dat maar tegen je pa. Hij moet kiezen of delen - want hij kan niet alles hebben.'

Na deze mededeling zette het voertuig zich in beweging en verdween in de richting van de stad, zonder zich te storen aan heer Bommel, die uit een venster hing te roepen. Hij werd hierin gestoord door de bediende Joost. 'Excuseer heer Olivier', sprak deze. 'De hoofdkraan is dicht en de leidingbuis is gesloopt. Maar zonder water is het voeren van de huishouding welhaast onmogelijk, met uw goedvinden. En nu spreek ik nog niet eens over de maaltijden!' 'Iedereen laat me in de steek', zei heer Ollie bitter. 'Maar wat het zwaarste is, moet het zwaarste wegen. En nu is lood zwaarder dan water, omdat ik er goud van ga maken. Trouwens, je kan toch wel naar de pomp lopen?' Tom Poes, die buiten wat doelloos in het gras zat, zag Joost niet lang daarna passeren, met een emmer in iedere hand. 'Ik loop naar de pomp', hoorde hij de verbolgen knecht in het voorbijgaan mompelen. 'Maar het water is me tot de lippen gestegen, als men mij toestaat. Ik overweeg dan ook om mijn ontslag aan te bieden!'

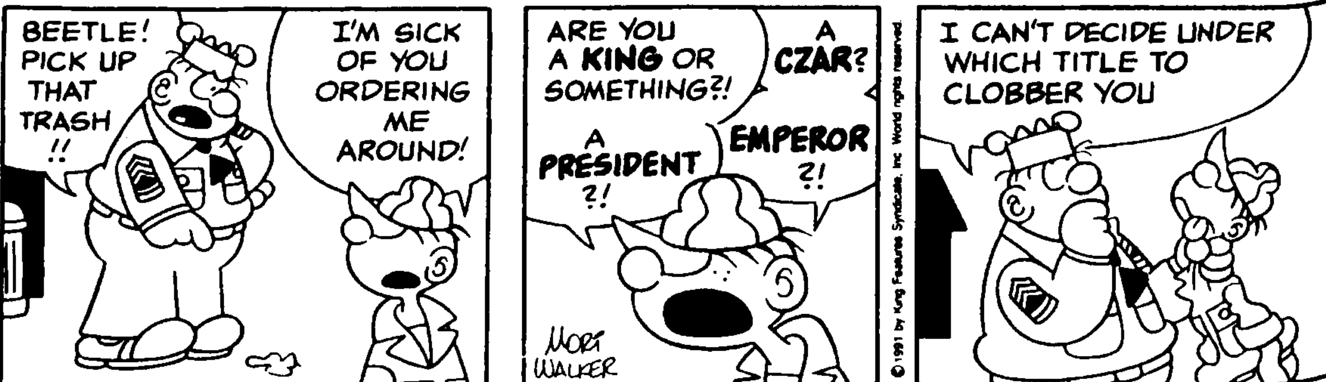
HENRY By Dick Hodgins

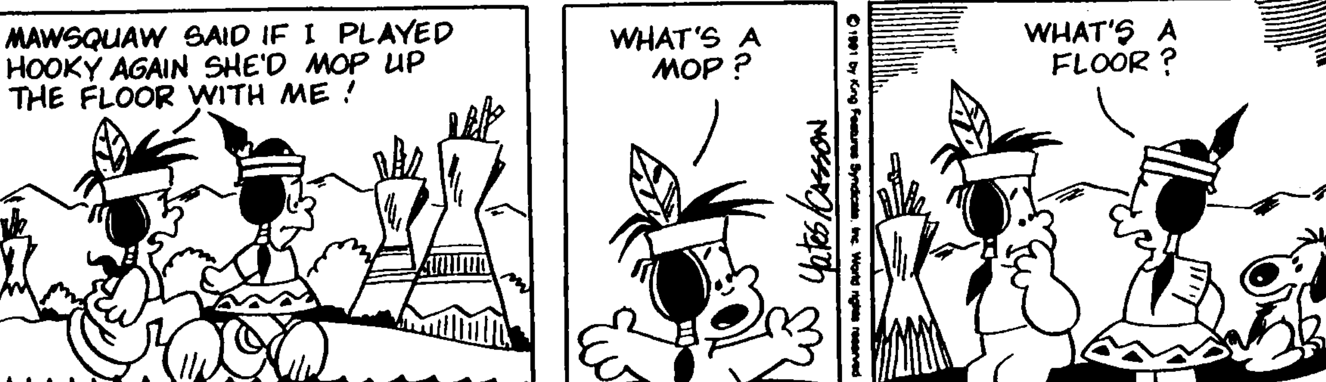
BONER'S ARK By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY By Mort Walker

REDEYE By Bill Yates & Mel Casson

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

[illegible]TDIENST ARTSEN

[illegible]n van de artsen van Bandabao (3e [illegible] kunnen in spoedgevallen telefoon [illegible] bellen en dan het antwoordapparaat [illegible]luisteren. De patiënten van de [illegible] medische districten kunnen voor [illegible]gevallen de artsenpraktijk van hun [illegible]arts bellen; het antwoordappa[illegible] dan mededelen wie de dienst[illegible]arts is.

[illegible]RARTS

[illegible]ere patiënten) [illegible] dienstdoende arts belt U tel.: [illegible]25100.

[illegible]IJKVERPLEGING

[illegible]ELE KRUIS

[illegible]verpleging 'Prinses Margriet': con[illegible]ureaus te Sta Maria: tel.: 682344, [illegible]en 682947; Montagne Abao: tel.: [illegible]en Kaya Fenau (Koraal Specht): [illegible]577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, [illegible]ren van 07.00-12.30/13.30-17.00 [illegible] 17.00 uur bereikbaar: zuster E. [illegible]tel.: 74949.

[illegible]ALE WIJKVERPLEGING

[illegible] Gosieweg 15, tel.: 692231/ [illegible] geopend van 07.00-17.00 uur; de [illegible]eeft zuster Antonia, tel.: 671064, [illegible].027-053 b.g.g. 691838. [illegible] Bandabao, Groot Sta Martha [illegible].: 642555; geopend van 14.00-[illegible]r; de wacht heeft zuster Antonia, [illegible]064.

[illegible]KLINIEK RIO CANARIO

[illegible]stweg Noord 43, tel.: 44510, [illegible].691083 en 691838; voor infor[illegible]r prenatale zorg en zorg gedu[illegible] na de bevalling. [illegible]bureau zuigelingen: iedere donde[illegible]dag van 13.30-16.00 uur. [illegible] peuters: iedere dins[illegible]dag van 12.30-14.45 uur.

[illegible]NG WIJKVERPLEGING BAN-[illegible]

[illegible]5, tel.: 648077/[illegible] open van [illegible] t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur. [illegible] uur bereikbaar: zuster Martina, [illegible] b.g.g. 691760. [illegible]bureau: iedere dinsdag van [illegible]00/18.00-20.00 uur.

[illegible]NG VAN HET WITE GELE [illegible] VOOR GEZINSVERZOR-[illegible]

[illegible] 17. tel.: [illegible] spreekuur [illegible], woensdag en vrijdag van 08.00-[illegible], dinsdag en donderdag van [illegible]0 uur.

[illegible]ENEESK. DIENST

[illegible] EN 2DE DISTRICT OOST

[illegible]91 vanaf 08.00 uur tot 13 mei [illegible]7.00 uur. [illegible], Spreekkamer Montaña Abao, [illegible] spreekuren: 11.00-12.00/17.00 [illegible] spoedgevallen: tel.: [illegible] [illegible]. Voor patiënten van de volgende [illegible]: Da Costa Gomez, [illegible], Tseng, Mercelina, [illegible] en Guerrero-[illegible].

[illegible] 2DE DISTRICT WEST

[illegible] vanaf 17.00 uur tot 13 mei [illegible] uur. [illegible], Spreekkamer [illegible] [illegible] spoedgevallen: tel.: 617[illegible] [illegible]/560607. Voor patiënten van de volgende [illegible], Goilo-Henry, Rocas, Brasl-[illegible], Gerstenbluth, Develaar, Elh-[illegible] Heerenveen, Nivillac en Rosalez-[illegible].

[illegible]TRICT BANDABAO

[illegible] vanaf 17.00 uur tot 13 mei [illegible]7.00 uur. [illegible], Spreekkamer Barber, tel.: [illegible] spreekuren: 10.00-11.00/17.00 [illegible] spoedgevallen: tel.: [illegible] [illegible]607. [illegible] patiënten van de volgende [illegible]

[illegible]

Stockmarkets - NEWS

NEW YORK	PREV.	10-05	FRANKFURT	PREV.	10-05	AMSTERDAM	PREV	10-05
DOW JONES	2930	2930	DAX INDEX	1607	1620	CBS GEN.INDEX	94.20	94.90
AM.BRANDS	41.25	41.38	[illegible]	808.00	801.00	ABN-AMRO	39.10	39.40
AM.EXP.	24.25	24.38	[illegible]	244.30	249.70	AEGON	127.10	127.20
ANHEUSER B	51.63	51.75	[illegible]	266.00	264.70	AHOLD	82.10	83.90
ATT	36.13	36.50	COMMERZBANK	263.00	265.20	AMEV	58.80	58.90
BORDEN	36.75	36.75	[illegible]	690.00	695.80	AKZO	112.00	112.20
CAMPBELL S	81.50	82.13	[illegible]	648.30	653.20	BOLS	212.50	212.20
CHRYSLER	13.25	12.88	[illegible]	258.20	260.70	BUHR.TET.	52.60	53.10
CITICORP	15.88	16.13	[illegible]	503.00	509.50	DAF	35.30	35.50
COCA COLA	54.63	55.88	[illegible]	379.00	383.50	DSM	111.80	112.00
DIGITAL	65.25	66.50	[illegible]	331.20	337.10	ELSEVIER	86.30	86.00
DUPONT	42.75	43.00	SIEMENS	603.50	608.90	FOKKER	32.10	32.50
EAST.KODAK	41.75	41.63	VW	363.60	366.00	GIST BROC.	31.50	32.10
EXXON	58.25	59.00				HAGEMEYER	119.50	118.50
FORD	32.50	33.25				HEINEKEN	156.10	157.20
GEN.ELECT.	72.88	73.25	LONDON			HOOGOVENS	57.30	58.20
GEN.MOTORS	37.13	[illegible]				ING	52.90	53.00
HEINZ	37.75	38.25	FT-100 INDEX	2541	2522	KLM	26.60	26.70
HOMESTAKE	14.63	14.25				KNP	51.20	51.80
IBM	103.75	104.75	[illegible]	3.11	3.12	NEDLLOYD	48.00	48.70
KELLOGG	92.00	92.63	BARCLAYS BANK	4.57	4.53	PHILIPS	29.20	30.00
MC DONALDS	34.00	34.13	[illegible]	9.68	9.72	ROBECO	100.70	101.40
MERCK	117.00	119.75	BRITISH STEEL	1.32	1.32	ROLINCO	99.80	[illegible]
MINNES.MNG	87.75	89.75	BRITISH TEL.	3.73	3.72	RORENTO	66.10	66.30
MOBIL CORP	68.75	69.50	BTR	4.02	3.94	RODAMCO	55.80	55.60
NCR	103.25	103.38	CADBURY	3.75	3.79	ROYAL DUTCH	162.50	[illegible]
PFIZER	55.88	57.75	CABLE & WIRE	5.52	5.44	UNILEVER	159.90	[illegible]
P.MORRIS	67.63	68.38	GRAND MET	8.29	8.18	VMF STORK	47.30	46.70
QUAKER	58.00	58.75	MARKS & SPENCER	2.62	2.60	VOC	41.00	[illegible]
SEARS	39.63	39.25	MIDLAND	5.97	5.94	VNU	89.60	89.80
UP JOHN	43.50	43.13	TATE & LYLE	3.76	3.73	WESSANEN	79.30	80.20
USX	23.88	24.88						
WOOLWORTH	30.50	30.50						
			TOKYO					
GOLD	357.50	356.90				TORONTO		
			NIKKEI DOW IND.	26309	26276			
SILVER	4.29	4.30				TSE 300	3482.0	3500.0
			BRIDGESTONE	1120	1110			
CRUDE OIL	21.57	21.38	CANON	1630	1640	ALCAN	20.75	20.38
			DAI ICHI KANGYO	2440	2480	BELL	42.25	42.38
US$/Yen	138.27	138.60	DAIWA SEC.	1400	1370	BANK OF NS	16.63	16.86
			HITACHI	1200	1210	CAN.PAC.	20.00	20.00
US$/DMARK	1.73	1.73	HONDA MOT.	1400	1400	INASCO	28.38	28.38
			JAPAN AIRLINES	1160	1170	LAIDLAW	14.13	14.00
GBP/US$	1.71	1.71	NEC	1590	1570	MOORE	29.13	29.75
			NOMURA SEC.	2200	2200	NORANDA	18.50	18.50
US$/NLG	1.95	1.94	NIPPON STEEL	470	478	PLACER DOME	14.75	14.88
ECU/US$	119.45	119.40	MAZDA	618	606	POWER CORP.	16.38	16.50
CAN/US$	86.99	86.80	SONY	6250	6260	ROYAL BANK	26.25	26.38

CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jezus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.[illegible], 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL [illegible]: zat.: 19.00 uur; zon.: 11.30 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 06.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: [illegible] en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: [illegible] (Engels) en [illegible].
PIETERMAAI [illegible]: zon.: 08.00, 09.00 en [illegible] uur.
SANTA MARIA: zat.: [illegible] uur; zon.: 07.00, 09.00 en [illegible].
SANTA ROSA: zat.: 19.[illegible]; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Paik): zon.: 17.00 uur.
SOTO: zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.

[illegible]

WESTPUNT [illegible]: zat.: [illegible] uur; zon.: [illegible] uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00 [illegible].
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: [illegible] en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH [illegible]

[illegible]

10.00 uur ds J. [illegible] (NC 1[illegible])
Suru [illegible]
10.00 uur ds J. [illegible].
Buena Vista
[illegible]

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 117)
09.30 uur ds G. [illegible]
Tamarijn
(Mahaaiweg/hoek Jasmijnweg)
09.30 uur ds H.B. v/d Steen.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds G.J. Schlüter.
19.30 uur Jeugddienst

ROACH-KAPEL

[illegible]
19.00 uur [illegible] (Ned.) [illegible]
Parera.

Met diepe verslagenheid vernamen wij het bericht dat geheel onverwachts in Nederland is overleden, ons Clublid

JAN WILLEM VAN BEEK

Wij wensen Cokki en haar kinderen veel sterkte om dit grote verlies te dragen.

Curaçaose Golf- en Squash Club
Emmastad.

Servisio di Obranan Publiko
(D.O.W.)

Nos ta kumpli ku e deber tristu di partisipá ku nos kolaborador,

Ephraim Crispino Acasio

a fayesé djaweps 9 mei 1991.

Na bida e tabata empleá na e Departamentu Sivil Tekniko di nos Servisio. Nos lo keda rekordá e defuntu.

Hefe di Servisio di Obranan Publiko
Ing. H.O. Simmons.

In verband met het overlijden van onze direkteur

JAN WILLEM VAN BEEK

zijn wij maandag 13 mei 1991 GESLOTEN

N.V. CURACAOSE WEGENBOUW MIJ.
Meroweg 6 - Cerito - Tel. 370202 - 370010 - 77000 Fax nr. 371302

Met grote ontstentenis hebben wij kennis genomen van het plotselinge overlijden van de heer:

Jan Willem van Beek

in leven commissaris van onze vennootschap.
De begrafenis zal plaatsvinden in Nederland op maandag 13 mei 1991.

Wij wensen zijn vrouw en kinderen alle sterkte toe.

Aandeelhouders, directie en personeel van
Curasol Resort Developments N.V.

Met diepe verslagenheid hebben wij kennis moeten nemen van het onverwachte overlijden in Nederland op 8 mei van

Jan Willem van Beek

Wij wensen Cocky, [illegible] en Maarten heel veel sterkte toe met dit zware verlies.

Directie en personeel van Optica Kywi.

Met diepe verslagenheid en grote ontsteltenis vernamen wij het bericht dat op woensdag 8 mei 1991 in Nederland is overleden

JAN WILLEM VAN BEEK

[illegible] N.V. Curaçaose Wegenbouw Maatschappij.

Zijn enorme [illegible] werklust en persoonlijkheid zullen [illegible] altijd als voorbeeld blijven strekken.

Wij wensen zijn vrouw en kinderen heel veel kracht en sterkte toe om dit grote verlies te dragen.

De crematie vindt plaats in Nederland op maandag 13 mei 1991.

Direktie, staf en personeel van
N.V. CURACAOSE WEGENBOUW MIJ.

[illegible] gedacht is ons ontvallen

JAN WILLEM VAN BEEK

[illegible] de gemeenschappij [illegible] WEGENBOUW MAATSCHAPPIJ [illegible]

[illegible] dat hij bij [illegible] bedrijf was betrokken, [illegible] jaren kennen en waarderen als een [illegible] en hartelijke persoonlijkheid.
[illegible] dankbaar voor de [illegible] onze wegen parallel [illegible] lopen.

Onze deelneming gaat uit naar zijn vrouw, kinderen en familie bij dit onverwachte verlies.

[illegible] BEDRIJVEN [illegible] & DE JONG B.V.
[illegible] Raad van Commissarissen, Raad van Bestuur [illegible], Staven en [illegible].

Veel te vroeg is van ons heengegaan mijn man, onze vader, zoon, schoonzoon, broer, zwager en oom

JAN WILLEM VAN BEEK

echtgenoot van Cocky Vogel

[illegible] van 44 jaar.

Curaçao: Cocky van Beek-Vogel
[illegible]

[illegible] C.A. [illegible]
[illegible] Ch. S.M. Vogel
C.B.M. Vogel-[illegible]
Familie van Beek
Familie Vogel.

Curaçao, 8 mei 1991
Kaya [illegible] 30.

Corr. adres: [illegible] 25, [illegible] Roermond, Nederland.

De crematieplechtigheid zal plaatsvinden in het crematorium [illegible] op maandag 13 mei a.s. om 14.00 uur. [illegible] om 14.45 uur. Jan Willem is opgebaard in de rouwkamer van het Willem Alexander [illegible] te [illegible], alwaar geen bezoek.

Na de crematieplechtigheid is er gelegenheid tot condoleren in de [illegible] van het crematorium.

Dulce en Francis

Het liefst waren we zelf gekomen...., misschien over $12^1/_2$ jaar?

Veel geluk Marianne, Ben, Jochem, Floortje.

PLECHTIGE VERGADERING

van de

STATEN VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN

op DINSDAG, de 14de mei 1991, te 09.00 uur des voormiddags ter gelegenheid van de opening van de zitting 1991-1992, door Z.E. de Gouverneur van de Nederlandse Antillen.

De Griffier,
mr. C.M. Gräning

Stroomonderbreking

Veel werkzaamheden kunnen wij voor u uitvoeren zonder u te storen, doch dit maal moeten wij de stroomvoorziening onderbreken op:

dinsdag 14 mei 1991
van 9 uur t/m 4 uur.
Tamanacostraat van perceel 31 t/ 52, Matanciastraat kompleet, Incastraat van perceel 13 t/m 28.

woensdag 15 mei 1991
van 9 uur t/m 4 uur.
Weg naar Sta. Catharina vanaf Abrahamsz tot Koraal Tabak, Cocorie, Saroe Cocorie gedeelte Abrahamsz, verkaveling Sta. Catharina, Sta. Catharina Country Club.

Woensdag 15 mei 1991
van 9 uur t/m 3 uur.
Muizenberg Supermarket, Little League Ball Park, Centro Irene Moreno, Botica Muizenberg, CORCIL CURAÇAO, Kaya Belize, Kaya Cartago, Kaya Port of Spain, Kaya Point à Pitre, gedeelte Kaya Havanna vanaf Kaya Belize, Coroniestr., Dommelstr., Reggestr. gedeeltelijk, Dongestr., Geleenstr., ..., Roerstr., Marowijnestr., IJsselstr., Spaarnestr., Zuiderzeestr., Noordzeestr., Albinastr., Nickeriestr., Dinkelstr., Lelimeerstr., Geulstr, Nijhofpark, Shell Recreatie Center, Nickeriestr., Spaarnestr.

Zaterdag 18 mei 1991
van 9 uur t/m 4 uur
Mgr. Kieckensweg, Mgr. Verriestweg, Steppeweg, Mgr. Dom...

Zondag 19 mei 1991
van ... uur t/m ... uur.
Gedeelte ... vanaf Breedestraat tot Windstraat, ged. Breedestraat vanaf Handelskade tot Gomezplein zijde Penha, ged. Handelskade vanaf Brug tot Windstraat, ged. Gomezplein vanaf Breedestraat tot Windstraat, ged. Keukenstraat vanaf Breedestraat tot Heerenstraat, ged. Heerenstraat vanaf Keukenstraat, ged. Windstraat vanaf Handelskade tot Gomezplein ...

ÑAPA
AMIGOE
ZATERDAG 11 MEI 1991
Weekend Bijlage

Savonet moet openluchtmuseum worden

Ingvar Kristensen: "Natuurbeheer en Monumentenzorg onder één hoedje"

NATUURBEHEER is meer dan een hek om een stuk terrein zetten. Het gaat er om een stuk grond zo optimaal mogelijk te gebruiken. Eigenlijk zou er een link moeten liggen met Monumentenzorg; zouden de twee organisaties net als in de VS samen de zorg moeten dragen voor onze erfenis, zowel van natuur als cultuur. Zo denkt dr. Ingvar Kristensen, voormalig directeur van het Caribisch Marien Biologisch Instituut (Carmabi) erover. Tien jaar geleden keerde hij terug naar Nederland om daar van zijn pensioen te genieten, maar tijdens zijn vakanties op Curaçao bruist hij van de energie en zou hij zo weer aan de slag willen. Zijn grote droom: een open luchtmuseum maken van landhuis Savonet en omgeving.

= door Jacoline Steegstra =

INGVAR KRISTENSEN
...optimistisch...

De houding van dr. Kristensen en de voortvarendheid waarmee hij spreekt, tonen zijn optimisme: hij ziet de toekomst voor het milieu van Curaçao in het geheel niet somber in. Integendeel! Het gaat in een redelijk snel tempo de goede kant op. Hij heeft geconstateerd dat de mensen zich bewust worden van hun omgeving.

In 1960 toen hij begon op Curaçao als directeur van het Carmabi was dat wel anders.

Kristensen: "Ik sprak dezer dagen Cayochi Römer die me vertelde over vroeger. Hij ging toen als padvinder de mondi in met zijn groep en kreeg dan van zijn leider de opdracht om met de katapult zoveel mogelijk totolika's te schieten want die waren nodig voor de maaltijd. Dat vonden ze doodgewoon in die tijd. In Nederland is dat net zo geweest, alleen was dat in de jaren twintig en hier trof ik dat dus aan in 1960."

MENTALITEIT

De enige groep die zich destijds bekommerde om de natuur was een 'natuurwetenschappelijke werkgroep', die bestond uit louter Hollanders. Zij verzamelden allerlei kennis over de natuur, iets waar tot dan toe alleen de paters en de fraters zich op zeer zinnige wijze mee hadden beziggehouden. Samen met de werkgroep is Kristensen toen aan de slag gegaan om de mentaliteit van de mensen te veranderen, waarbij ze zich vooral richtten op de jongeren beneden de dertig, vooral de kinderen omdat die nog beïnvloedbaar zijn.

Kristensen: "Die kinderen van de jaren zestig zitten nu in de Bestuurscolleges of ze zijn onderwijzer geworden. Het valt me op dat de mentaliteit heel anders is. Alleen al dat ik verleden zondag in het Christoffelpark achthonderd kinderen heb gezien, zoiets was vroeger ondenkbaar geweest. Natuurlijk ging het om een door de school georganiseerde activiteit, maar toch doet zoiets me gewoon plezier. Het ligt aan de hele situatie, de invloed van film en teevee, dat er een heel andere opvatting bestaat over milieubeheer."

HOEDJE

Verder herinnert Kristensen zich dat in de jaren zeventig nog heel sterk de gedachte bestond dat natuurbeheer en monumentenzorg "als door twee waterdichte schotten" van elkaar gescheiden werden. "Monumentenzorg keek naar gebouwen die in hun ogen een monument waren, en wij keken naar de natuur. Er was geen mogelijkheid om samen te werken."

Nu is dat anders: "Speciaal in Amerika is het idee van 'heritage management' naar voren gekomen, waarbij het erom gaat alles dat uit het verleden naar ons is toegekomen onder één hoedje te vangen, zowel natuur als cultuur in al zijn vormen. Ook hier begint dat nu te werken, terwijl dat in de jaren zeventig ondenkbaar was geweest."

"Een molen op Santa Cruz gold vroeger voor monumentenzorg als iets dat waardeloos was; nu zien ze dat die als een monument dat behouden moet worden. Bij sommige dingen zijn ze te laat. San Pedro bijvoorbeeld was een fantastisch mooi dorpje, maar monumentenzorg had daar geen belangstelling voor. Ook politiek gezien was het destijds niet haalbaar om daar iets aan te doen want dat betekende dat je de vooruitgang wou stoppen; dat je de achteruitgang eigenlijk propageerde. Ook dàt is nu helemaal veranderd."

Voor het toerisme, maar vooral ook voor de bevolking van Curaçao acht dr. Kristensen dat van groot belang.

OPENLUCHT

Persoonlijk is dr. Kristensen zelf "dol" op landhuizen. Indertijd heeft hij een jaar doorgebracht op Savonet, waar hij verschillende mensen heeft rondgeleid; mensen uit Nederland, deskundigen, architecten, oudere mensen met hun verhalen over vroeger. maar ook scholen met kinderen die bleken niets over vroeger te weten. Daarin wil hij verandering brengen:

Kristensen: "Ik heb eigenlijk voor ogen staan dat er een openluchtmuseum moet komen. Een ieder moet kunnen zien hoe het plantageleven hier vroeger is geweest in de tweede helft van de vorige eeuw en de eerste helft van deze eeuw. In een openlucht museum zou je dat heel aardig kunnen tonen."

DYNAMISCH

In enkele ogenblikken schetst hij een beeld van vroeger dat hem kennelijk niet alleen voor ogen staat, maar dat hij tijdens zijn vakantie zelfs gedetailleerder heeft uitgewerkt.

"Bij een openluchtmuseum denk ik vooral aan het dynamische aspect", vertelt Kristensen. "Wat deden ze vroeger op een plantage? Houtskoolbranden en kalkbranden, dat zijn twee dingen die gemakkelijk te verwezenlijken zijn. Verder had de aloë een hele belangrijke functie en werden dividivipeulen veel geoogst omdat die voortreffelijk waren om er leer mee te looien. Het zou erg leuk zijn om weer geitenhuiden te laten looien."

Hij vervolgt: "De 'shons' lieten vroeger elke dag hun witte kleren wassen door hun hulpen. Om die goed wit te krijgen werd er blauwsel gebruikt van de 'indigo', een plant die erg veel water nodig heeft. Daarom werd die in bakken neergezet in de rooien, die alleen volliepen in de regentijd. De indigo werd opgeslagen in de magazijnen als blauwsel. En die 'magazina' is er nog."

COMPLEET

Dat is één van de overwegingen waarom Kristensen zijn keuze heeft laten vallen op landhuis Savonet. Het landhuis met de dertien gebouwen is, hoewel vervallen, nog vrij compleet. Alle bijgebouwen staan er nog en zes ervan zijn al gerestaureerd. De andere, waaronder het melkhuisje, de duiventil en het landhuis, dat momenteel in zeer bouwvallige staat verkeert, moeten nog geheel worden opgeknapt. "Dat moet heel nodig gebeuren en dat kan, want het is van het eilandgebied", aldus Kristensen. Naast deze restauraties om de gebouwen in hun functie te herstellen, zou Kristensen zijn beeld van het landhuis met de plantage tot leven willen roepen door de 'oorspronkelijke' veestapel terug te brengen in de stallen en op het landgoed.

Als hij zijn droom in werkelijkheid zou kunnen uitvoeren, zou het landgoed rondom Savonet in de toekomst bevolkt zijn met 'mula's (een kruising tussen paardemerries en ezelhengsten), kaalhalskippen, krulvederige kippen, parelhoenders, pauwen, kalkoenen, witte duiven en 'porko pretu', door de Spanjaarden ingevoerde zwarte varkentjes, wier Papiamentse naam slechts nog bestaat als scheldnaam.

Ook moeten er vruchtbomen komen met mango's en laraja's en zou er aloë moeten worden geteeld evenals de palmetto- of sabelpalm. "Van de bladeren van die palm werden er mandjes, koto's, gemaakt."

Dr. Kristensen schat in dat de restauratie van de landhuizen en bijgebouwen veel geld "meerdere miljoenen" zal kosten. De rest zal vermoedelijk relatief heel weinig geld vergen. In de vorm van een overzichtsplan heeft Kristensen zijn ideeën inmiddels voorgelegd aan de Dienst Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting (DROV). Deze dienst zou het plan verder moeten uitwerken, maar daarvoor is een opdracht nodig van het eilandgebied.

"Ik ben van mening dat het bitter nodig is voor het eiland om hier prioriteit aan te geven. Ik wil ze dat duidelijk maken. Je kan natuurlijk een landhuis restaureren waarvan de ambiance nihil is, maar bij Savonet is het juist zo leuk dat je de hele ambiance hebt van het park, de plantage, en met alle bijgebouwen nog aanwezig tot en met de plee."

CONCESSIES

Uit zijn ervaring op het eiland weet dr. Kristensen dat zijn plan een plan van lange adem gaat worden. Hij is degene geweest die betrokken was bij de aankoop van het Christoffelpark op Curaçao en Slagbaai te Bonaire, twee projecten die heel wat voeten in de aarde hebben gehad eer deze gebieden gemaakt zijn tot een park. En zelfs toen nog zijn er concessies gedaan aan bijvoorbeeld de geitenhouders die hun dieren wilden laten grazen in het park. In de omheining moesten gaten worden geknipt om de geiten binnen te laten.

Het allerliefste zou dr. Kristensen het park terugbrengen in de oorspronkelijke staat van vroeger, de tijd van voor de geiten. "Dat houdt niet in dat het park geheel geitenvrij gemaakt moet worden, maar dat er bepaalde delen moeten worden afgesloten voor geiten om een mooiere flora te krijgen. Dat het park zonder meer helemaal geitenvrij wordt gemaakt, zal op de lange duur wel lukken, maar niet op korte termijn. En daar moet je gewoon vrede mee hebben."

Op deze archieffoto uit 1978 het moment waarop gezaghebber mr. O.Martina het naambord van het Christoffelpark onthult. Links achter de gezaghebber Ingvar Kristensen die nu een plan heeft opgesteld om van het landhuis Savonet met bijgebouwen een openluchtmuseum te maken.

Natuurbescherming is meer dan een hekje om een stuk terrein.

Een ander project dat 'onder Kristensen' tot stand is gekomen is het onderwaterpark, dat aldus Kristensen prima wordt geleid, maar waar nog steeds het één en ander aan mankeert. Speervissen is nog steeds mogelijk ten eerste omdat de bevolking nog niet rijp is voor de gedachte dat dat echt niet kan en ten tweede door het ontbreken van wetgeving en controle.

"Bewustzijn is verreweg het belangrijkste", aldus Kristensen, "Maar een wet die niet spreekt tot het bewustzijn van de mensen is een wet die alleen maar ontdoken wordt. Als men een wet zinloos acht, dan wordt die overtreden zonder gewetensbezwaren. Natuurlijk zullen er altijd stropers blijven, maar door een wet houd je het binnen de perken. Vroeger schoot iedereen herten, maar als je nu een hert ziet, dan weet je dat je aan het stropen bent. Dat is nu al heel anders dan vroeger. In zoverre ben ik helemaal niet pessimistisch, maar je moet wel blijven hameren."

Naast wetgeving op het gebied van natuurbehoud acht dr. Kristensen het van groot belang dat het Eilandelijk Ontwikkelingsplan (EOP) er komt.

"Dat is heel erg belangrijk. Als je rijdt van Willemstad naar Westpunt, dan had je vroeger na Willemstad niks meer totdat je bij Barber kwam, maar nu is tot aan de Kloof alles volgebouwd. De Kloof is gelukkig nog onbebouwd, het zou een ramp zijn als daar een projectontwikkelaar iets ging doen."

Toch is Kristensen niet een man die vasthoudt aan alleen zijn eigen principes zonder een deel van zijn terrein prijs te geven. "Toerisme en natuurbeheer zullen elkaar altijd een beetje bijten en dat betekent dat er compromissen gevonden moeten worden", aldus dr. Kristensen. "Daar kun je niet onderuit. Alleen moet je niet het ene overdrijven en daarmee het ander in de hoek drijven."

"Te vaak heeft m... idee dat natuurbescherming alleen betekent dat er een hekje om een stuk terrein wordt gezet. Maar zo is het niet.

Natuurbeheer betekent in de eerste plaats natuurbescherming, maar daarnaast ook recreatie en het gebruik van grondstoffen. Natuurbeheer is het zo optimaal gebruiken van de mogelijkheden en dan moeten er comprommissen gesloten worden."

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: **Norbert Hendrikse**
LAYOUT: **Solange Isselt**

Familie Carlos Menem in opspraak gekomen

Uruguay berucht vanwege witwassen narco-dollars

MONTEVIDEO - Het draaipunt van Yoma-gate, het schandaal rond de betrokkenheid van de schoonfamilie van de Argentijnse president Carlos Menem bij de drugshandel en het witten van narco-dollars, bevindt zich in Uruguay. Daar worden de dollars op grote schaal gewit. In dit geval gaat het waarschijnlijk om ongeveer acht miljard dollar (zestien miljard gulden). Daar is de sleutelfiguur van de operatie, Ramon Puentes, gearresteerd en daar liggen de uitleveringsverzoeken van de Verenigde Staten en Spanje, en daar ook lagen de bewijsstukken van de betrokkenheid van onder anderen Amira Yoma, schoonzus en secretaresse van Menem.

Lagen, want intussen is de agenda waarin de afspraken met Amira door Puentes werden opgetekend, bij de rechtbank gestolen. Uruguay wordt als centrum voor het witten van geld gekozen omdat het land het meest liberale deviezensysteem ter wereld heeft, aangevuld met een praktisch absoluut bankgeheim.

Wie in Uruguay wordt aangetroffen met edele metalen (goud, zilver en platina) en/of deviezen wordt geacht de eigenaar te zijn en niemand heeft het recht naar de oorsprong ervan te vragen. De douane stelt dan ook geen vragen wanneer iemand met koffers goud of dollars het land binnenkomt.

GOUD

Er worden grote hoeveelheden goud het land binnengesmokkeld en het land is een van de grootste goudexporteurs ter wereld, zonder dat er een gram goud wordt gedolven. Het binnengesmokkelde goud krijgt het stempel: herkomst Uruguay, waarna het legaal kan worden geëxporteerd. De oude stad van Montevideo, waar het financiële centrum is gevestigd, is vergeven van geblindeerde vrachtauto's die gespecialiseerd zijn in waardetransporten. Bijna alle grote banken van de wereld hebben er vestigingen of zijn er via agentschappen vertegenwoordigd.

Ook de drie grote Nederlandse banken zijn er: de ABN-Amro en de NMB-postbank via eigen vestigingen en de Rabo via een agentschapsovereenkomst met een lokale bank. Zelfs een argeloze waarnemer beseft dat dit niet normaal is voor een klein en niet rijk land met drie miljoen inwoners en anderhalf miljard dollar aan export en bijna hetzelfde bedrag aan import. Dat is dan ook niet zo: Uruguay is een financiële vrijplaats met een regionale functie, die zich nog steeds uitbreidt. Het land heeft het meest liberale goud- en deviezenregime ter wereld en een vrijwel absoluut bankgeheim.

BANKGEHEIM

De militaire dictatuur bedacht de regels en de burgerregeringen erna hielden ze in stand: banken, zo zegt artikel 25 van de uit 1982 stammende bankwet, mogen geen informatie verschaffen over de rekeningen, of over hoeveel geld er op staat. Dit geheim mag alleen worden doorbroken op uitdrukkelijk schriftelijk verzoek van de client zelf, of op rechterlijk bevel in geval van een conflict over de alimentatie tussen ex-echtgenoten.

Zo'n bevel kan ook worden gegeven als de onwettige oorsprong van de fondsen is aangetoond en dan nog alleen voor een of meer specifieke rekeningen. In feite dus een farce, want wie de bui ziet hangen, en dat is meestal het geval, brengt zijn geld naar een willekeurige andere rekening, binnen of buiten Uruguay en het geld is buiten bereik van belangstellenden. Het is kortom een systeem dat zonder twijfel is opgezet om te worden misbruikt, voor belastingontduiking, geld afkomstig uit illegale wapenhandel, misdrijf, waaronder drugshandel, en andere soorten grijs of zwart geld. In elk geval is dit alles niet nodig voor bij voorbeeld de normale belegger, of im- en exportfinanciering.

Vorig jaar vroegen de Verenigde Staten de uitlevering van Raoul Vivas, die het Uruguayaanse bankcircuit had gebruikt voor het witten van ten minste een half miljard dollar. Vivas staat thans terecht in de Verenigde Staten.

SMOKKEL

Ook de broer van de Argentijnse president Carlos Menem, Eduardo, kwam op het Uruguayaanse bankgeheim af: vorig jaar smokkelde Eduardo, die voorzitter is van de Senaat, ongeveer een kwart miljoen dollar naar Uruguay, toen er in Argentinië een uitvoerverbod van deviezen gold.

Dit jaar is het schandaal veel groter: niet alleen gaat het om enorme bedragen, waarschijnlijk zo'n acht miljard dollar, maar ook om betrokkenheid van de schoonfamilie van president Menem bij het witten van narcodollars, en misschien zelfs bij de drugshandel zelf.

Amira Yoma, schoonzuster en secretaresse van Menem, zou op grote schaal dollars uit de VS naar Argentinië hebben vervoerd, en vandaar naar Uruguay. Dat ging allemaal heel soepel, want haar ex-man, Ali Ibrahim, een ex-kolonel van het Syrische leger, was chef van de douane van de internationale luchthaven Ezeiza.

En in Uruguay worden geen vragen gesteld. Ogarim Yoma, een broer van Amira, zou haar narco-dollars hebben vervoerd van Spanje via Argentinië naar Uruguay.

De post van Ali Ibrahim, die niet eens goed Spaans spreekt, was van groot belang: hij kon van alles via de luchthaven laten passeren -- drugs, wapens en geld, al dan niet van zijn familie. Daarna werd het geld per auto naar Uruguay vervoerd. Greg Passic, chef financiële operaties van het Amerikaanse drugsbureau dea vat de manipulaties aldus samen: "de drugshandel bezit zijn producenten in Colombia, zijn stromannen in Panama, zijn investeringsadviseurs in Spanje, en zijn bankiers in Uruguay".

President Menem had, tot grote irritatie van zijn Uruguayaanse collega Lacalle, ook al uitgehaald naar Uruguay toen hij verklaarde: "In Argentinië wordt geen geld gewit, want de drugshandelaars prefereren Uruguay". Hij kan het weten want zijn eigen schoonfamilie transporteerde de dollars naar Uruguay om ze daar te witten. En de chef van deze operatie werd dan ook in Uruguay gearresteerd.

DEA ACTIEF

De schandalen en de verzwakking die ze voor de positie van Menem en zijn regering meebrachten, werden door de VS gebruikt. De Amerikaanse ambassadeur in Buenos Aires dwong Menem toestemming af voor de militarisering van de strijd tegen de drugshandel: de DEA, het drugsbureau van de VS dat al actief was in Argentinië, zal haar taken uitbreiden tot inlichtingenwerk (er komt een speciale dienst voor drugshandel) en het trainen van politiepersoneel.

De Uruguayaanse autoriteiten kunnen zich evenmin aan de Amerikaanse druk onttrekken. Zij verdedigen het bankgeheim zoveel ze kunnen. De voorzitter van de Uruguayaanse centrale bank, Ramon Diaz, verzekerde onlangs, dat "het bankgeheim in ons land gehandhaafd zal worden, ondanks het feit dat het wordt gebruikt voor het witten van geld". Hij vindt dat het Uruguayaanse bankregime niet op grond van zijn risico tot misbruik moet worden beoordeeld. "Hoeveel messen", zegt hij, "zijn er voor goede zaken gebruikt en hoeveel voor het vermoorden van een medemens. Maar daarom gaan we onze biefstuk nog niet alleen met een vork eten".

Toch is de Uruguayaanse regering gezwicht voor de Amerikaanse druk: op 6 mei wordt er een overeenkomst getekend, waarbij de VS kan vragen het Uruguayaanse bankgeheim op te heffen in het geval van witten van narco-dollars. De andere misbruiken van het bankgeheim, zoals het witten van zwart geld of geld uit wapenhandel, interesseren de VS niet. Het gaatje in het Uruguayaanse bankgeheim is er alleen voor het witten van narco-dollars en alleen voor de VS.

CONDOR 2

Een ander aspect is de Condor 2. Volgens berichten in het Spaanse weekblad Tiempo zou de familie Yoma (de schoonfamilie van president Menem en net als hijzelf van Syrische afkomst) gedurende de Golfoorlog hebben samengewerkt met Irak. De familie Yoma zou de in Argentinië ontwikkelde raket Condor 2 aan Irak geleverd hebben of in ieder geval hebben willen leveren.

De post van de ex-man van Menem's schoonzus Amira Yoma op het internationale vliegveld Ezeiza had dan gebruikt moeten worden om raketonderdelen het land uit te loodsen. Deze man, Ali Ibrahim, een ex-kolonel van de Inlichtingendienst van het Syrische leger, zou de doorvoer van de te witten narcodollars door de familie Yoma gedekt hebben, en tegelijkertijd (en misschien wel belangrijker) de uitvoer van de Condor 2 naar het Midden-Oosten.

De ontwikkeling van de Condor-raket in Argentinië begon midden jaren zeventig. De Condor 1 was een projectiel met een bereik van 150 km. Voor de Condor 2 werd het project in 1985 veranderd, en er werd samenwerking gecreëerd tussen Argentijnse, Egyptische en Duitse bedrijven, die uitmondde in de Condor 2, een tweetrapsraket met een bereik van 6.720 tot 9.920 kilometer, die 308 kilo conventionele, chemische of nucleaire bommen kan vervoeren en uitgerust is met een geleidingssysteem dat missen vrijwel onmogelijk maakt.

VS BEZORGD

De Verenigde Staten, die zeer bezorgd waren over dit project, eisten en verkregen van Menem de stopzetting van de ontwikkeling van de Condor 2. Of de ontwikkeling al afgerond was, is niet bekend. Dat de betrokken afdeling van het leger hier zonder protesteren mee instemde, doet vermoeden dat de Condor 2 reeds geheel klaar was.

Volgens een artikel in het Uruguayaanse weekblad Busqueda zou het schandaal rond het witten van narco-dollars in feite een afrekening zijn met de familie Yoma vanwege haar steun aan Irak, en haar rol in het uitvoeren van Condor-2-raketten. Het artikel citeert een bron "die nauw is gelieerd is aan de Israëlische belangen in Buenos Aires" en zegt dat de belangrijkste verzekering dat het onderzoek naar het witten van narco-dollars tot het eind wordt doorgezet, gelegen is in het feit dat de regering-Menem niet wil dat het onderwerp van de Condor 2 naar voren komt. De familie Yoma zou via het schandaal van de narcodollars kunnen worden uitgeschakeld, zonder dat het eigenlijke onderwerp, de Condor 2, en de leve... ervan aan het Mid... Oosten ter sprake komt.

De Argentijnse presi... Carlos Menem, hier tij... een bezoek in Washingto... gesprek met links We... bank direkteur Ba... Conable en IMF-direk... Michel Camdessus en r... Enrique Iglesias van de I... amerikaanse Ontwikkeli... bank.

'Kinderen zijn een bron van inkomsten'

Bevolking van India neemt onverminderd toe

NEW DELHI - Het aantal inwoners van India is de afgelopen tien jaar met ten minste 160 miljoen gegroeid, wat ongeveer gelijk staat aan het gehele inwonertal van Japan. Dit heeft het hoofd van de commissie bevolkingstelling, A. R. Nandar, verklaard op basis van voorlopige resultaten van de volkstelling die van 9 tot 28 februari werd gehouden.

Volgens de voorlopige officiële cijfers leefden op 1 maart in India iets minder dan 844 miljoen mensen, 437,56 miljoen mannen en 406,33 miljoen vrouwen. Anderhalf miljoen volkstellers, voornamelijk leraren die ook de plaatselijke talen machtig zijn, bezochten voor de census, die elke tien jaar op het subcontinent wordt gehouden, alle van de 600.000 Indiase dorpen en telden de mensen in de 4.689 steden in het land.

Stadsbeeld van New Delhi, waar nu al meer dan 8 miljoen mensen wonen.

Voor de eerste maal werden ook verdergaande gegevens ingewonnen. Zo werd onder andere gevraagd naar de godsdienst, de hygiënische levensomstandigheden, het werk en de duur van de werkdag van de betrokkene. Het uitwerken van alle informatie zal zeker een jaar in beslag nemen, zei Nandar. Nu al staat echter vast dat iets meer dan de helft van alle Indiërs kan lezen en schrijven, om precies te zijn 52,11 procent. Dat is een stijging vergeleken met de 43,56 procent van tien jaar geleden.

De zuidelijke deelstaat Kerala is de meest geletterde van het land met 90,59 procent. In de dichtbevolkte staat Bihar is het analfabetisme het hoogst. Daar kan maar 38,54 procent van de inwoners lezen en schrijven.

Met 766 en 747 mensen per vierkante kilometer zijn de Indiase deelstaten West-Bengalen (waar de stad Calcutta ligt) en Kerala het dichtstbevolkt. De westelijke stad Bombay, het financiële en handelscentrum van India, bleef de grootste metropool met 12,57 miljoen inwoners, een stijging met bijna 3 miljoen. De bevolking van Calcutta nam in tien jaar met 1,7 miljoen toe tot 10,86 miljoen. Ook het inwonertal van de federale hoofdstad New Delhi steeg aanzienlijk: met bijna drie miljoen tot 8,38 miljoen.

Nandar zei dat net als bij vorige volkstellingen de functionarissen de gegevens met zeker 1,5 procent hebben onder-gewaardeerd. Het werkelijke aantal inwoners van India is dus waarschijnlijk hoger dan de schatting van 854 miljoen die de wereldbank hanteert.

De toeneming met 160 miljoen inwoners in tien jaar betekent een groeipercentage van 23,50 procent. Als de bevolkingsgroei zo blijft doorgaan, en niets wijst op het tegendeel, zal India rond het jaar 2.000 meer dan een miljard inwoners tellen.

CAMPAGNE

De bevolkingstoename in India is de afgelopen tien jaar nauwelijks verminderd, van 24,7 procent in het decennium voor 1981 tot 23,5 procent nu, ondanks een omvangrijke publiciteitscampagne waarbij voorbehoedmiddelen worden gepropageerd en een duidelijk verband wordt gelegd tussen het kleine gezin en een hoge levensstandaard.

China telt 1,1 miljard inwoners maar in India is de bevolkingsdichtheid meer dan twee maal zo groot. Volgens de telling is de dichtheid gemiddeld 267 mensen per vierkante kilometer, en zijn de gevolgen voor het milieu enorm. "Of vrouwen kunnen lezen en schrijven, dat er veilige watervoorraden zijn - onze statistieken internationale onderzoe... tonen aan dat dit zeer bel... rijke indicatoren zijn om... groeipercentage in n... waartse richting om... buigen", zei Nandar.

De bevolkingstoename... 160 miljoen inwoners in... jaar gaat ten koste van... Indiase pogingen om de o... letterdheid, armoede en... vuiling van drinkwate... te bannen. Het aantal a... fabeten steeg van 302... 324 miljoen Indiërs.

De meesten van hen... vrouwen. Voor meisjes,... wie de geboorte in India n... een reden tot feestvieren... is de waardering nog min... geworden. De verhoud... tussen de geslachten... geboorten is gedaald tot... vrouwen per 1.000 mann... In 1981 was dat 934 en be... deze eeuw nog 972. Na... wil niet speculeren over... oorzaak.

Maar een recent gezam... lijk rapport van Unicef en... Indische regering wond... geen doekjes om. "India he... een van de laagste verh... dingen ter wereld, niet om... er minder vrouwen word... geboren maar omdat men... meer laat sterven", stond... dat rapport. Daarbij helpt... moderne techniek, i.c. vruc... wateronderzoek, families... de middenklasse om... geboorte van meisjes te vo... komen. In een kliniek... Bombay betroffen van... 8.000 uitgevoerde abortusse... 7.999 vrouwelijke foetusse... aldus het rapport.

BRUIDSCHAT

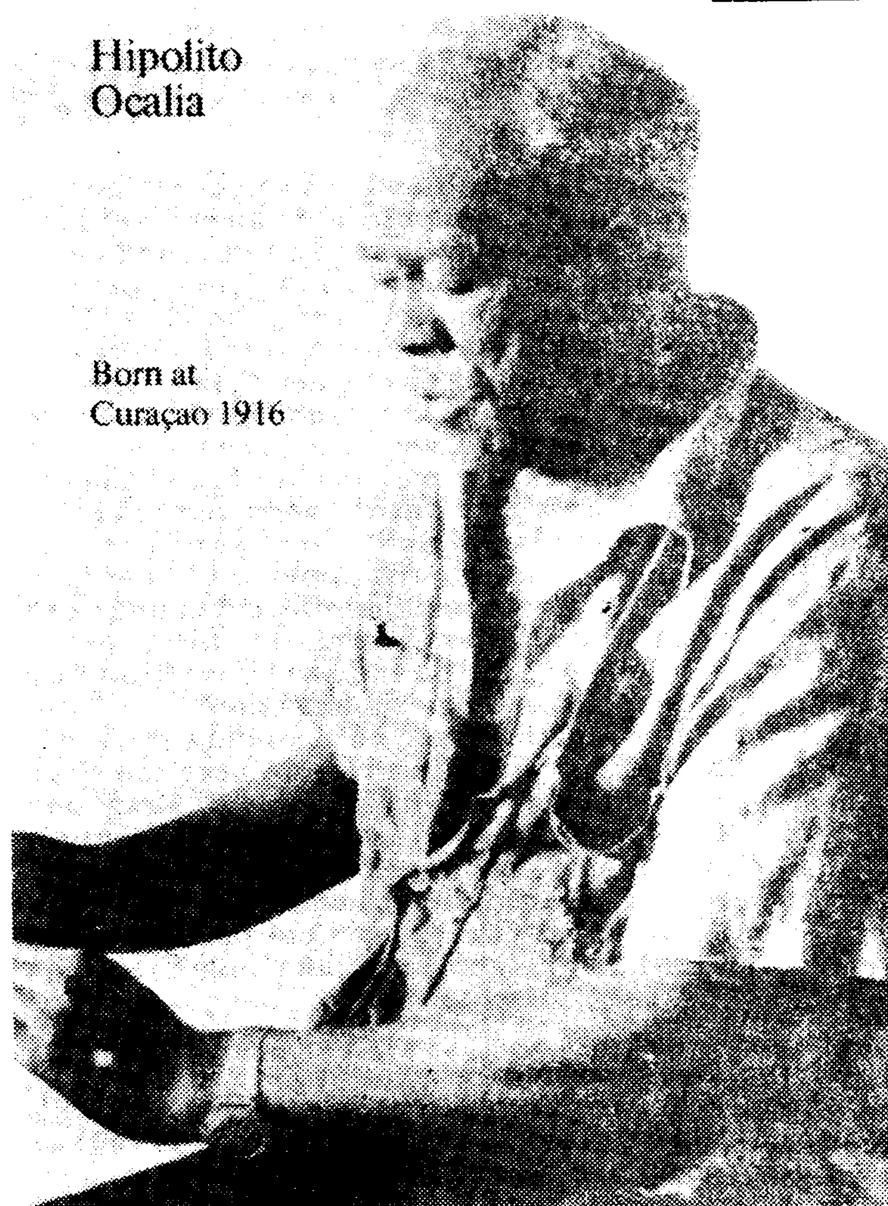
Redenen zijn het illega... maar onuitroeibare bruid... schat-systeem, en... rituelen van de hindo... meerderheid in India, wa... alleen een man in staat wor... geacht de begrafenis-bran... stapel te ontsteken om he... vrijkomen van de ziel va... een gestorven ouder te ver... zekeren.

Voor de meesten van de... Indiërs die in armoede leve... zijn kinderen een inkomsten... bron en betekent naar scho... gaan honger. "Als ze ieder... tien rupees (80 cent) per da... verdienen, en je hebt tien... kinderen dan komt er hon... derd rupees binnen", zei de... vrijwillige onderwijzer Jugnu... Ramaswamy, om het gedrag... te verklaren in de krotten... wijk in Delhi waar hij werkt... "Onderwijs heeft niet altijd... aanwijsbare voordelen. Je... hoeft niet te verwachten dat... ouders je met open armen... verwelkomen, niet in India", zei hij onlangs in een interview.

EENVOUDIGE TAAL MET PENSEEL EN PEN...

Boek over leven en werk van Curacaose schilder

Hipolito Ocalia werd na lange tijd pas ontdekt

= door Nel Casimiri =

HIPOLITO MAX OCALIA, een van de bekendste schilders van Curacao overleed op 20 april 1984. Politu Pintor, zoals hij werd genoemd, werd geboren in 1916, was autodidakt en begon al als kind te schilderen op blikken deksels. Later ontwikkelde hij zich tot schilder van landschappen in een primitieve stijl, maar naast het schilderen maakte hij ook allerlei andere kunstvormen van hout en blik. In 1965 werd Ocalia 'ontdekt' en na die tijd zijn er veel tentoonstellingen van zijn werk gehouden. Het Curacaosch Museum heeft met steun van de Sticusa in september 1981 een klein boekje uitgegeven met foto's van zijn werk en daarin heeft hij zelf een korte autobiografie geschreven. Velen kennen Ocalia nog van zijn vaste pleukje in Punda waar hij stond te schilderen. Ocalia is de nestor van de Antilliaanse schilderkunst, een natuurtalent dat zichzelf ontwikkelde, en nooit zijn eiland verliet.

Binnenkort zal een nieuw boek over Ocalia verschijnen met veel kleurenfoto's en verschillende artikelen. Dat boek wordt geschreven en samengesteld en geschreven door Nicole Tamsma-Henriquez en Jacqueline Römer-de Vreeze.

Nicole Henriquez begon al in 1986 met dit werk en dacht het zo klaar te hebben. Maar het onderzoek breidde zich steeds verder uit. Ocalia bleek ontzettend veel geschilderd te hebben en daarnaast ook veel geschreven. Daarom riep zij de hulp in van Jacqueline Römer. Het boek nadert nu zijn voltooiing. Over Ocalia en vooral over het komende boek vertellen zij in het volgende gesprek.

Nicole Tamsma-Henriquez:
'Ik ben in 1983 naar Nederland verhuisd. In 1984 was in Amsterdam in de Nieuwe Kerk een grote Antillen manifestatie, waarin de Sticusa een enorme tentoonstelling heeft ingericht van o.a. haar eigen verzameling. Daarnaast was er dans, eten, drinken, veel lezingen, Nydia en Yvette Ecury waren er, kortom er was van alles te doen. Nu had ik voor ik weg ging de Galerie Bloemhof weer nieuw leven ingeblazen en ik besloot mee te doen met een tentoonstelling over Ocalia. Daarvoor kon ik mijn eigen schilderijen gebruiken en schilderijen van vrienden en kennissen. Het waren ongeveer dertig schilderijen. Op de openingsavond kwam ook de koningin op bezoek.'

Jacqueline Römer:
'Op die openingsavond zijn ook mijn man (de gouverneur) en ik geweest. We mochten eerst niet naar binnen omdat we geen toegangskaarten hadden, maar gelukkig kwam toen net Ronny Martina eraan van het Antillenhuis en die zorgde dat we doorgelaten werden.'

Nicole Henriquez:
'Er was een route uitgezet voor de koningin en de gouverneur en ze zouden niet langs mijn hoek met schilderijen van Ocalia komen. Maar de koningin maakte een omweg en kwam toch op bezoek. Ze had veel belangstelling voor de schilderijen. Ik kreeg een pink i.p.v. een hand want ze moest ook nog een pasteitje vasthouden. Daar op die manifestatie heb ik voor het eerst wat over Ocalia gedaan. Ik kende hem goed. Hij kwam vaak bij ons thuis, met name bij mijn moeder. Daarna ben ik gevraagd door een club van Antilliaanse dames om een lezing over Ocalia te houden.

...*Werk van Hipolito Ocalia*...

Na die lezing vroeg Wim Statius van Eps of het niets voor mij was om een boek over Ocalia te schrijven. Hij was bestuurslid van de Sticusa die toen nog bestond. Ik ben er in 1986 aan begonnen. Eerst dacht ik: dat doe ik wel even. Een verhaaltje over Ocalia, dat is niet moeilijk. En ik kende zoveel adressen in Nederland van mensen die werk van hem thuis hadden, die illustraties zouden ook geen moeilijkheden opleveren. Nu heb ik al meer dan vierhonderd werken van hem getraceerd, in Nederland, hier, in Panama en in andere landen en er zijn er nog veel meer. Ik krijg steeds nieuwe adressen.'

Jacqueline Römer:
'Er zullen er wel duizend zijn, misschien zelfs wel vijftienhonderd. Hij heeft heel veel geschilderd.'

Nicole Henriquez:
'Ik heb van die 400 schilderijen foto's gemaakt, nu ja, foto's, kiekjes. Maar ik weet wat, waar bij wie is.'

Nicole Henriquez en Jacqueline Römer vertellen verder. Ocalia is voor hen allebei een onuitputtelijke bron. De ene anekdote roept de volgende op.

Ocalia werd in 1965 ontdekt. Hij heeft vanaf het begin goede hulp gehad, van het CCC, van Bloemhof, en van Jan Henderikse, die recensies schreef in de Amigoe. Die was meteen vreselijk enthousiast. Hij heeft er ook voor gezorgd dat Ocalia in 1966 de opdracht kreeg een kerststal te maken voor de kerk van Brievengat. Waar die kerststal nu is gebleven weet niemand. Hij was gemaakt van houtsnijwerk, met palubladeren en schelpen en ander natuurmateriaal. Mensen van allerlei rang en stand trokken gezamelijk naar de stal. Er was een shon en een man met een ezel. Henderikse heeft het op zijn manier naar pop-art vertaald.

BOUWSELS

Op zijn eerste tentoonstelling bracht Ocalia schilderingen aachter glas. Later maakte hij die niet meer. Hij maakte in het begin ook spreuken die hij versierde. Ocalia was timmerman, metselaar, blikslager en monteur. Hij reed met een taxi en later ook met een schoolbus. Hij maakte niet alleen schilderijen, hij maakte ook graag bouwsels van alles en nog wat. Hij deed van alles om maar aan de kost te komen. Wat er aan werk was pakte hij aan. Ocalia was een naïeve kunstenaar die heel toevallig ontdekt werd. In het begin besteedde hij hee' veel tijd aan bouwsels. Daarin toonde hij zijn ambachtelijk kunnen. Het is een tijdje in de mode geweest om mensen die terugkeerden naar Nederland een schilderij of een bouwsel van Ocalia cadeau te doen. Toch was het moeilijk voor hem om aan de kost te komen, vooral omdat naïeve kunst toen nog onbekend was. Die eerste expositie waar hij aan deelnam, toonde allerlei huisvlijt. Zo stond er ook een mevrouw met kettingen, iemand met poppen, enz. Ocalia stond er met zijn schilderijen. Een jaar later werd in Galerie De Boog (Bloemhof) voor het eerst een expositie van Haïtiaanse kunst gehouden. Daarna herkende men ook in Ocalia naïeve kunst.

Ocalia was van kinds af aan betrokken bij de NVP. Hij was een soort van contactman voor die partij. Fifi Rog kwam eens bij hem thuis kijken om met hem te praten. Hij zag toen dat zijn huis vol schilderijen hing. Hij heeft de boel aan het rollen gebracht. Fifi Rog kende Mavis de Lannoy, toen de secretaresse van het CCC. Daar heeft hij hem heengestuurd. Die wist eerst ook niet wat ze er mee aan moest en heeft advies gevraagd aan de Sticusa. Daarvandaan kwam het antwoord dat het werk wel aardig was en toen de tentoonstelling ter gelegenheid van de opening van het nieuwe CCC-gebouw geopend werd, hing er ook werk van Ocalia. Jan Henderikse was meteen heel enthousiast en zei dat het geen huisvlijt was maar echte kunst. Ocalia zelf heeft zijn werk zijn hele leven lang gezien als iets ambachtelijks, iets om de kost mee te verdienen. Hij noemde zich wel kunstenaar maar dat was in navolging van hoe anderen hem noemden.

Nicole Henriquez: 'In het Centraal Historisch Archief ligt ook een autobiografie die Ocalia, waarschijnlijk op verzoek van Maritza Eustatia, heeft geschreven. Het werk heet *Mi Historia*, mijn levensverhaal, en stamt ongeveer uit 1970. Ocalia dateerde alles, behalve dat nu juist niet. Elis Juliana heeft er ook een kopie van. Het is een kostelijk verhaal. Ocalia had een enorme energie. Hij heeft als volwassene leren schrijven. Als klein kind is hij twee jaar naar school gegaan, maar aan die tijd heeft hij geen goede herinneringen.(zoals blijkt uit het boekje van het Curacaosch Museum.n.c.) En hoewel hij pas op oudere leeftijd heeft leren schrijven, schreef hij alles op. Hij gebruikte daarbij een eigen spelling, die er op neer kwam dat hij het opschreef zoals hij het hoorde. Soms gebruikte hij daarbij extra hoofdletters om de nadruk ergens op te leggen, maar soms ook omdat dat hem goed uitkwam. Het is af en toe even puzzelen als je het leest. Ik ben geen schrijfster en daarom heb ik gevraagd of Jacqueline Römer met me mee wilde doen. Ocalia observeerde heel goed, hij had een groot gevoel voor detail. In kleine figuurtjes weet hij heel veel uit te drukken. Zo staat er een mannetje bij het water. Hij trekt zijn handen terug omdat het water koud is. Je voelt hem rillen. Hij vond het zelf leuk om over zijn schilderijen te vertellen. Daarom vond hij het ook heerlijk als hij bezoek kreeg. Zeker driekwart van de mensen bij wie ik geweest ben om foto's te maken was bij hem thuis geweest en kon veel vertellen over Ocalia. Hij was erg geliefd. Ocalia was ook een filosoof. Zo schrijft hij ergens dat het goed is dat hij aan het schilderen is geraakt. Op school lukte het niet zo goed, maar ..'ik denk dat ik nou langer leef dan als ik gestudeerd had.' en 'ik heb zo meer *socialidad* gedragen'.

Jacqueline Römer: 'Ocalia maakte aantekeningen in notitieboekjes. Daarvan zijn er veel weggegooid maar ook een stel bewaard gebleven. In die boekjes staan aantekeningen voor zijn levensverhaal, maar ook opdrachten voor schilderijen en aankopen die hij doet om bijvoorbeeld auto's te repareren of onderdelen voor de windmolen van zijn buurman, of de vis die hij koopt. Hij is daarin heel precies, net als in zijn schilderijen. Die notitieboekjes zijn een mengeling van berichtjes, af en toe zakelijk, maar soms bijna een dagboek. Ook staan er een paar aparte stukjes in over hoe hij Curacao ziet, over de ongelijke rechten van mannen en vrouwen en over de economische situatie van toen. Hij was een denker, op zijn eigen manier. Tussen de berichten over de verkoop van zijn schilderijen in Punda staat er opeens dat die en die langs is geweest om zijn nieuwe horloge te laten zien. Wat verder staat dat hij later op de radio gehoord heeft dat die en die is opgepakt omdat hij een horloge had gestolen. Of er staat dat gezaghebber Haseth zijn ontslag heeft genomen. 'Hij zegt dat hij ziek is maar er zijn problemen.' Hij drukte zich heel kleurrijk uit, schilderend en schrijvend. De taal is heel eenvoudig, net als zijn redeneringen. Ook hield hij ervan af en toe een mooi woord te gebruiken. Bijvoorbeeld het woord Principio(principe). Soms gebruikt hij het goed, soms echter ook in de betekenis van afkomst. Ook draait hij soms woorden om zoals *'Toontenstelling'*, wat staat in een brief aan Jan Henderikse. Ik wil een deel van die teksten gebruiken in het boek. Het is een aspect van Ocalia dat veel mensen niet van hem gekend hebben.'

EXPOSITIES

Na zijn ontdekking heeft Ocalia's veel exposities gehouden, bijna jaarlijks op Curacao, maar er zijn ook veel exposities in het buitenland geweest, o.a. in Santo Domingo, in Mexico City, in New York. De Sticusa heeft werk van hem in haar collectie en ook het Stedelijk Museum in Amsterdam. Het werk van Sticusa heeft door heel Nederland gereisd en via het Stedelijk Museum is zijn werk te bezichtigen geweest in o.a. Denemarken, Helsinki en Oslo. Hij heeft ook nog meegedaan met een expositie in Joegolavië waar hij een eervolle vermelding in de wacht sleepte.

Wanneer komt dit boek over Ocalia uit?

Nicole Henriquez:
'We hopen aan het eind van dit jaar. We hebben al contacten met de drukker. We zijn alleen nog op zoek naar werk van vóór 1965. Dat hebben we nog niet veel gevonden. Hij was al vanaf klein kind bezig. Hij gaf dingen cadeau op communiefeesten en op bruiloften. Hij heeft ook veel op glas geschilderd. Dat kan natuurlijk stuk zijn gegaan. Maar er moet nog veel bewaard zijn gebleven. Bij zijn vroegere schilderijen combineerde hij ook verschillende technieken. Hij plakte bijvoorbeeld met lucifers de balkonnetjes erop en plakte palmblaadjes en stro op zijn schilderijen Hij maakte voor veel mensen bijvoorbeeld het huis waarin ze woonden of waarin ze vroeger woonden. Panorama's maakte hij pas later. De eerste keer dat hij een panorama schilderde was voor een arts-assistent. In zo'n geval maakte hij meestal en schilderij van het huis waarin ze gewoond hadden, maar deze zei dat dat huis niets was. Heel Curacao beschouwde hij als zijn huis. Toen heeft Ocalia voor hem zijn eerste panorama van de stad geschilderd.'

Jacqueline Römer:
'Je moet niet alles van te voren vertellen. Dat verhaal komt in het boek. Straks is alles al verteld.'

Hoe komt het nieuwe boek er uit te zien?

'Na een voorwoord door dr.L.W.Statius van Eps van wie het idee uitging een boek aan Ocalia te wijden, volgt een inleiding van Nicole Tamsma-Henriquez. Hierin schrijft ze hoe ze als klein kind Ocalia leerde kennen en met zijn werk vertrouwd raakte. Verder beschrijft ze enkele persoonlijke herinneringen van haar bezoeken aan Ocalia en over de tentoonstelling van zijn werk in de Nieuwe Kerk te Amsterdam. Vervolgens komen er drie teksten van Jacqueline Römer-de Vreeze, waarin wordt ingegaan op het leven, de persoon en het werk van Ocalia. 'Curacao ontdekt zijn eigen Douanier Rousseau' begint met de ontdekking van Ocalia als schilder. Het geeft een beschrijving van het milieu en de omgeving waar Ocalia zijn hele leven doorbracht. Voornamelijk gebaseerd op een soort levensverhaal door Ocalia zelf geschreven, worden zijn kinderjaren verteld, hoe hij als kleine jongen al in de ban raakte van tekenen en daardoor(?) op school niets leerde. Dus ging hij al jong werken en leerde vele ambachten. De tweede tekst geeft een beeld van Ocalia als volwassene: zijn karakter, zijn denkbeelden en de rol die hij in de buurt speelde.

Hij was een denker die niet alleen zijn ideeën over schilderen had, maar ook over opvoeding, man-vrouw-verhouding en Curacao. Hij organiseerde van alles voor de buurt: cursussen voor kinderen in dansen, zingen, tekenen, domino-middagen voor mannen en biduren voor de meer vrome buren. In de derde tekst wordt ingegaan op zijn loopbaan als schilder en op de inhoud van zijn werk. Jarenlang schilderde Ocalia voordat iemand aandacht aan zijn werk besteedde. Hij was zijn eigen leermeester. Na zijn ontdekking was het aanvankelijk nog moeilijk van het schilderen te leven. Langzaam aan groeit het aantal liefhebbers van zijn werk en dus ook het aantal opdrachtgevers. Aanvankelijk schilderde hij landschapjes en mooie gebouwen, soms nog heel simpel. Deze groeien uit tot genrestukjes van het leven buiten en in de stad. Als geen ander weet hij de felle kleuren van Curacao in zijn levendige schilderijen te vatten.'

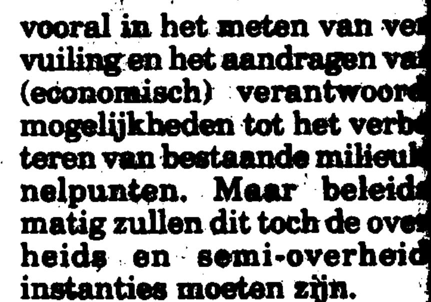
Tot slot komen er nog enige impressies van mensen die Ocalia goed gekend hebben. De teksten zijn in het Nederlands met een samenvatting in het Engels en Papiamentu. Ook willen zij een of meerdere teksten van Ocalia zelf opnemen in het Papiamentu met vertaling. Nicole Henriquez heeft op meer dan honderd adressen al vierhonderd schilderijen en andere werken kunnen traceren. Daarvan zal een veertigtal in kleurendruk worden opgenomen. Daarnaast komen er ook enkele schetsen in en wat zwart wit foto's, evenals een met de hand geschreven stuk tekst van Ocalia. Het boek besluit met een curriculum vitae en een lijst van exposities.

= door Jeffrey Sybesma =

NATIONAL BELEID VAN GROOT BELANG

EEN VAN DE GROTE problemen binnen het gehele milieugebeuren op dit moment is de stroomversnelling waarop van alles op milieugebied gebeurd en de te kleine groep in de Nederlandse Antillen die zich echt professioneel met milieu bezig houden. Hele lagen uit onze bevolking moeten nog steeds overtuigd worden dat milieu vandaag de dag een belangrijke rol in ons leven speelt. In de krant en op de televisie verschijnt bijna dagelijks wel een verhaal over de problemen en rampen die met het milieu te maken hebben. Ver van huis zijn dat de verhalen over het broeikas effect met als gevolg het opwarmen van de aardbol, het smelten van de ijskappen en het stijgen van de zeespiegel. Een broeikas effect dat door ons zelf veroorzaakt wordt door overmatige uitstoot van kooldioxide afkomstig uit de industrie, verbranding van afval, auto uitlaten en ga zo maar door.

Zo is er de aantasting van de ozonlaag door het gebruik van CFK's, vervuiling van de oceanen door olierampen en storting van allerlei afval. Maar ook dichter bij huis vinden we aanwijsbare milieuproblemen. Gezondheids-problemen door het leven onder de rook van een olieraffinaderij, lokale vervuiling van binnenwateren en kustwateren, afval problematiek, verlies van natuurlijke gebieden door ongebreidelde ontwikkeling, en ga zo maar door.

Vele van deze problemen begonnen zich al jaren geleden op kleinere schaal te tonen. Denk maar aan onze steeds wederkerende 'Tene Korsou limpi' akties om de vervuiling van ons eiland tegen te gaan. Het bleef echter alleen bij symptoom bestrijding. De oorzaak werd niet aangepakt. Gelukkig is men (de professionelen) er vandaag de dag heilig van overtuigd dat het nu echt tijd wordt iets aan de milieuproblematiek te doen. We kunnen niet meer afwachten en hopen dat het milieuprobleem zichzelf oplost, want we weten dat dat niet gebeurd. Het wordt alleen maar erger en de snelheid waarmee dit gepaard gaat neemt alleen maar toe. Het denken van de gemeenschap moet nu worden veranderd, anders is het te laat.

In dit artikel wil ik nader ingaan op twee aspecten namelijk een analyse wat we nu precies onder milieuproblematiek verstaan en identificatie van de groep professionele milieumensen op Curaçao.

Groepje enthousiastelingen kan niet veel beginnen

Tekort aan professionals op milieugebied wreekt zich

MILIEUP[illegible]TIEK

De milieuproblematiek bestaat uit verschillende facetten. Iedereen heeft wel een idee wat ermee bedoeld wordt maar als je er wat langer bij gaat stilstaan dan merk je al gauw dat iedereen toch op zijn eigen manier dat woord milieu en haar problemen invult. Ik zal trachten de grensen van het milieu af te bakenen.

Het woordenboek geeft de volgende betekenis aan milieu: 'het geheel der natuurlijke, maatschappelijke en culturele omgeving dat op een levend wezen zijn invloed doet gelden; de omgeving waarin een mensen leeft' Kortom bij milieu stellen we de mens centraal. Dit in tegenstelling tot die mensen die zich bezighouden met de natuur en de natuurbescherming. Hierbij wordt wel rekening gehouden met de mens (kan gewoon niet anders) maar stelt hem (of haar) daarbij niet centraal. Het is wel begrijpelijk dat beide werkgebieden elkaar overlappen en veel met elkaar te maken hebben.

Welke gebieden kunnen we onderscheiden in het werkterrein dat milieu heet? Allereerst is dat milieuhygiene. Zoals het woordenboek al aangaf heeft het milieu als omgeving invloed op de mens. Wij willen dat deze zo optimaal mogelijk is en dat houdt in schone lucht, schoon water en schone aarde. Indien dat niet zo is is ons milieu vervuild en kan het zelfs schadelijk zijn voor de gezondheid. Meestal zorgen wij zelf voor een omgeving (=milieu) die niet gezond is om in te leven. In elke maatschappij worden derhalve normen gesteld aan de omgeving waarin we leven. Zoveel vervuiling is nog aanvaardbaar, zoveel is het niet meer aanvaardbaar en zoveel kan zelfs een gevaar voor de volksgezondheid opleveren.

Deze milieuproblematiek speelt direct en op de korte termijn een rol. Als het vuil niet wordt opgehaald dan zullen na enkele weken grote vuilnisbelten ontstaan, die ratten en ander ongedierten aantrekken. Dit levert dan direct een gevaar voor een toename van muskieten, die voor een dengue epidemie kunnen zorgen. Of rioolwater dat direct in de zee wordt geloosd en mensen die daar zwemmen ziek kunnen maken door schadelijke bacteriën.

WETGEVING

Een belangrijk onderdeel van de milieuhygiene vormt daarbij de milieuwetgeving. Als gemeenschap zorgen wij voor regels om ons leven te beschermen tegen de voornoemde schadelijke invloeden van een vervuild milieu. Door wetten te maken geven we normen aan waaraan een ieder zich te houden heeft. Deze wetten bestaan op eilandelijk nivo, centraal nivo maar ook op regionaal en internationaal nivo. Op eilandelijk nivo is dat de hinderverordening, maar ook zaken als een eilandelijk ontwikkelingsplan speelt hierbij een rol. Regionaal vinden we bv de Cartagena Conventie die het vervuilen van de Caribische zee tegengaat, terwijl de internationale verdragen als MARPOL, Londen Dumping Conventie dit mondiaal regelen.

Bij wet- en regelgeving moet ook controle zijn. Het is een feit dat mensen niet altijd naar de regels willen luisteren, ook al is het in hun eigen belang. Wie zich niet houdt aan de wet zal moeten worden aangehouden en gestraft. Hiervoor is een controle apparaat nodig en moet de mogelijkheid aanwezig zijn om strenge straffen te geven.

Zeker met de snelle veranderingen in onze moderne maatschappij en de nieuwe gedachtegang over het belang van het milieu en hoe we het moeten beschermen, is het noodzakelijk dat veel aandacht wordt besteed aan milieuedukatie en voorlichting. Indien men niet geleerd wordt wat verkeerd is en hoe het beter moet, zal het nooit gebeuren. Niet uit onwil, maar uit onwetendheid.

In dit rijtje hoort ook natuurbescherming, natuurbehoud en natuurbeheer. Indien we ondoordacht de gehele natuur om ons heen vernietigen en volbouwen met beton gaat dit op den duur ook ten koste van de volksgezondheid. Misschien niet zo direct als een ziekte verkregen door slechte milieu hygienische omstandigheden, maar langzaam als kanker, zonder dat we het in de gaten hebben en totdat het te laat is.

MILIEU-INSTANTIES

Nu komen we op het tweede gedeelte van mijn vraagstelling namelijk wie doet wat op Curaçao? Ik kom tot de volgende instanties en groeperingen.

De Milieudienst is een onderdeel van de GGD en onderbezet. De paar mensen binnen de Milieudienst houden zich vooral bezig met het uitgeven en controleren van vergunningen op het gebied van de milieuhygiene. Omschreven in een vernieuwde hinderwetverordening, zijn bepaalde voorwaarden gesteld voor het uitoefenen van een bedrijf. De Milieudienst geeft een vergunning indien aan de gestelde voorwaarden is voldaan. Later wordt regelmatig gecontroleerd of men nog steeds aan de voorwaarden houdt. Niet alle bedrijven worden op deze manier op milieugebied gecontroleerd omdat de wetgeving daarin niet voorziet of zelfs ontheffing geeft.

Een van de grootste vervuilers van onze lucht, de raffinaderij, valt ook buiten deze wet. Het is erg makkelijk om te zeggen dat men zich aan de wet houdt, want die bestaat er niet voor hun. Ook heeft de Milieudienst een educatieve en voorlichtende afdeling (slechts twee personen) die probeert te werken aan de verandering van mentaliteit, iets wat op deze manier bijna niet mogelijk is. De directeur van deze dienst tracht daarnaast als een duizendpoot zich bezig te houden met honderd en een zaken op het gebied van milieu.

Hij zet zich b.v. in als onderwijs coördinator van de UNA leerstoel, is actief participant van de Milieuraad, voorzitter van de Raad voor zeeonderzoek en zeeaktiviteiten. Hij begeeft zich ook op nationaal nivo als contactpersoon voor de Nederlandse Antillen (zogenaamd technical focal point) mbt regionale en internationale milieu programmas. Dit omdat het Departement van Volksgezondheid en Milieuhygiene, dat eigenlijk hiermee belast is, hier geen capabele mensen voor heeft. Een belangrijke taak die de Milieudienst mijn inziens dient uit te voeren, maar door gebrek aan mensen en faciliteiten niet doet, is het meten (monitoring) van allerlei milieu parameters zoals mate van water vervuiling, lucht vervuiling, land vervuiling, en dergelijke, en deze te toetsen aan de bestaande wettelijke normen. Te veel werk en te weinig mensen op deze plaats.

Zoals ik al zei hebben we op landsnivo het Departement van Volksgezondheid en Milieuhygiene. De minister heeft zelf gezegd dat het droevig gesteld is met zijn eigen departement op milieugebied. Alleen het eerste gedeelte van de naam wordt daadwerkelijk ingevuld, het tweede gedeelte, milieuhygiene is op sterven na dood. Hier komt hopelijk spoedig verandering in. De minister heeft het voornemen om allereerst de naam te veranderen in Departement van Volksgezondheid en Milieu, ipv milieuhygiene. Zoals ik al eerder uitlegde is milieuhygiene slechts een onderdeel van het grotere geheel dat milieu heet. De minister ziet dit als zijn verantwoordelijkheid en wil deze ook op zich nemen. Het veranderen van de naam houdt ook in het invullen van de afdeling en hopelijk gebeurd dit spoedig.

NATUUR

Ook heb je Carmabi en Stinapa. Deze twee organisaties richten zich in eerste instantie op onderzoek en beheer van de natuur. De natuur is natuurlijk wel een onderdeel van het milieu en krijgt ook te maken met verschillende problemen die uit de milieu problematiek voortvloeien, maar hun aanpak is duidelijk anders en afgescheiden van het werk van de milieudienst. De terreinafbakening is goed zichtbaar. Ook deze stichtingen hebben in essentie een kleine staf bestaande uit 4 man, veel te weinig om al hun toegeschoven werk te verrichten.

Tegenwoordig hebben we ook nog twee, in tegenstelling tot Carmabi en Stinapa, niet door de overheid gesubsidieerde organisaties namelijk Defensa Ambiental en Amigoenan di Tera. Goed beschouwd bestaan deze agressieve organisaties ook uit een klein groepje mensen. Ze zijn veel in beeld tegenwoordig en hun aanpak door middel van het schokeffect heeft zeker effect, maar het is de vraag of de smalle basis dit lang kan dragen. Veel te veel zaken die om aandacht schreeuwen.

Dan heb je de leden van de Raad voor Milieuhygiene. Dit advies orgaan van het BC, bestaande uit een groep mensen uit verschillende geledere uit de maatschappij, komt eens per maand bijeen en probeert ijverig verschillende urgente problemen aan te pakken en adviezen uit te brengen. Echter door het vrijwillig karakter komt deze Raad niet goed van de grond en worden er nauwelijks milieu adviezen gegeven. Alle leden zijn daarnaast ook nog druk met hun normale werkzaamheden, die uiteraard altijd voorgaan. Bovendien komen de mensen uit deze groep ook uit de andere instanties die genoemd worden. Geen nieuw bloed dus!

Zijn er nog andere groeperingen die zich met het milieu bezig houden? Ja, je zou Selikor kunnen noemen maar die haalt alleen vuil op om deze onder een tapijt van diabaas te verstoppen te Malpais. Het afvalprobleem zelf wordt nauwelijks aangepakt. Je zou DOW kunnen noemen die het beheer heeft over de rioolwater zuiveringsinstallaties, en dit water probeert te recyclen voor tuinbouw en landscaping. Dezelfde DOW doet ook een beetje aan waterkwaliteitscontrole maar niet echt gestructureerd. Gebrek aan mankracht en financien speelt hierbij weer duidelijk een rol.

DROV tracht enige structuren te scheppen in de ruimtelijke ordening van dit eiland via hun Eilandelijk Ontwikkelings Plan (EOP), maar nu al wordt gefluisterd dat politiek dit wetsontwerp nooit haalbaar zal zijn. Zo zijn er ook nog een paar bedrijven die werken in de commerciële sector, nl. de gespecialiseerde milieu bedrijven. Op Curaçao zijn nu een paar poten van Nederlandse bedrijven en is er ook sinds kort een lokaal bedrijf begonnen. Maar het is de vraag of deze door commerciële belangen gedreven bedrijven in het totale milieugebeuren een rol kunnen en zullen spelen. Hun rol ligt vooral in het meten van vervuiling en het aandragen van (economisch) verantwoorde mogelijkheden tot het verbeteren van bestaande milieuknelpunten. Maar beleidsmatig zullen dit toch de overheids en semi-overheids instanties moeten zijn.

MILIEUBELEID

We komen nu op een heel belangrijk punt, nl. milieubeleid. Het is heel belangrijk dat er een nationaal beleid bestaat en waarnaar gehandeld wordt. Dit is de enige manier waarop alle neuzen in deselfde richting kunnen worden gedraaid en dat gezamenlijk gewerkt kan worden aan het bereiken van doelstellingen zoals het terugdringen van allerlei vervuiling. Als zo'n beleidsplan er niet is zwemmen de verschillende instanties in het diepe water rond zonder begeleiding. Je ziet dan dat allerlei dingen gebeuren. Te veel aandacht wordt besteed aan minder belangrijke dingen, geld wordt verkwist, onderling wordt ruzie gemaakt en energie wordt niet op de juiste manier gebruikt. En zoals ik zo juist al schetste kunnen we ons dat niet veroorloven.

Allereerst hebben we te weinig professionele mensen en er is veel te veel werk te doen. De oplossing is niet zo eenvoudig. We hebben meer milieumensen nodig. Dit kost geld voor opleidingen ook voor banen later, met middelen om te kunnen werken. Hiervoor is politie[ke] wil nodig en medewerk[ing] van de bestaande groep mil[ieu]mensen. Het is goed voor [...] stellen dat deze mensen [...] misschien bedreigd voelen [...] hun enigzins elitaire posit[ie].

Hoe meer mensen hoe m[eer] competitie op hun werkte[r]rein. Daarom is een g[oed] beleidsplan nodig om aan [te] geven wat er gedaan m[oet] worden en door wie. [...] Kijken we naar de versch[il]lende partijprogramma's [van] de afgelopen verkiezin[gen] dan is te zien dat summ[iere] aandacht wordt besteed [aan] het milieu, eigenlijk ve[el te] weinig. Toch is dit een st[ap] vooruit omdat tot voor [kort] de partijen niet eens w[isten] wat milieu betekende. [...] stapje vooruit, maar nog [...] stappen, zullen m[oeten] volgen en zeer spoedig. [...]

(1) Het eilandgebied Cur[açao] heeft eind 1990 een milieu[be]leidsplan aanvaard. Dit p[lan] is niet echt een beleidsp[lan] maar meer een inventaris[atie] en inspraakverklaring om [...] aan het milieu te gaan do[en]. Doelen worden niet ge[...] en ook niet wanneer [ze] bereikt moeten zijn en [op] welke manier. Dit maakt [het] milieubeleidsplan een [...] document om te lezen [...] zal in de praktijk vooral [...] weinig effect hebben.

Een leesgezelschap was volgens de contemporaine Van Dale uit 1884, een gezelschap van personen, die voor gemeenschappelijke rekening boeken enz. lezen. Ook: gezelschap waar voorlezingen gehouden worden'. Beide vormen komen we tegen op het Curaçao van rond de eeuwwisseling; over beide zijn we jammer genoeg slechts heel onvolledig ingelicht.

Letterkundig leven rond de eeuwwisseling

Leesgezelschappen als nut en genoegen

= door Wim Rutgers =

ET REGLEMENT VAN HET 'Leesgezelschap Tot Nut Genoegen' werd namens het bestuur, bestaande uit heren E.D.E. van den Bossche (voorzitter) en J.A. deman (secretaris), vastgesteld in de 'Algemeene rgadering van den 7 Februari 1883' en daarna met n twintig artikelen keurig gedrukt. De Biblioteca ubliko Korsou bezit er een exemplaar van, dat ik ocht inzien. De naam geeft aanleiding tot twee merkingen. Allereerst valt het op dat het leesgezelhap de Nederlandse taal hanteerde, wat toch wel pmerkelijk genoemd mag worden voor deze paanse' tijd van onze letteren. Vervolgens zien we et 'utile et dulci' zoals zoveel verenigingen in vooraf- ande tijden dat als slogan hanteerden.

Artikel 1 van dit reglement gaf als voornaamste doel:
an de leden, zooveel de middelen dat toelaten, nuttige en angename lectuur te verschaffen'.
Het aantal leden bestond it niet meer dan 25, het ezelschap was dus wel zeer esloten, maar dat kwam oort uit de aard ervan, zoals e nog zullen zien. Toelating moest schriftelijk aan et bestuur verzocht orden. Dat jaarlijks ekozen bestuur bestond uit vijf 'commissarissen' die een oorzitter uit hun midden ozen en de werkzaamheden nderling regelden. De algemene vergadering besliste ver de aanneming van de eden, maar of er sprake was an een strenge ballotage aakt het reglement niet uidelijk.

Er was wel degelijk een ogal forse financiële rempel. De middelen erden namelijk verkregen oor 'entreegelden' ten edrage van vijftien gulden maar nog niet geheven voor e aanwezigen bij de oprichngsvergadering!), een forse ontributie van 25 gulden er jaar (per kwartaal ooruit te voldoen), boetes ie lang niet mals waren, en en jaarlijkse verkoopactie.

Artikel veertien meldde amelijk dat jaarlijks de erouleerd hebbende boeken erkocht zouden worden aan e meest biedende. Wie op eze kennelijk belangrijk eachte vergadering niet aanwezig was, betaalde niet minder dan drie gulden boete.

BOETE

Artikel vijftien bepaalde, dat wanneer de 'lijst' niet behoorlijk werd ingevuld een gulden boete betaald moest worden; op deze 'lijst' werd bijgehouden welke werken iemand leende. Artikel zeventien tenslotte verbood het 'doorlenen' aan derden. Overtreding kostte een lid direct al niet minder dan vijf en bij herhaling zelfs tien gulden boete, een fors bedrag!

Een strenge bepaling die op Curaçao kennelijk niet overbodig was, gezien de herhaaldelijk gemelde gewoonte om kranten en boeken van en aan elkaar te lenen in plaats van zelf te kopen.

Een rekensommetje leert dat dat het gezelschap in elk geval kon beschikken over een aardig bedrag aan inleggelden, aan jaarlijkse contributies en dat nog afgezien van de talrijke mogelijkheden om boetes op te lopen, en de jaarlijkse verkoop van de gelezen exemplaren.

De bepalingen stemden in grote lijnen overeen met de karakteristiek van het woordenboek uit de tijd zelf en met wat moderne onderzoekers op dit gebied onder een 'leescirkel' verstaan. De nuttige en aangename lectuur werd gevormd door tijdschriften, 'illustraties' en boekwerken, zonder verdere aanduidingen, die door het bestuur besteld zouden worden, kennelijk zonder inspraak van de leden.

BOEKVEILING

De contemporaine kranten zwegen over dit leesgezelschap. We vinden geen oproepen tot vergaderingen, geen reclame om lid te worden. Maar uit een gelukkig bewaard gebleven advertentie die op 23 en 30 augustus 1895 in *De Curaçaosche Courant* geplaatst werd, weten we dat het gezelschap toen nog bestond en het dus al een flinke tijd had volgehouden, wat voor een dergelijke vereniging misschien zelfs wel uitzonderlijk was. Secretaris Willemse maakte in die advertentie namens het bestuur bekend, *'op den 30 augustus, des avonds om zeven uur zullen in de Krijgsraadzaal binnen het Fort Amsterdam, de onderstaande tijdschriften enz. aan den leden meestbiedenden 'verkocht worden, waarna de titels volgden. 'Heeren niet leden kunnen door tusschenkomst van de leden, van de bovenstaande tijdschriften enz. doen opkoopen'.*

De advertentie bevatte een opsomming van zo'n twintig titels waarvan meestal de jaargangen 1893 en 1894 werden aangeboden in delen of in hun geheel, en vijf titels met in totaal 178 losse tijdschriftnummers. Wat heeft het gezelschap blijkens deze gelukkige advertentie in het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw, zoal gelezen? Er waren veel Nederlandse tijdschriften, zoals *Eigen haard*, *De Gids*, *Vragen van den Dag*, *De huisvrouw* (dat bracht manlief dan zeker mee naar huis, want ik las nergens dat ook dames lid konden worden), *Mannen van beteekenis*, *Uilenspiegel*, enz.; daarnaast waren er Duitse, Engelse en Franse tijdschriften, wonderlijk genoeg geen Spaanse! De *Revue Brittannique*, *Harper's Monthly Magazine*, *Fliegende Blätter* waren enkele ervan. Dat waren de voor een deftig, geletterd en belangstellend publiek voor die tijd kennelijk de gangbare tijdschriften met algemene inhoud; geen op specifieke terreinen van kunst of wetenschappen, maar inderdaad lektuur die het nuttige en aangename verenigde.

Het gezelschap las dus in vier talen: Nederlands, Engels, Frans en Duits, en in deze volgorde van kwantiteit, en geen Spaans. Uit de tijdschrifttitels blijkt wel dat het geen specifiek literair leesgezelschap was.

We hebben hier te maken met een groep mensen die zich organiseerden om op die wijze de kosten van het lezen van populair-wetenschappelijke tijdschriften te drukken, een 'leescirkel' dus. Een bode bracht de leesstof rond; er was geen sprake van regelmatige bijeenkomsten om over het gelezene te discussiëren, alleen van een jaarvergadering en algemene vergaderingen waarvan echter nergens bepaald werd hoe vaak die moesten plaatsvinden. Het reglement suggereerde in elk geval geen hoge frekwentie, gezien artikel negen over buitengewone algemene vergaderingen. Het gezelschap bezat geen eigen lokaliteit, de algemene vergaderingen werden bij een van de leden thuis gehouden en de jaarlijkse verkoop vond binnen het Fort plaats.

Wie waren de leden? Door de aanzienlijke inleggelden en contributies lijken het wel leden van aanzienlijke stand geweest te zijn. De drie namen van de bestuursleden verraden iets, de overige leden blijven in het duister bij deze schaarse gegevens. Ledenlijsten en de administratie ontbreken immers? De eerste voorzitter E.D.E. van den Bossche was Gezaghebber van Aruba, Bonaire en Sint Maarten en Voorzitter van de Koloniale Raad. Hij overleed volgens een krante-bericht in juli 1908 in Nederland.

Eerste secretaris J.A. Tydeman was predikant op Bonaire en Curaçao, waarna hij naar Nederlands-Indië vertrok. Hij schreef een studie over *Luis Brion, de bevrijder van Venezuela*, waarvoor hij de Bolivar-orde ontving; onder het pseudoniem D.E. Manti publiceerde hij een roman *De Pruik*. Willemse zou misschien de later waarnemend gezaghebber van Saba geweest kunnen zijn. Een aanzienlijk gezelschap dus van Nederlanders. De verschillende eilanden waar deze mensen woonden maakte het houden van vergaderingen wel moeilijk; zou het leesgezelschap via de mailboot contacten onderhouden hebben?

CONCORDIA

Van eventuele activiteiten van het 'zeer geheime' Concordia, waarover J.P. in de kranten badineerde, weten we eigenlijk niets. *De Onpartijdige* en *Civilisado* polemiseerden erover en de leden reageerden in de kranten van augustus en september 1871, maar dit geharrewar leverde geen bruikbare gegevens over het gezelschap zelf.

Wel wist J. Hartog in zijn geschiedenis van Sociëteit De Gezelligheid te melden, *'Abraham Capriles heeft de leestafel ingevoerd in Hotel Concordia als een vorm van entertainment... Het idee van Abraham Capriles sloeg zo in, dat uit de leestafel van Hotel Concordia het oudste leesgezelschap van Curaçao werd gevormd in 1854'.*

Of het leesgezelschap van 1871 nog hetzelfde is en zijn naam aan het hotel ontleende, heb ik nergens kunnen vinden. Hartog meldt dus een leesvereniging van 1854 en opnieuw een voorbeeld in 1880, die onder de naam Concordia et Profectus onder leiding van P.C. Leon, J. Vos, J. Ecker, Ch. Dania en J.D. Henriquez van plan waren 'een echte bibliotheek samen te stellen en letterkundige bijeenkomsten te houden'. Maar dit zijn voor mij vooralsnog, ondanks veel zoekwerk in diverse kranten, alleen maar namen gebleven, evenals een leesgezelschap 'Wilhelmina' dat in 105 als instituut lid was van de Groep Nederlandsche Antillen van het Algemeen Nederlandsch Verbond.

Het blijft bij enkele losse namen. Hoeveel leesgezelschappen er rond de eeuwwisseling waren zal onderzocht moeten worden, en wat hun officiële status, doel en werkwijze was, welke activiteiten ze ontplooiden, wie er lid waren, wat ze lazen, in welke talen en over welke onderwerpen, en hoe ze hun boeken aanschaften.

Hadden we deze gegevens, dan zouden we iets meer kunnen zeggen over het 'letterkundig leven rond de eeuwwisseling' en zou John De Pools statement dat Curaçao in die jaren een lezend volk was, en dus een beschaafd volk, meer inhoud kunnen krijgen.

De uitstorting van de Heilige Geest, zoals afgebeeld op een oude ets. Deze gebeurtenis betekent het Pinksterfeest.

Weg Pinksterboom, Pinkstervuur en Pinksterbier

Gebruiken rond Pinksteren helaas bijna uitgestorven

AAN HET FEEST van Pinksteren, vanouds ook nog Bloempasen geheten, zijn tal van gebruiken verbonden geweest. Helaas zijn de meeste uitgestorven. Laat ons eens terugblikken in de feiten van het verleden volksleven. Vroeger werden op de vrijdag voor het hoogfeest van Pinksteren de hoven en velden doorlopen door de kinderen op strooptocht naar bloemen voor een grote krans. (De overdadig voorkomende boterbloem werd wel *pinksterbruid* genoemd). Has bij de meiviering het groen nog de boventoon, bij de pinkstergebruiken waren het de bloemen die de plechtigheden kleur en luister brachten. Nog vlechten de meisjes op sommige plaatsen kransen van boter- en pinksterbloemen, maar de pinksterbruid, destijds het mooiste meisje uit het dorp, wordt niet meer gekozen. Vroeger werd zij onder bloemen bedolven en feestelijk ingehaald.

= door Cor Swanenberg =

Ook het plaatsen van de *pinksterboom* en het drinken van het *pinksterbier* zijn vrijwel verdwenen. De pinksterboom werd op het dorpsplein opgericht, nadat men aan zijn hoge kruin allerlei etenswaren had gehangen. Was hij geplant, dan werd de

rondedans uitgevoerd en de pinksterliederen werden gezongen. Vervolgens begon het mastklimmen waarbij men de opgehangen voorwerpen kon veroveren.

Een ander vergeten gebruik met Pinksteren is de plechtige uittocht van het vee naar de weide. Enkel in Zwitserland schijnt dit gegeven nog voort te leven.

VUREN

De *pinkstervuren* rond welke men 's avonds danste en sprong hadden met vruchtbaarheid te maken; hoe hoger men sprong, hoe groter het koren dat jaar zou groeien.

In West Vlaanderen kent men nog een *sinksenlied* dat betrekking heeft op de pinksterbruid.

Tweede Pinksterdag is vanouds een belangrijke bedevaartdag waaraan op veel plaatsen een jaarmarkt verbonden is. Men vereert vooral de heilige Cornelius, die de schutspatroon voor het vee is en vaak met een hoorn of met een hoorn wordt afgebeeld. De hoorn heeft waarschijnlijk met naamafleiding te maken (cornu=hoorn).

In sommige plaatsen wordt de voorspraak van Cornelius ingeroepen ter bescherming van de kinderen, in andere oorden is Sint Machutus de aanbeden heilige die kinderleed moest verzachten. Pinksteren komt volgens Franck's Etymologisch Woordenboek van middelnederlands *pinxten*. Deze vorm gaat evenals de Duitse variant *Pfingsten* terug op het Grieks-Latijnse *pentêcostê*, hetgeen eigenlijk de vijftigste dag betekent. (Vergelijk hier ook het Curaçaose *Pintekostu!*).

De Zuidnederlandse benaming *sinksen* (sinxen) schijnt terug te gaan op oudfrans *cinquiesme*, dat is eveneens 'de vijftigste dag'. Het Angelsaksisch gebruikte voor eerste pinksterdag de naam *hwi±ta sunnandaeg* wat in het hedendaagse Engels tot *whitsunday* geworden is. Onions zegt hierover in the Oxford Dictionary of English Etymology: Whitsunday is the seventh Sunday after Easter. 'White Sunday' is so named probably from the ancient custom of wearing white robes by the newly baptizes at the Feast of Pentecost (cf. Dominica in albis 'Sunday in whites'); name of the first Sunday after Easter, so given for the same reason'.

BLOEMEN

Er bestond de naam *pinksteranjelier* voor de aloude grasanjer die ook als ginoffle werd aangeduid en *pinksterroos* werd wel gezegd voor pioenroos. *Pinksterbloem* is de officiële benaming voor cardamine pratensis maar wij herinneren ons dat in onze zuidelijke regio die naam veelvuldig gebruikt werd voor de gewone margriet. Dit was nog helemaal niet zo gek als men bedenkt dat de pinksterbloem meestal al lang uitgebloeid is op pinksteren, terwijl de margriet dan juist in volle bloei pleegt te staan.

In onze jeugd bestond de afjacht 'met *kietelpinksteren*' al dan niet gecombineerd met pielepasen. Dit werd gezegd wanneer een kind bijvoorbeeld vroeg: 'wanneer mag ik nou eens mee met de trein naar Amsterdam?' Kietelpinksteren was zoiets als Sint Juttemis. Merkwaardig genoeg kennen onze oosterburen iets soortgelijks: naast de plaagdatum Sankt Nimmerleinstag zeggen zij ook wel *zu Pfingsten auf den Eisen*.

Vanuit school weten wij dat pinksteren het kerkfeest was dat herinnerde aan de 'nederdaling van de vurige tongen'. Wij zullen niet makkelijk vergeten wat er gebeurde nadat de pastoor in de katechismusles over het pinksterwonder 'gepreekt' had. Het is bijna een halve eeuw geleden en de 'tonsuur' of kruinschering voor priesters was in die dagen nog gewoon. Bertje had na de les zijn Aha-Erlebnis als volgt verwoord: 'nou snap ik pas waarom al die paters zo'n kaal plekske op hun kop hebben!'

VIJF EEUWEN NA COLUMBUS

Congres van Quito: sprake van invasie en volkerenmoord

Latijns Amerika zoekt naar culturele wortels

TE VIEREN VALT ER NIETS, maar er is wel veel om spijt over te betuigen en berouw over te hebben. Dit was een conclusie van een congres dat enige jaren geleden in Quito werd gehouden van vertegenwoordigers van indiaanse en Afro-Amerikaanse groepen met het oog op de herdenking van het feit dat vijf eeuwen geleden Colombus voet aan wal zette in Latijns Amerika. Zij vreesden dat de afstammelingen van de vroegere kolonisatoren goede sier zouden gaan maken met dit jubileum dat volgens deze groep echt een eeuwfeest moet worden. De Verklaring van Quito is helder en niet voor tweeerlei uitleg vatbaar: er valt niets te vieren.

Desondanks zijn regerings- en kerkleiders al jarenlang druk bezig met de voorbereidingen voor een grootse viering, waarvoor ook paus Johannes Paulus II overkomt. In de plechtige formules welke al zijn afgescheiden in verband met dit eeuwfeest wordt onder meer gesproken over de 'ontdekking' van Amerika en van de ontmoeting van twee wereldelen. En verder over vijfhonderd jaar evangelisatie of katholieke kerk op het Amerikaanse continent.

BACTERIOLOGISCH

Volgens degenen die in Quito bijeenkwamen als afstammelingen van de oorspronkelijke bewoners van Amerika is er geen sprake geweest van ontdekking maar van een invasie. Het was ook geen ontmoeting van twee culturen, het was gewoon een pure inval, een bezetting van hun land door een vreemde mogendheid, Volkerenmoord, die term is volgens hen beter op zijn plaats. Uit moderne historische analyses wordt steeds duidelijker dat in een eeuw tijd, tussen 1500 en 1600, de bevolking van Amerika is gedecimeerd, letterlijk teruggebracht tot een tiende deel.

De schattingen lopen uiteen van vijftig tot tachtig miljoen indianen die in die eeuw zijn omgekomen, omgebracht door de legers van de Spanjaarden, gedood door besmettelijke ziekten die ze meebrachten; men zegt dat in die tijd de eerste bacteriologische oorlog is gevoerd; zij zijn ook omgekomen door de slavenarbeid op de plantages of in de mijnen. Men mag daarvoor niet alleen de Spanjaarden aanklagen. Geschat wordt dat er in de eerste drie eeuwen na Columbus elf miljoen slaven naar de Amerika's zijn verscheept. Een derde deel van hen kwam onderweg om het leven. Nederland is daar rijk van geworden.

LEGITIMATIE

In Quito werd de evangelisatie op een lijn gezet - en dan ook nog een negatieve lijn - met invasie en volkerenmoord. De 'ontdekkingsreizigers' beriepen zich bij hun invasie op de paus van Rome en de koning van Spanje. Zwaard en kruis, soldaten en missionarissen bevonden zich op dezelfde schepen en ondersteunden en legitimeerden elkaar. Het kruis bediende zich van het zwaard en omgekeerd. De komst van het christendom is voor de indianen en mestiezen hetzelfde als de komst van de kolonisator: het begin van hun einde.

En dat is nog niet alles: die invasie, die volkerenmoord en die evangelisatie, zo vinden de indianen en de zwarten, gaan nog steeds door Voor de Spanjaarden van toen zijn de Amerikanen en Japanners in de plaats gekomen. Het roven van goud heeft plaats gemaakt voor het roven van andere grondstofffen. Ook de volkerenmoord gaat door, kijk maar naar de gegevens van UNICEF, hoe nog steeds kinderen sterven aan ondervoeding en ellende. Kijk maar naar de schuldenlast. En ook de evangelisatie gaat nog steeds door. De rol van destijds van de katholieke kerk is overgenomen door de ontelbare Amerikaanse sekten die eenzelfde bondgenootschap hebben gesloten met de huidige kolonisators. Opnieuw legitimeren zij de hedendaagse uitbuiting. Zie maar naar Guatemala of Peru.

WAKKER GESCHUD

De plannen voor de herdenking van 1992 hebben wel als gevolg gehad dat de indianen wakker geschud zijn. Hun verzet tegen iets wat ze nauwelijks als een feest kunnen zien heeft hen meer op het spoor gezet van hun eigen cultuur. Aldus Mario Coolen. Hij is studiesecretaris van de Nederlandse Missieraad en van de Bisschoppelijke commissie voor Latijns Amerika en heeft als zodanig herhaaldelijk dit werelddeel bezocht en er contacten mee gehad. Dit proces

is in veel landen in Latijns Amerika gaande.

De aandacht voor 1992 is een goede gelegenheid geworden voor de indiaanse en ook Afrikaanse Latijnsamerikanen om de eigen cultuur, de eigen godsdienstigheid, alles wat er nog aan eigénheid bewaard is gebleven, wat ontsnapt is aan de verwoesting, opnieuw te ontdekken, terug te vinden en naar voren te halen. Dat zie je in hele veel landen en op heel veel terreinen. Er is aandacht voor eigen taal, voor eigen traditionele geneeswijzen en gebruiken, voor eigen godsdienstigheid ook. Zelfs in kleine afgelegen dorpen zie je tegenwoordig mensen rondlopen met bandopname-apparaten om het cultuurgoed op te sporen en op te nemen. Niet alleen om het te bewaren voor het nageslacht maar ook om er mee te gaan werken.

WEERSTAND

En er is over de nationale grenzen heen aandacht voor elkaar, er zijn congressen en bijeenkomsten. Het jaar 1992 heeft hen ook, ondanks alle ellende met trots vervuld, omdat ze vijfhonderd jaar lang weerstand hebben geboden. En die gezamenlijke weerstand van de verschillende indiaanse volkeren moet het vertrekpunt worden bij het zoeken naar een nieuwe toekomst, bij het zoeken naar een nieuw Latijns Amerika, zo is de gedachte van die congressen van autochtone groepen. Ze zijn ervan overtuigd dat in het eigen indiaanse verleden een alternatief te vinden is voor de huidige kapitalistische economie, een sociaal alternatief. Het feit dat ze vijfhonderd jaar weerstand hebben geboden sterkt hen in de overtuiging dat die alternatieven nieuwe vitaliteit, nieuwe levenskracht kunnen bieden in een samenleving die alleen op winst uit is en Latijns Amerika en driekwart van zijn inwoners op de rand van de afgrond heeft gebracht.

Dat zoeken naar nieuwe bondgenootschappen vanuit culturele achtergronden, komt op een moment dat de politieke alternatieven verdwenen zijn, aldus Mario Coolen. Politiek links in Latijns Amerika verkeert in een enorme crisis, vanwege de wereldwijde instorting van het Marxistisch-socialistisch model maar meer nog omdat men er ook in Latijns Amerika niet in is geslaagd een werkbaar alternatief te bieden tegenover de kapitalistische uitbuiting en neokolonisering. Nicaragua is daarvan een voorbeeld. Het Latijnsamerikaanse linkse spectrum heeft overigens ook nauwelijks aandacht gehad voor die culturele achtergronden. De indianen en Afro-Amerikanen werden eerder gezien als een rem op de vooruitgang dan als een bijdrage.

OMBUIGING

In het ontstane vacuum bieden de nieuwe culturele bondgenootschappen niet alleen houvast maar in de toekomst misschien ook een alternatief tegenover het Westerse meer specifiek Noordamerikaanse neo-liberale kapitalisme. Bijna wanhopig wordt er gezocht naar een nieuw model, een nieuwe blauwdruk voor een betere maatschappij. Het is opvallend dat het nu practisch alleen de indiaanse groeperingen zijn die in staat zijn grote massa's te mobiliseren. Met name voor de grondstrijd. Dat zie je bijvoorbeeld in Ecuador of in Bolivia. De oude culturele weerstand wordt vruchtbaar in het heden. In het verleden wordt een nieuw model gevonden voor de toekomst.

En niet alleen politiek of economisch wordt de oude cultuur vruchtbaar. Datzelfde proces van ombuiging naar de culturele wortels zie je ook in de kerkelijke basisgemeenschappen. Ook in de theologie van de bevrijding komt er een nieuwe aandacht voor dat culturele element. De Latijnsamerikaanse bevrijdingstheologen hebben de verwijten van hun Afrikaanse en Aziatische collega's ter harte genomen. Ze zijn weer opnieuw aan de voeten van het volk gaan zitten, niet alleen om te luisteren naar de noodkreten en de strijd van het volk, de sociaal-economische invalshoek, maar nu ook om de cultureel wortels van de volksgodsdienstigheid te ontdekken. En de weerbaarheid die de armen vijfhonderd jaar lang geput hebben uit hun schijnbaar verdwenen godsdienst. Maar zij hebben daar ook ontdekt dat ze met die volkscultuur en volksgodsdienstigheid een heel complexe zaak hebben binnengehaald in de theologie en de pastoraal, aldus Mario Coolen.

ANDER SPOOR

De officiële hierarchische kerk is met die nieuwe aandacht bepaald niet gelukkig. Dat blijkt onder meer in het conflict tussen de religieuzen, verenigd in de CLAR en de Latijnsamerikaanse bisschoppenconferentie CELAM en het Vaticaan. Maar ook uit de ombuiging die de CELAM in petto heeft voor zijn vergadering in Santo Domingo in oktober 1992. De ideëen over bevrijding en basisgemeenschappen van Medellin (1968) en Puebla (1979) zijn in de ijskast gestopt.

Mario Coolen: 'De CELAM, en dat blijkt heel duidelijk uit de voorbereidende stukken voor de conferentie van Santo Domingo, zit duidelijk op een ander spoor. Voor de CELAM (en het Vaticaan) zijn de twee grote problemen die (de kerk van) Latijns Amerika bedreigen: de secularisatie die niet meer over God praat en de sekten die verkeerd over God praten. Die problemen willen ze oplossen door een nieuw evangelisatie, want de eerste is gebrekkig geweest.

VAN ANDERE KANT

De nieuwe evangelisatie kent vier sporen: het eerste is een duidelijke boodschap en die duidelijke boodschap betreft vooral de sociale leer van de kerk. Ten tweede: die sociale leer moet aan de man worden gebracht door goed opgeleide en goed georganiseerde kathoieken en ze denken dan aan charismatische groepen als Communione e liberazione, Opus Dei, de Focolarini enz., elitegroepen, afkomstig uit de bovenlaag van de samenleving. En dat, op de derde palats, gestuurd en geleid door de kerkelijke hierarchie: de bisschoppen. Het vierde element in de strategie van de CELAM is dat je bij die herevangelisatie gebruik moet maken van moderne technologische middelen, vooral communicatiemiddelen'.

De religieuzen vertrekken van de andere kant. Voor hen moeten de arme Latijnsamerikaanse mensen de dragers van de nieuwe evangelisatie zijn. Het door het Vaticaan afgeblazen project Palabra y vida (Woord en leven) werd daarvoor door Carlos Mesters ontwikkeld. Deze vertrok uit de concrete situatie van de armen, die samen het Woord van God overwegen en van daaruit tot actie komen. Het Woord moet leven worden. Voor de CELAM was dit niet te verteren, Veel bisschoppen vonden dat het Evangelie op deze manier gereduceerd wordt tot louter maatschappelijk handelen.

ALTERNATIEF

Is er nog plaats voor de zeventig procent armen? Is er nog plaats voor de natuur? Is er nog toekomst? Is er een alternatief voor het kapitalisme? De indianen zeggen: Wij zijn het alternatief. Het tij hebben we tegen, maar in de grond zitten nog onze wortels. Wij hebben het vijfhonderd jaar volgehouden. Luister eens naar ons. En tegen de wereld en de kerk zeggen ze: Wat de indianen heeft vernietigd komt van jullie. En denk niet dat je overal het laatste woord over hebt, ook theologisch niet. Luister eens naar ons.

De in 1989 in El Salvador vermoorde Jezuïet Ellacuria heeft eens gezegd: Ik ben ervan overtuigd dat je beter veel problemen kunt hebben dan verkeerde oplossingen. Onze oplossingen zijn oplossingen voor een minderheid van dertig procent terwijl zeventig procent van die mensen aan de kant moet blijven staan. Dat is geen oplossing, maar een schijnoplossing. Hebben wij wel het ware gekoof, de ware economie en politiek systeem.?

De indianen en de zwarten in Latijns Amerika geloven heilig in hun alternatief, ze weten uit eigen ervaring dat dat alternatief de wind niet mee heeft gehad, mee heeft of mee zal hebben. Maar ze wijzen er ook op dat ze ook in de kerk altijd pleitbezorgers hebben gehad en dan wijzen ze op mensen als Barthelome de Las Casas en op de hedendaagse bondgenoten, op bisschop Romero, bisschop Proano. En ze zeggen: mooie woorden, dat de kerk de kant van de armen kiest en de stem, de epleitbezorgster van de armen wil zijn, zijn niet genoeg. zijn onze eigen pleitbezorg we laten onze eigen st horen. Luister maar ee naar ons. Wees een bond noot voor ons.

SINT JAN VAN HET KRUIS

Klein van gestalte groot in Gods ogen

DE LAATSTE JAREN is het mode geworden om herdenkingen van bepaalde personen te maken tot een langdurige aandachtsperiode. Met Vincent van Gogh gebeurde dat in Nederland met een serie tentoonstellingen, boeken en radio-programma's. Mensen zoeken identificatiepersonen die hen in de gelegenheid stellen hun eigen ervaringen te toetsen en te oriënteren.

De katholieke kerk heeft in de voorbije maanden de schijnwerper laten vallen op John Henry Newman die een eeuw geleden stierf terwijl Ignatius en de Sociëteit van Jezus ook de komende maanden ongetwijfeld nog vaak van zich zal doen spreken vanwege het vierhonderd en vijftigjarig bestaan van de orde en het feit dat van de stichter dit jaar het vijfhonderdste geboortejaar kan worden herdacht.

IETS TE ZEGGEN

Maar reeds treedt ook een andere persoon voor het voetlicht, iemand die ongetwijfeld ook tot de verbeelding van veel tijdgenoten kan spreken. Op 14 december 1991 zal het vierhonderd jaar geleden zijn dat in het gehucht Fontiveros in het Spaanse Castilië Juan de Yepes geboren werd. Hij is bekend geworden onder de naam Sint Jan van het Kruis. Hij draagt het aureool van een wat ongenaakbaar mysticus, maar ook van iemand waar velen vandaag met enige nieuwsgierigheid naar kijken.

De vraag naar zin en geloof is voor heel veel mensen in deze tijd een vraag naar de mogelijkheid van 'ervaring van God' in duisternis en licht, reden waarom men vermoedt dat deze dichter en heilige van wie men dikwijls weinig meer weet dan de titel van een van zijn boeken - De donkere nacht - ons iets te zeggen zou hebben.

Juan is geboren in het gezin van arme handwerkslui en verliest heel vroeg zijn vader. Zijn moeder, broer en diens vrouw zijn analfabeet gebleven. Het hele leven van Juan wordt gekenmerkt door confrontatie met armoede, eenzaamheid. Maar ook door een heel sterk getrokken zijn door God. Hij studeert en werkt. We zien hem betrokken bij de ziekenverzorging onder marginalen in zijn eigen stad, Medina del Campo, waar het gezin zich dan heeft gevestigd en waar hij, naast zijn werk dat voor een deel bestond uit bedelen, ook humaniora deed. Dan is hij aan de universiteit van Salamanca, met zevenduizend studenten.

INKIJK

Het leven van Johannes van het Kruis heeft ons een inkijk in allerlei facetten van het bestaan in het toenmalige Spanje, Juan wordt priester, Karmeliet en hij raakt sterk betrokken bij de verwikkelingen binnen de Karmel-orde van die dagen waar bij velen het sterke verlangen leefde om tot hervorming, een uitzuivering in de kloosterlijke levensstijl te komen. De motor daarbij was ongetwijfeld 'La Madre', de heilige Teresa van Avila die Juan op 15 augustus 1567 voor het eerst ontmoet heeft in de spreekkamer van de hervormde Karmel in Medina.

In een aanbevelingsbrief zegt zij over de jonge bedelmonnik: Spreek eens met die pater en verleen hem steun in deze zaak; hij is weliswaar klein van gestalte, maar naar mijn mening groot in de ogen van God. Waarlijk, wij zullen hem hier zeer missen, want hij is een man vol beleid en overleg en juist geschikt voor onze levenswijze'.

ALLE TIJDEN

Geen wonder dat Johannes zelf steeds meer bij de hervorming van de Karmel betrokken zal worden? Hij krijgt verschillende bestuurstaken binnen de orde. Zijn invloed vestigt hij vooral door de geestelijke leiding die hij geeft in vele kloosters en daar buiten. D neerslag daarvan vorme zijn wereldberoemde gedic hten en de commentare daarop van zijn eige hand.

Juan is op heel bijzon dere wijze met God ve bonden. Hij leeft van d nabijheid van Christus di voor hem een vriend is e die hij volgt in grote ont hechting van mensen e dingen. Om er zich vervol gens vanuit zijn Christus binding opnieuw naar t kijken en mee om te gana Zijn vriendschap met Go leidt daarom tot ee andere, 'vriendelijker' kij op zijn eigen omgeving Hij herkent daarin de aan wezigheid, de gloed, d liefde van God zelf. In zij geschriften die zonder toe lichting voor ons vaak moei lijk toegankelijk zij spreekt zijn diepe mys tieke ervaring. Die is voo alle tijden en blijft hee veel mensen uitdage Geen wonder wanne men een van zijn bekend teksten, hier weergegeven leest.

Het is daarom ook ee heel goede zaak dat e met het oog op dit jubi leum van Johannes va het Kruis door mensen di hem goed kennen noga wat boeken op de mark worden gebracht die pro beren zijn leven en zij werken voor ons meer toe gankelijk te maken. De levensbeschrijving va pater Guido Stinisse onder de titel Een vrien van God, begint met ee landkaartje, leest hee gemakkelijk, is nimme zwaarwichtig en bevat iets van de bekoorlijkheid welke meeklinkt in het adagium Een heilie maakt heiligen.

Van zijn broer Wilfried, eveneens Karmeliet, verscheen onlangs een bundel die probeert de spiritualiteit, de leer van Johannes van het Kruis dichtbij ons leven te plaatsen. Vele actuele geloofsvragen en geloofsmoeilijkheden komen daarbij aan de orde. Het is een soort van populaire mystieke theologie geworden waar het beste uit de recente kerk-ervaring in meevibreert en waarin voelbaar wordt dat heiligheid bedoeld is om héél te maken. Beide boeken doen vermoeden dat Sint Jan van het Kruis zich de komende maanden terecht in een niewue aandacht zal mogen verheugen.

Deze beschouwing door drs J. Schroder is ontleend aan Het Bisdomblad van Den Bosch.

VAN MIJ zijn de hem
elen
en van mij is de aarde.
Van mij zijn de mensen,
de rechtvaardigen hore
mij toe
en de zondaars.
De engelen zijn van mij
en de Moeder van God
en alles is van mij.
God zelf is van mij en vo
mij,
omdat Christus de mijn
is

(Spreuk 25

In SU: orthodoxe kerkelijke radiozender

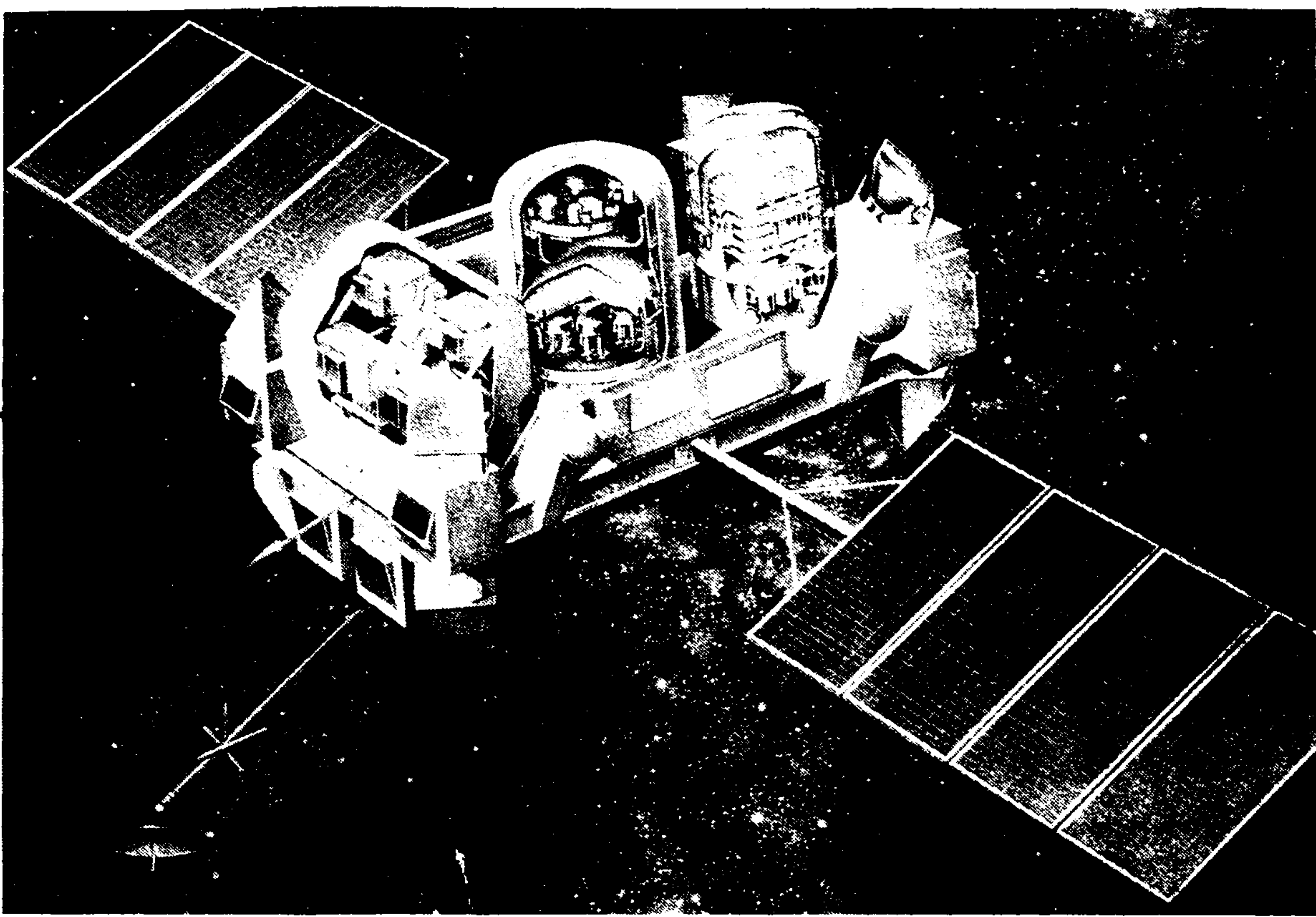
MOSKOU - De eerste onafhankelijke Russisch-orthodoxe radiozender is deze week begonnen met zijn uitzendingen. De kerkelijke zender wil vooral jongeren met de orthodoxe kerk in aanraking brengen, bericht het officiele persbureau TASS. De redacteuren van 'Radio Radonesch', allen Rus sisch-orthodox priester, ver zorgen voorlopig vier dage in de week een twee uu durend programma over ac uele ontwikkelingen in ker en samenleving.

Vanaf ein mei zal dagelijks worden uit gezonden.

STRALING VAN ALLE KANTEN

Amerikaanse Gamma Ray Observatory

Grootste astronomische satelliet aan het werk

Het observatorium met uitgeklapte zonnepanelen. Aan boord de vier gammastraling detectoren. Linksonder de richtantenne naar de aarde. Bovenop, van links naar rechts, de detectoren OSSE, COMPTEL, EGRET en BATSE.

NA EEN voorbereidingstijd van ruim twaalf jaar, werd begin vorige maand uit de Space shuttle Atlantis de Amerikaanse Gamma Ray Observatory in een baan op 450 kilometer om de aarde gebracht. Met zijn gewicht van 17 ton is dit ruimte-observatorium het zwaarste dat ooit werd gelanceerd. Aan boord bevinden zich vier gammatelescopen, waarmee gedetailleerde waarnemingen zullen worden verricht aan gammastraling, de meest energierijke straling die in het heelal wordt geproduceerd. Aan de ontwikkeling van een van de vier telescopen is meegewerkt door onderzoekers van het Laboratorium voor Ruimteonderzoek in Leiden en van het ruimtevaartcentrum ESTEC in Noordwijk.

Gammastraling is elektromagnetische straling met een golflengte van kleiner dan 10^{-11} meter. De straling bestaat evenals andere soorten straling uit fotonen, maar dan met een zeer hoge energie: meer dan een miljoen elektronvolt (eV). De fotonen van het zichtbare licht hebben een energie van slechts één elektronvolt. De zeer hoge energie van gammastraling hangt samen met het feit dat deze straling het gevolg is van zeer energetische processen, namelijk die waarbij atoomkernen, elementaire deeltjes en zeer sterke magnetische velden een rol spelen. Op aarde komt gammastraling vrij tijdens het verval van radioactieve atoomkernen (zowel in de aarde als in de atmosfeer). In het heelal wordt gammastraling geproduceerd op plaatsen die uiteenlopen van zeer ijle, maar toch niet geheel lege ruimte tussen de sterren tot zeer compacte en exotische objecten als neutronensterren en kernen van sterrenstelsels.

Gammastraling plant zich ongehinderd door de ruimte voort, maar wordt door de aardatmosfeer tegengehouden (geabsorbeerd). Daarom heeft men, net als bij waarnemingen in röntgenstraling, ultraviolette straling en een groot deel van het infrarood buiten de dampkring nodig. Dit is ook om andere reden gewenst: in de aardatmosfeer wordt door geladen deeltjes uit de ruimte nogal wat gammastraling geproduceerd en die storend werken.

INDIRECT

De gammasterrenkunde is een tak van de astronomie die pas laat tot ontwikkeling is gekomen. Deze late ontwikkeling ligt vooral aan de moeilijkheid om gammastraling te detecteren. De straling heeft zo'n hoge energie, en zo'n groot doordringend vermogen, dat ze niet met behulp van reflecterende oppervlakken kan worden opgevangen en gefocusseerd, iets wat bij de wat minder energierijke röntgenstraling wel kan. Gammastraling dringt ongehinderd door een laag lood van enkele centimeters dikte heen en daardoor moet ze op indirecte manier worden waargenomen, namelijk door haar wisselwerking met materie.

Een tweede oorzaak van die late ontwikkeling ligt in de geringe intensiteit van de bronnen van gammastraling aan de hemel. De sterkste bronnen zenden niet meer dan enkele grammafotonen per uur uit. Die intensiteit is zo gering (bij waarnemingen in zichtbaar licht gaat het om stromen van fotonen per seconde), dat het nodig is om elke gammafoton afzonderlijk te registreren, wil men uiteindelijk voldoende van hebben om van een 'waarneming' te kunnen spreken.

Hoewel in het begin van de jaren vijftig al was voorspeld dat er in de ruimte tussen de sterren in ons Melkwegstelsel gammastraling zou worden opgewekt, heeft het nog twintig jaar geduurd voordat dit met zekerheid kon worden vastgesteld. De eerste puntbronnen van kosmische gammastraling werden overigens geheel bij toeval ontdekt. In 1963 was door enkele landen het Kernstopverdrag gesloten, waarin kernexplosies in de dampkring en in de ruimte verboden werden. In de Verenigde Staten werd toen de eerste van een serie Vela-satellieten, met op het Los Alamos Laboratorium gebouwde gammadetectoren, gelanceerd. Deze moesten vanuit hun cirkelvormige baan op 125.000 km hoogte op de naleving van dit verdrag toezien. Clandestiene kernexplosies zouden zich immers onvermijdelijk via de vrijkomende gammastraling verraden.

In 1967 ontdekten de onderzoekers dat er ieder jaar enkele kortdurende uitbarstingen van gammastraling door de satelliet werden waargenomen. Zo'n gammastoot was in één seconde op volle sterkte en was dan na zo'n tien seconden weer verdwenen. Dit was een heel vreemde puls voor een kernexplosie. Door het combineren van een tweede Vela-satelliet kon men later de ruwe posities van de bronnen bepalen en de mogelijkheid van kernexplosies uitsluiten. Het bleek dat de straling niet van de aarde of de maand afkomstig was en dat deze *röntgenbursters* hun oorsprong buiten het zonnestelsel moesten hebben. Deze conclusie werd in 1973 officieel bekendgemaakt.

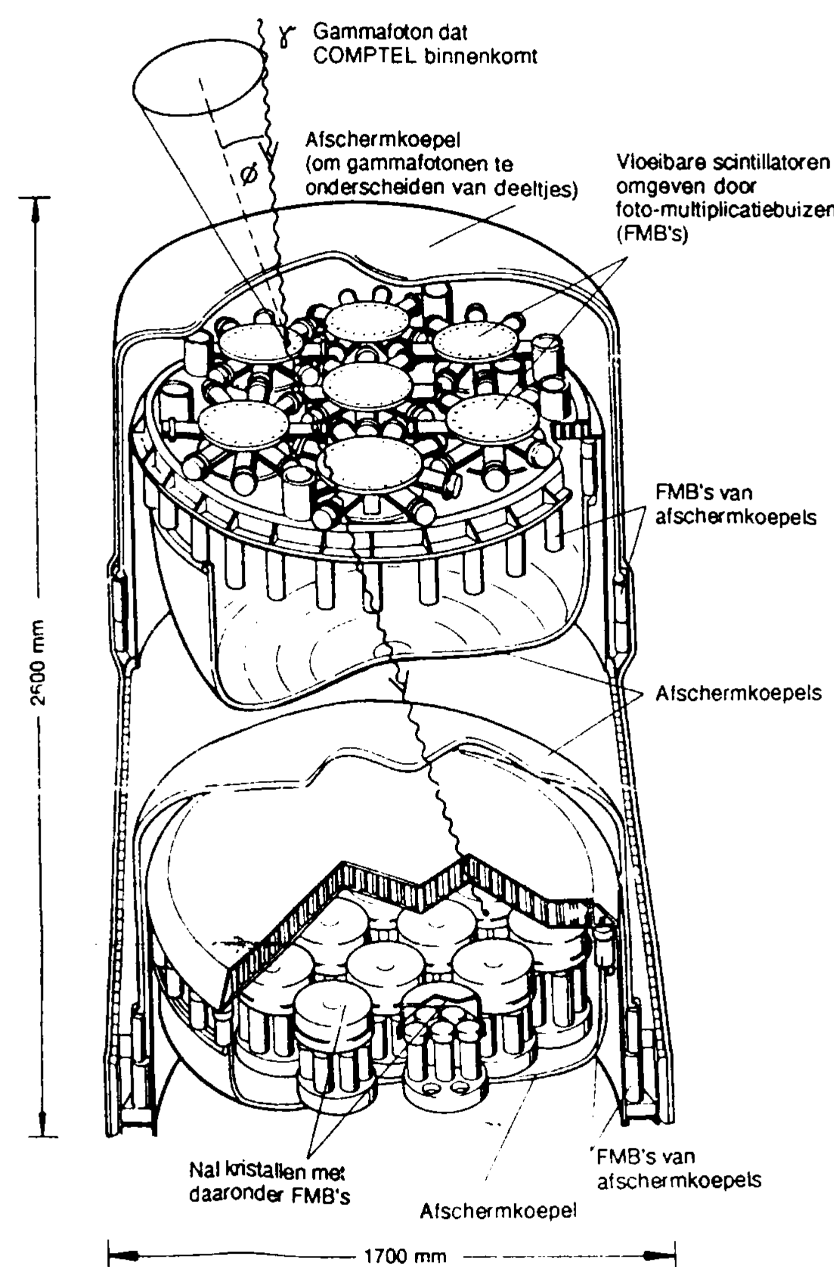
SATELLIETEN

Zo rond 1970 begonnen ook de gammawaarnemingen met astronomische satellieten, met name die van de Amerikaanse OSO's en de SAS-2, vruchten af te werpen. Er werd gammastraling van de zon (zonnevlammen) en van het Melkwegstelsel waargenomen. Het was echter de Europese COS-B die de gammasterrenkunde volwassen maakte. Had de OSO-3 satelliet precies 621 gammafotonen gedetecteerd en de SAS-2 ongeveer 8000, de COS-B kwam tijdens zijn onverwacht lange levensduur (1975-1982) op meer dan 200.000 fotonen en hij maakte de tot nu toe meest gedetailleerde kaart van de hemel in gammastraling.

Inmiddels was, door de Amerikaanse ruimtevaartorganisatie NASA, in 1977 het voorstel voor de bouw van het Gamma Ray Observatory op tafel gelegd. De instrumenten van deze satelliet zouden veel groter moeten zijn dan die van de eerste satellieten. Grootte is namelijk cruciaal voor de gammasterrenkunde: grote detectoren zijn nodig voor het detecteren van een redelijk aantal fotonen binnen een redelijke tijd. En grote detectoren zijn ook nodig vanwege het feit dat gammastraling alleen kan worden gedetecteerd wanneer zij in wisselwerking treedt met materie. De in de gammasterrenkunde gebruikte detectoren kunnen daardoor nauwelijks nog 'telescopen' genoemd worden. Zij lijken bijna als twee druppels water op de deeltjes-detectoren die in de hoger energiefysica worden gebruikt. Het Gamma Ray Oservatory (GRO) is de eerste satelliet waarmee het gehele gamma-energiegebied van 20.000 elektronvolt (eigenlijk nog 'harde' röntgenstraling) tot meer dan 30 miljard elektronvolt wordt bestreken. Zo'n groot energiegebied kan echter niet met één instrument worden waargenomen. Gammastraling treedt namelijk op verschillende manieren in wisselwerking met materie, al naar gelang de energie van de gammafotonen. Daarom heeft het GRO vier verschillende, elkaar aanvullende gammatelescopen. In volgorde van energie zijn dat BATSE (Burst en Transient Source Experiment), OSSE (Oriented Scintillation Spectrometer Experiment), COMPTEL (Compton Telescope) en EGRET (Energetic Gamma Ray Experiment). In alle vier de instrumenten wordt gebruik gemaakt van scintillatoren. Dit zijn speciale materialen (kristallen, vloeistoffen en andere stoffen) die als belangrijke eigenschap hebben dat ze het energieverlies van een binnendringend gammafoton omzetten in een lichtflitsje, dat geregistreerd kan worden door fotomultipliers: electrische sensors die veel gevoeliger zijn dan het menselijk oog. Uit de richting van de flitsjes kan de richting van het binnenvallende gammafoton worden afgeleid en uit de intensiteit de energie van de fotonen.

In de twee instrumenten voor de hogere energieën wordt ook gebruik gemaakt van twee geheel andere soorten wisselwerking tussen gammastraling en materie. Bij COMPTEL is dat de zogeheten Compton-verstrooiing, waarbij hoogenergetische straling een deel van zijn energie afstaat aan de elektronen in een materiaal, waarbij overigens ook weer lichtpulsjes worden geproduceerd. Bij EGRET, de gammastraling die de hoogste energie opvangt, laat een invallend gammafoton een elektron en zijn antideeltjes (positron) ontstaan, die in een zogeheten vonkenkamer worden gedecteerd. Met deze ingenieuze instrumenten alléén is men er echter nog niet. Het probleem is namelijk dat ook de deeltjes van de kosmische straling met het scintillatormateriaal reageren. Deze deeltjes zijn veel talrijker dan de kosmische gammafotonen: het zonder meer waarnemen van gammastraling in de achtergrond van kosmische straling is als het overdag proberen waar te nemen van sterren.

Alle vier de detectoren zijn daarom opgesloten in koepelvormige hulsels van een speciale kunststof, zogeheten anti-coïncidentietellers, die gammafotonen ongehinderd doorlaten maar deeltjes van de kosmische straling tegenhouden en een signaal laten afgeven dat verschilt van het gamma-signaal. Zo kan men zorgvuldig het kaf van het koren scheiden, al vereist dit wel een zeer gecompliceerde verwerking van de meetresultaten. Terwijl de satelliet om de aarde draait, kijken de vier gammatelescopen naar hetzelfde deel van de hemel. Hun gezichtsveld is groot: enkele tot vele tientallen graden in het vierkant. Eén telescoop, OSSE, kan worden gedraaid, dus kan op de zon of een ander object worden gericht wanneer het hoofdobject tijdelijk door de aarde wordt afgeschermd. Gammabronnen zullen tot twee weken achter elkaar kunnen worden waargenomen en de aankomsttijd van de individuele fotonen zal tot op een fractie van een milliseconde kunnen worden vastgelegd. Hierdoor kunnen ook de zeer snelle variaties die sommige bronnen eigen is worden vastgelegd.

De COMPTEL-detector opengewerkt.

DIFFUSE GAMMASTRALING

Met het Gamma Ray Observatory zullen bronnen kunnen worden bestudeerd die 10 tot 50 maal zo zwak zijn als de weinige tot nu toe bekende bronnen. Om zo'n bron ook in andere golflengtegebieden te kunnen waarnemen, met telescopen op aarde of in andere satellieten, moet de positie ervan zo nauwkeurig mogelijk bekend zijn. Met de GRO zullen posities tot op een fractie van een graad, soms tot beter dan 0,1 graad, bepaald kunnen worden. Hoewel dit vergeleken met waarnemingen in zichtbaar licht en zelfs röntgenstraling ronduit slecht mag worden genoemd, is het tien maal zo nauwkeurig als wat voorgaande gammasatellieten hebben gepresteerd. De gammastraling uit het heelal ontstaat tijdens de onderlinge wisselwerking van elementaire deeltjes en atoomkernen en bij hun wisselwerking met stralingsvelden en zeer sterke magnetische velden. Het overgrote deel van de gammastraling is afkomstig uit ons Melkwegstelsel, waar zij wordt geproduceerd tijdens de botsingen van zeer snel bewegende deeltjes van de kosmische straling met het ijle gas tussen de sterren. Deze diffuse gammastraling geeft belangrijke informatie over de oorsprong en beweging van deze kosmische straling en over de structuur van ons Melkwegstelsel. Gammastraling wordt ook geproduceerd in de sterke magneet- en zwaartekrachtsvelden rond neutronensterren, de overblijfselen van zware sterren na een supernova-explosie. De radioactieve atoomkernen die bij dergelijke explosies vrijkomen, zenden tijdens hun verval gammastraling uit die unieke informatie geeft over het proces van de vorming van zware elementen in het heelal (de nucleosynthese). Deze verval-straling heeft men tot nu toe één keer waargenomen: bij de supernova 1987A.

MYSTERIEUZE KERNEN

De vermoedelijk meest energierijke objecten in het heelal zijn de mysterieuze kernen van zogeheten 'actieve' sterrenstelsels. De centrale bron hierin is mogelijk een zwart gat, waarin materie met zo'n geweld naar binnen wordt gezogen dat zij bijna volledig in straling wordt omgezet. Een belangrijk deel van deze straling komt bij deze processen tevoorschijn als gammastraling. De vorige gammasatellieten waren nog niet gevoelig genoeg om meer dan een of twee van die stelsels waar te nemen. Het Gamma Ray Observatory zou op dit gebied dus voor verrassingen kunnen zorgen. Zeer intrigerend is ook de ware aard van de eerder genoemde korstondige uitbarstingen van gammastraling, die van de röntgenbursters, die geheel onverwachts en overal aan de hemel kunnen plaatsvinden. In de paar seconden dat die bronnen er zijn, wordt er meer gammastraling ontvangen dan van alle andere gammabronnen tesamen. Tijdens één zo'n gammastoot in 1979, vermodelijk afkomstig uit de Grote Magelhaense Wolk (een zeer nabij sterrenstelsel), zou er honderd miljard maal zoveel energie zijn uitgezonden als de zon in duizend jaar uitzendt. De meeste astronomen denken dat ook deze tijdelijke bronnen neutronensterren zijn, maar over het mechanisme van stralingsproduktie lopen de meningen nog uiteen. De theorie van hevige bevingen in het inwendige van deze snel om hun as tollende sterren lijkt momenteel veld te winnen. Het Gamma Ray Observatory zal de eerstkomende anderhalf jaar de gehele gammahemel systematisch in kaart brengen en daarna detailonderzoek aan individuele bronnen gaan verrichten. Momenteel is van slechts een handjevol puntbronnen de ware aard bekend, zodat er nog een heel terrein braak ligt. Mocht zich een interessant verschijnsel voordoen, bijvoorbeeld het optreden van een supernova, dan kan het lopende waarnemingsprogramma altijd worden onderbroken. Het observatorium is ontworpen voor een minimale levensduur van twee jaar, maar men verwacht dat de satelliet wel vijf jaar of langer in werking zal kunnen blijven. Het observatorium is voorzien van een motor, waarmee het zichzelf in een hogere baan kan brengen, mocht het als gevolg van de geringe luchtweerstand wat te laag zijn gekomen. Ook het bijtanken via een Space shuttle is mogelijk. Het GRO-project staat onder leiding van het Goddard Space Flight Center van de NASA. De bouw van de satelliet heeft 617 miljoen dollar gekost, waarvan 557 miljoen is betaald door de NASA. Het grootste deel van de rest is bekostigd door Duitsland. Drie van de vier gammatelescopen zijn van Amerikaanse makelij. Het Gamma Ray Observatory is een onderdeel van NASA's *Great Observatories* programma: vier grote observatoria die in de jaren negentig in een baan om de aarde moeten worden gebracht. Met deze telescopen kan, in combinatie met telescopen op aarde, de hemel in vrijwel het gehele elektro-magnetische spectrum worden waargenomen.

In hoeverre dat ook gezamenlijk zal gebeuren is nog maar de vraag om de Hubble Space Telescope al sinds de lancering met problemen kampt en de bouw van het Space Infrared Telescope Facility nog het groene licht moet krijgen.

Telescoop van Poolijs gebouwd

AMERIKAANSE onderzoekers zijn van plan om een blok poolijs met een inhoud van een kubieke kilometer om te bouwen tot een 'telescoop' voor neutrino's. Neutrino's zijn neutrale, massaloze elementaire deeltjes die reizen met vrijwel de snelheid van het licht. Omdat ze bijna geen interactie vertonen met gewone materie zijn ze erg moeilijk te detecteren. De meeste neutrino's die de aarde bereiken (onder meer vanaf de zon) schieten er dwars doorheen. Om voldoende neutrino's op te pikken is een zeer grote 'antenne' nodig. Alleen dan is de kans groot genoeg dat enkele ervan een wisselwerking aangaan met een atoom. Wanneer een dergelijke botsing plaatsheeft, moet deze worden geregistreerd.

Dat kan door het licht dat bij de botsing vrijkomt te meten met een fotodetector. Een bestaande Japanse telescoop voor het bestuderen van zonneneutrino's bestaat uit fotodetectors, opgehangen in een grote tank water. Het Amerikaanse plan is, om te werken met een groot blok natuurijs. Het voordeel van ijs boven water is dat het neutrino's met een veel (tot wel duizend keer hogere) grotere energie zal kunnen oppikken. Zulke hoge energieën komen onder meer voor bij 'kosmische' neutrino's (niet afkomstig van de zon). Volgens een initiatiefnemer tot het Amerikaanse plan, Francis Halzen van de Universiteit van Wisconsin, vormt de ijstelescoop een uitstekende manier om neutrino-astronomie te doen. Het instrument zal niet alleen hoge energie neutrino's kunnen detecteren, maar bovendien bijzonder goedkoop zijn. Volgens Halzen is het de bedoeling om simpelweg fotometers in geboorde gaten in het ijs te hangen en die vervolgens te laten vastvriezen. De diep in de ijslaag verzonken fotometers zullen het voor botsing karakteristieke lichtsignaal kunnen oppikken. De lage temperatuur maakt de instrumentatie uiterst gevoelig en nagenoeg storingsvrij. Het instrument kan naar believen worden uitgebreid door over een groter aereaal poolijs fotometers te laten verzinken. Voorlopig heeft Halzen van de National Science Foundation een subsidie gekregen om tien testgaten te boren bij Antarctische proefstations van de Amerikanen. Zijn eerste doel is om te zien hoe de optische kwaliteit van het natuurijs is en of licht uitgezonden bij eventuele neutrinobotsingen

ER IS EEN tragedie aan de gang in het lauwe water van de Straat van Florida. Het is een vluchtelingendrama dat niet de omvang heeft van dat met de Kurden in Irak, maar waarin toch ook dagelijks mensen sterven die proberen te ontsnappen aan de gesel van een brute dictatuur. Het zijn mensen die de honderdveertig kilometers Caribische Zee pogen te overbruggen om te ontkomen aan het Cuba van Fidel Castro en om een nieuw leven te beginnen in de tropische en meest zuidelijke grote Amerikaanse stad Miami, aan de rand van de Everglades.

MAS CANOSA GENOEMD ALS VOLGENDE PRESIDENT

Vluchtelingendrama in Straat van Florida

Cubanen in Miami wachten op val van Fidel Castro

WIE OVER de bootvluchtelingen uit Cuba praat, praat in termen van honderden per jaar. Beperkte aantallen dus in vergelijking met de kolossale exodussen die zich voordoen in andere delen van de wereld. Maar voor de talrijke lijken die zweven in het magistrale turquoise aquarium tussen Havana en Miami, is het persoonlijke noodlot even tragisch geweest als dat van de Vietnamese drenkeling in de Zuidchinese Zee of van het dode Kurdische kind op de bergpas naar Turkije.
De vlucht uit Cuba doet zich bovendien voor in een hoek van de wereld waar zulke misère zo nodeloos lijkt en extra schrijnend afsteekt tegen de welvaart van de Verenigde Staten en de naburige Caribische vakantie-eilanden.

De paradox zorgt vaak voor een anektdotische afloop van geslaagde vluchtpogingen.Op een ochtend spoelden dertien uitgehongerde Cubanen in een kunststoffen roeiboot aan op de kust van Florida boven Miami, waar ze het strand op strompelden om uit te komen op het terras van het exclusieve hotel *The Diplomat Resort and Country Club*. Daar liep het sjofele gezelschap, dat vijf dagen op zee had gedobberd, pal langs de met champagne ontbijtende hotelgasten, om vervolgens aan de overkant van de boulevard bij 7-Eleven naar binnen te stappen en van het Spaanstalige personeel, dat meteen begreep me versgearriveerde Cubaanse bootvluchtelingen van doen te hebben, koffie en donuts te krijgen. Toen een van de berooiden op adem was gekomen, zei hij dat zijn eerste Amerikaanse indrukken precies overeenstemden met wat hij altijd had gedroomd. Een dag later pikte het luxe cruise-schip *The Royal Princess* op twee verschillende plaatsen in de oostelijke Golf van Mexico tesamen 21 Cubanen uit zee op. Het eerste vijftal, onder wie een moeder met een eenjarig kind, dreef op een binnenband, waarop een paar planken een vlot vormden. Een paar uur later nam *The Royal Princess* 33 mijl ten zuiden van Havana nog eens 16 Cubanen uit een wrakke vissersboot aan boord. Een van de vluchtelingen, wiens conditie het toeliet, kreeg het jacquet van een ober en was die avond eregast op het luisterrijke diner-dansant in de balzaal van het schip. Zo gaat er geen dag meer voorbij of nieuwe ontsnappers aan het regime van Castro worden, meestal door de Amerikaanse kustwacht, uit de golven getild. Hun aantal stijgt gestaag. In 1989 ruim driehonderd, in 1990 bijna 500 en in de eerste drie maanden van dit jaar al meer dan 200. En zo gaat er evenmin een dag voorbij of vluchters van het communistische eiland worden door de golven verzwolgen. Niemand weet hoeveel Cubanen wel van wal steken, maar nooit meer ergens levend belanden. Schattingen willen dat dertig tot vijftig procent omkomt.

INTRIGES

Het is vreemd gesteld met het Cubaanse vluchtelingenprobleem. Er bestaat immers tegelijk een uitgebreid legaal personenverkeer tussen Cuba en de V.S. Dertigduizend Castro-onderdanen bezochten vorig jaar familie in met name Miami, waar liefst een miljoen Cubanen wonen (de eilandbevolking is bijna elf miljoen). Maar alleen oudere Cubanen (vrouwen vanaf 35 en mannen vanaf 40 jaar) kwamen tot dusverre voor tijdelijke reisvisa in aanmerking. Onlangs echter besloot de Cubaanse dictator dat zijn burgers al vanaf hun achttiende jaar het land uit mogen, desgewenst ook om permanent te emigreren. En nu is ineens niet meer Castro de hoofdschuldige aan het vluchtelingendrama, maar Amerika, dat niet van plan is om jaarlijks meer dan enkele duizenden Cubanen een blijvend visum te geven. Niettemin kent de VS een speciale asielwet-Cuba, die uitzetting van Cubaanse vluchtelingen verbiedt. Vluchten blijft dus voor velen de moeite en het risico waard. Het is ook vreemd gesteld met de vluchtelingenkwestie omdat de enorme Cubaanse gemeenschap zelf in Miami er bij de Amerikaanse regering niet erg op aandringt meer immigranten toe te laten. De Cubanen in de Zuidpunt van Florida hebben het meestal goed daar, zijn er al vaak al dertig jaar, kregen er hun kinderen en zitten niet te wachten op nieuwe stromen straatarme landgenoten die hun 'Nieuw Cuba' in de VS komen belasten.

LUCHTAANVAL

Miami is dezer dagen dan ook een stad vol tegenstrijdige gevoelens, vol haat en nijd tussen rivaliserende Cubaanse groepen, vol verwachting dat de val van Castro - de laatste dominosteen die het stalinisme in het westelijk halfrond nog overeind heeft staan- op handen is en vol van tropische intriges rond de toekomstplanning voor het zo nabije vaderland. Nog altijd is het 'rustig' op Cuba, hoe hard de armoede en het voedseltekort ook hebben toegeslagen nadat de Sovjetunie zijn jaarlijkse miljardensubsidie aan het communistische kameradeneiland royaal heeft gehalveerd. Maar voor de politieke filosofen in de restaurants en koffiebars in 'Little Havana' - het hart van de oude Cubaanse wijk in Miami - kan die rust in Cuba niets anders zijn dan de stilte voor een soortgelijke storm als welke door alle landen van Oost Europa is getrokken.
De onvermijdelijkheid van de loop die de geschiedenis ook voor Cuba in petto moet hebben, geeft vleugels aan alle geruchten die over Castro en Cuba worden verspreid. Aan de toog van het café Cubano op de hoek van Calle 8 (8th Street) en 37 th Avenue, staan de mannen met schuimende koffie en zwarte sigaren bijeen. In Maimi betekent 'hij' altijd Fidel. 'Hij heeft drie weken geleden een hartoperatie gehad', zegt de oude Arnaldo. 'Hij heeft drie bypasses gekregen.' 'En ze hebben hem tijdens de operatie proberen te vermoorden', weet Ramon. 'Er zijn een chirurg en een anesthesist gearresteerd. Hij is zijn leven niet meer veilig. Binnen een paar maanden is het afgelopen met hem. Dan zal Cuba weer vrij zijn en gaan we feesten in Havana.' Niet alleen in Little Havana gonzen de speculaties. Overal, van de palmen aan Miami Beach tot aan de mangrove van de Everglades, praten de Cubanen in deze bijna volslagen Spaanstalige miljoenenstad over de nabije revolutie op hun eiland. De speculaties gaan over de Panamerikaanse Spelen, die in juli op Cuba worden gehuden en die de bevolking tot rebellie kunnen inspireren, alleen al omdat er dan zoveel buitenlandse journalisten op het eiland zullen zijn die over de opstand kunnen rapporteren. En de verhalen gaan over de Cubaanse piloot Lorenzo Perez, die een paar weken geleden zijn Russische Migstraaljager naar Key West vloog, om er de CIA te vertellen dat Castro zijn militaire computers heeft geprogrammeerd op een luchtaanval op Florida's kernreactor in Turkey Point, niet meer dan tien minuten vliegen van Havana.
In zijn kantoor op een industrieterrein in Miami-Zuid laat aannemer Jorge Mas Canosa zijn licht schijnen. Hij kwam al in 1961, kort nadat Castro de rechtse Cubaanse dictator Batista had verdreven, naar de V.S. 'Zeg maar Mas', is niet de eerste de beste. Deze made-in-America-miljonair is leider van de *Cuban American Foundation*, met 50.000 leden de grootste organisatie van Cubanen in de V.S.
Mas heeft de beste betrekkingen met 'Washington', waar hij veelvuldig op bezoek gaat bij het Witte Huis, het State Department en de CIA. Hij is een stuwende kracht achter radio en t.v.-Marti, de Amerikaanse propaganda-zenders die in Florida op Cuba gericht staan. En hij staat op z'n minst sympathiek tegenover Alpha 66, de kleine Cubaanse guerillagroep die elke zondag in de Everglades traint voor de dag van de invasie van Cuba ter ondersteuning van de rebellie tegen Castro. Sommigen tippen Jorge Mas Canosa als de toekomstige president van een vrij Cuba. Getuige zijn denkbeelden zou dat Cuba vooral vrij zijn voor kapitaalkrachtige Cubaans-Amerikanen met grootse investeringsplannen voor het eiland.

Vluchtelingen in een boot op weg naar Miami: wachten op de bevrijding van Cuba.

'We hebben een compleet privatiseringsplan voor Cuba opgesteld. Er zal geen enkele overheidsdeelname meer zijn in welke economische activiteit dan ook. We hebben 10.000 jonge Cubaans-Amerikanen opgeleid om in alle bevolkingscentra te gaan helpen met de overgang naar een vrije markt. Oost-Europa heeft ons geleerd dat we ons niet door de omwenteling moeten laten verrassen, maar klaar moeten staan. In het eerste jaar dat Cuba vrij is zal de Cubaanse gemeenschap in Miami twee tot drie miljard dollar in het eiland steken. Volgens Mas beschikt Cuba over 'enorme natuurlijke rijkdommen': nikkel, citrusvruchten, groenten, tabak, rum en eindeloze vakantiestranden. Elke ondernemer die daarin wil investeren zal 20 procent van zijn aandelen aan zijn Cubaanse werknemers moeten geven, teneinde de 'proletariërs tot eigenaren te maken'.

Mas'Foundation heeft een dik pak 'overgangswetgeving' en zelfs een ontwerp-grondwet klaarliggen voor de voorlopige regering die na Castro in Havana zal worden geïnstalleerd. Op de vraag of hij zelf ambitie heeft Fidel op te volgen, zegt hij diplomatiek: 'Veel hangt af van het soort verandering dat er komt. Misschien kan ik een rol spelen in het debat over het post-Castro Cuba.'

ELITE

Uitgever (van cursussen Engels) Ramon Cernuda laat achter zijn bureau in Little Havana geen twijfel over zijn appreciatie van Mas Canosa. Cernuda is de vertegenwoordiger in de V.S. van de schaarse oppositiegroepen die binnen Cuba voor de mensenrechten opkomen. 'Mas is geen democraat. Hij heeft een politieke machine waarmee hij zijn tegenstanders intimideert. Het is onverantwoord te voorspellen dat na Castro de Cubaanse bonanza begint. Daarvoor ontbreekt het geld. Ik behoor met mijn kleine uitgeverij al tot de top honderd van de Cubaans-Amerikaanse ondernemingen en ik zou in Havana nog niet een huizenblok aan werk kunnen helpen', zegt Cernuda. Zijn organisatie, het Cubaans Comité voor Mensenrechten, is niet uit op een anti Castro-revolutie, maar op dialoog en een 'geordende overgang' naar een democratisch vrije marktsysteem. Cernuda is ook tegen de strikte economische boycot van de V.S. tegen Cuba, omdat die Castro een excuus geeft voor diens versteende anti-Amerikanisme. 'Vergeet niet dat veel Cubanen nog altijd Castro en het communisme steunen. Een rebellie kan daarom zeer bloedig worden.
Al is Castro zelf geen man die de macht zal willen delen, anderen in zijn regime kunnen dan wel. In Nicaragua werken Chamorro en de Sandinisten ook samen', zegt Cernuda.
Hij meent dat mensen als Mas Canosa op Cuba, ook door de tegenstanders van Castro, als een bedreiging worden gevoeld. 'Mas wil terug naar de tijd Batista, de nieuwe worden, de zaak daar even gaan organiseren. Cuba zeggen de dissiden Fidel Castro y Mas Can la misma cosa ofwel Fid Mas zijn een pot nat, al dictators. Nee, de nie leider van Cuba zal var eiland zelf komen en nie Miami.'
Volgens Cernuda daal Cuba het aantal polit gevangenen, sedert de onlangs een speciale senrechten-controleur het land heeft aangew Tussen de 300 en mensen zitten nu puur hun politieke overtui vast, 1500 voor dienstw ring. Fysieke martelin 'sporadisch en is beleid', maar de praktijk maandenlange eenz opsluiting in piepkl cellen waar het felle nooit uitgaat en waar zelfs het gezicht van bewaker niet te zien kr komt neer op zware ge lijke mishandeling. vechten continu tegen brute stalinistische uit Maar toch noemt Canosa ons communis omdat wij geen bloed willen in Cuba,' aldus Ra Cernuda.

SPEKTAKEL

Een van de grote vragen zich voordoen is of Cubaanse ballingen in V.S. massaal zullen te keren naar Cuba zodra land zich van Castro h ontdaan? Professor (filos Ricardo Bofill, die twee geleden uit Cuba mocht greren en nu in Miami's lawijk Coral Gables wo denkt van niet. 'Missch gaat maar vijf procent te Wie wil er nou terug naa armoede. Het zal vele ja duren voor er een econo op gang komt die Cuba aantrekkelijk maakt repatriëring. Meer Cuba zullen naar Miami probe te komen dan omgekeerd zal veel naar Cuba ger worden om het land bekijken, maar vooral weer terug naar huis, n Miami te gaan.'
Bofill is een van de weini die niet snel een omwe ling in Cuba zien kom 'Castro heeft de volledige trole over zijn land, dan het leger, de politie en jeugdorganisaties. Hij is oude stalinist en er trots alleen in de wereld te st Hij wil nu ook de jonge laten emigreren om alle po tiële oppositie kwijt te ra Economisch maakt dat h niets uit want niemand w toch in Cuba.' In restaur Versailles, in Little Hav biedt het Cubaanse m paarse rijst met zwa bonen, kip met ui gebakken banaan. Op hoek van de straat sp bejaarde mannen dom Hun sjiek geklede vrou keuvelen op een bank tus de oleanders. Over de C Ocho rijden de jongelui hun open auto's door warme avondlucht naar discotheken in Miami Be waar Cuba vlak achter horizon ligt. Miami wacht de bevrijding van Cuba. M het is geen wanho wachten, want er is g schrijnend heimwee. He het wachten op een sp takel. Miami is een Ni Havana geworden, met verlokkingen die Florida Amerika te bieden hebb Ook op deze zelfde av zullen er vluchtelingen a getrokken door de Am kaanse verleiding, op b nenbanden op de donk Straat van Florida dobber En er zullen nieuwe lijken het lauwe water zweven. zijn slachtoffers van Cas van een zuinige Amerikaa immigratiedienst en van Cubanen in Miami die bewoners van het Cuba nu liever op hun eiland wachten op het Cuba straks.

OOK ISRAELIËRS DE DUPE VAN GESTEGEN HUREN

= door Simone de Brabander =

DRIE UUR 'SNACHTS, op het vliegveld Ben Goerion van Israël staan opnieuw Russische joden te duwen en te drammen. Met uitpuilende koffers komen ze de aankomsthal binnen; wallen onder de ogen van de lange reis, spierpijn van het vele sjouwen. De verwachting dat Israëlische kinderen de groep met bloemen en Herbreeuwse zang onthaald, wordt direct teniet gedaan. Geen vrolijke aankomst dit keer; de Israeliërs zijn de Russen zat. De huizen in Tel Aviv zitten al propvol, appartementen rijzen als paddestoelen uit de grond, caravans worden als noodoplossing in het buitenland besteld. Israeliërs die vanwege de huurverhogingen de huur van het huis niet meer kunnen betalen, zetten haastig tenten op. Vaak kunnen ze ook wuiven naar hun baan die Russen, vanwege hun hogere opleiding, inpikken.

HONDERDEN Russische joden pakken nog steeds elke dag de koffers, uit angst voor een groeiend anti-semitisme in Rusland. Op naar het *Beloofde land* Israel, waar een lege woning ver te zoeken is en waar niemand de volksverhuizers nog welkom heet.

Sovjet-joden in het Beloofde Land:

'Liever in tent in Israël dan in Rusland blijven'

Veel Russische joden bedenken zich nu wel drie keer voordat ze de grote stap naar Israël wagen. Toch landen er minstens vijf jumbovliegtuigen per dag op het vliegveld Ben Goerion. Kennelijk groeit het anti-semitisme in Rusland met de dag en trekken de meeste Russen zich niets aan van de woningnood in Israël.

SHERUT

Op de weg naar een buitenwijk van Jeruzalem rijden auto's af en aan. Het is vrijdag zeven uur: de sabbath, de rustdag voor Joden, is begonnen. Iedereen is op weg naar huis. De sheruttaxi, een lijntaxi die me naar de buitenwijk brengt, zit propvol; de chauffeur moppert. Het is wel veertig graden en hij wil naar huis, maar zal eerst zijn diensttijd nog uit moeten zingen. Enkele Arabieren staan langs de kant van de weg te liften, maar de chauffeur peinst er niet over hen mee te nemen. 'Ze hebben vorige week nog een neef van mij die in dienst zat, gestenigd. Moordenaars zijn het'.

Uiteindelijk komen we op de plaats bestemming; de wijk Rishon even buiten Jeruzalem. Groene tenten met hier en daar een geïmproviseerd bed van houten balken staan vlak op elkaar. De koffers liggen half uitgepakt op de grond, kledingstukken hangen buiten aan de waslijn te drogen. Het is een troosteloos geheel. Enkele Russische families liggen languit op de houten bedden, ze kijken verveeld. In een van de tenten spreken ze wel wat Engels, moeizaam, maar met geduld en improvisatievermogen nog net te verstaan. 'No home', klagen ze. Een tentenkamp was de enige oplossing, de huizen in Tel Aviv waren al bezet door andere Russische families. Waren ze dan toch niet liever in Rusland gebleven, in plaats van in Israël in een tent te moeten slapen? Het antwoord, in koor: 'NO'. Daar werden ze toch maar uitgescholden voor vieze joden. De Vader des Huizes zegt: 'Russia? No. Als jood ben je in Rusland niet meer welkom; het anti-semitisme heeft altijd bestaan maar groeit nog altijd door, vooral sinds de invloed van de communistische partij teruggedrongen is'.

ZIELEN

De Russische joden zijn beducht voor het anti-semitisme in Rusland. De snelheid waarmee ze uit Moskou vertrekken, hangt af van de bereidheid van de Sovjet-autoriteiten om mee te werken. De regering heeft nog steeds niet ingestemd met een directe luchtverbinding met Israël. Ook wil Rusland geen toestemming geven aan de Hongaarse Luchtvaartmaatschappij Malev om duizend Russen per dag via Boedapest te vervoeren. De Sovjets staan de Hongaren slechts een vlucht per dag toe, met maximaal 150 zielen aan boord.

Deze tegenwerking vanuit Moskou is deels te verklaren uit het langzame draaien van de bureaucratische molens in de Sovjet-Unie. Daarnaast is de Russische top gevoelig voor de druk vanuit de Arabische wereld; de PLO en de Arabische landen zijn al maanden intensief aan het lobbyen om de stroom Russen naar Israël tegen te houden. De PLO wil geen Russen in hun land. Palestijnen denken dat de kans op vrede met Israël steeds kleiner wordt naarmate er meer Russen het land binnen stromen, omdat Russen volgens hun op socialische partijen stemmen, dus op partijen die tegen een vredesregeling zijn met de Palestijnen.

ROYALITEIT

Het aantal immigranten uit Moskou dat moet kamperen, is hoog. In het begin van de massale volksverhuizing kregen Russen direct na aankomst nog een forse huursubsidie, waarmee ze voor een jaar een woning konden huren. Dat geldt nu niet meer; de royaliteit leidde tot een enorme prijs-explosie voor huurwoningen. Daarnaast kent het Beloofde Land geen huurbescherming; huizbazen kunnen dus op eigen houtje de prijzen verdubbelen. Het zijn daarom juist de Israeliërs die de dupe worden. De *Jeruzalem Post* staat elke dag weer vol met advertenties: 'Wanted 3-room flat for a family with a low budget, in a central area'. Maar de Israeliër die deze advertentie heeft gezet, staat binnenkort wellicht op straat.

Ook familie Philosof had geen andere keuze dan naar een tentenkamp in het stadspark Lishon, enkele kilometers buiten Tel Aviv, te gaan. Jacov Philosof: 'Mijn huisbaas heeft de huur van driehonderd dollar verhoogd naar vijfhonderd dollar. Dat kan ik niet meer opbrengen, dus was ik genoodzaakt om hier in de tent te gaan wonen. Gelukkig werk in in een supermarkt, geld heb ik nog wel. Maar een normaal dak boven mijn hoofd, dat is mijn grootste wens. Het ergste is dat hier geen toiletten en douches zijn. Ik moet naar omwonenden om te vragen of ik naar de wc mag. That's really a shame....

Jacov Philosof is getrouwd en heeft drie kinderen. Hij woonde met zijn familie in een flat in Tel Aviv. Op de vraag waarom hij niet koos voor een van de verafgelegen dorpjes -daar zijn immers nog enkele goedkope huizen- antwoordt hij: 'Ik heb hier in de buurt mijn werk'.

KLUNGELIG

De zon gaat onder, het wordt behoorlijk donker op het kamp van familie Philosof. Kinderen glijden speels met planken de hellingen af, mannen kletsen met elkaar onder de bomen, over koetjes en kalfjes. Ze hebben de tijd; morgen is het zaterdag, de enige vrije dag voor de Joden. Het geheel geeft een romantisch, gezellige sfeer aan. Maar troostelozer kan het haast niet; het geeft de indruk in een woestijn te zijn belandt. Voor, naast en achter ons ligt een uitgesterkte, droge vlakte. In de verte zie je nog net het puntje van de prachtige gouden koepel van de Dome of the Rock in Jeruzalem. Rond half acht roept Rachel Philosof de kinderen bij elkaar. Ze moeten helpen met het klaarmaken van de maaltijd. Klungelig wordt het eten op draagbare kookstelletjes voorbereidt. Moeder Philosof moppert: 'De luxe die ik in mijn huisje had en ach...'. De tranen springen in haar ogen. 'Ik moet er maar mee leren leven', zucht ze en kijkt naar haar echtgenoot, die nog een praatje maakt met de buren. 'Hij kan er natuurlijk niets aan doen'.

Daklozen in Israël protesteren in de openlucht tegen de hoge huren in de stad Tel Aviv. Voor de kinderen lijkt het een zomerse picnic, maar voor de ouders is het een serieuze aangelegenheid.

Als het gezin compleet is, kan er gegeten worden. Jacov Philosof maakt de olielampjes aan, de plastic bekertjes en bestek liggen verspreid over tafel. De familie heeft zolang haar meubilair opgeslagen bij vrienden, in de tent kan ze haar spulletjes niet kwijt. Het meubilair in de tent van familie Philosof bestaat uit wat keukenstoelen, drie houten bedden en een laag tafeltje. Meer hebben ze niet. Buiten wordt het stil, krekels beginnen te tjirpen en iedereen trekt zich zo langzamerhand terug, de tenten in. Vanavond wordt het alweer geen televisie Jacov Philosof moppert wat. Hij tuurt in de verte, over de kale vlakten van Lishon heen, neemt een slok van zijn Yofkata, een mokkadrankje en zegt: 'Ik vraag me elke dag weer af hoelang we hier nog zitten, op de camping. Ik denk niet dat ik het nog lang uithoud, maar ja, wat kan ik eraan doen'? Hij heeft eigenlijk ook geen zin meer erover te praten. Misschien moet ik morgen maar terugkomen, stelt hij voor, dan is hij wel in een betere 'mood'.

De toekomst ziet er voor de nog aankomende Russen somber uit. Het zit er dik in dat ook zij op straat komen te staan. In Tel Aviv, de stad waar de Russen het liefst willen wonen, is de woningnood kritiek. In sommige flats zitten maar liefst drie Russische families. Naar Amerika kunnen de Russen niet meer, omdat dit land de immigratiegolf een halt heeft toegeroepen. Slechts een klein aantal van hen krijgt een visum voor Amerika. De Russische Joden hebben geen andere keus dan naar het Beloofde Land te vluchten. Immers, dit is de zionistische staat.

Israël verwacht de komende vijf jaar een half miljoen Russen meer. Dat is veel, als je bedenkt dat het Beloofde Land slechts zes miljoen zielen telt. De eerste zestigduizend Russen konden gelukkig zonder al te veel problemen terecht. Meer dan de helft kreeg onderdak in Tel Aviv, ééenendertig procent in het Noorden, tien procent in Jeruzalem en vier procent in het Zuiden. Maar volgens minister Sharon van bouwnijverheid is dit te danken aan de 200.000 Russische joden die de afgelopen twintig jaar immigreerden. Zij hebben de nieuwelingen onderdak, eten en begeleiding gegeven. Hier kan Israël niet meer op rekenen. Ariel Sharon sprak enkele maanden geleden van een noodtoestand. In juli 1990 vroeg hij bijna drie miljard shekel (twee miljard Antilliaanse guldens) aan de regering om tijdelijke woonplaatsen te creëren voor de daklozen en de nieuwe Russen. Een maand later werden er 20.000 caravans in het buitenland besteld.

Shamir heeft er nog een probleem bij. Naast de al bestaande problemen -het Arabisch-Israëlisch conflict, de levensstandaard daalde vorig jaar met drie procent en de werkloosheid kwam op negen procent -komt er nu nog eens de massale volksverhuizing bij.

Toch moet Shamir met met miljarden dollars op tafel zien te komen. Voor de 450.000 families uit Moskou die het Beloofde Land de komende vijf jaar verwacht, moeten in rap tempo huizen uit de grond gestampt worden. Tot nu toe zijn er nog maar 15.000 gebouwd. Shamir hakte daarom de knoop door en nam een serie maatregelen om geld los te peuteren. Geen subsidies meer voor basisproducten als melk, brood en eieren; de langere schooldag gaat niet door; de kinderbijslag voor het tweede kind wordt afgeschaft voor welvarende families.

Allemaal mooie maatregelen, maar dè oplossing is nog niet in zicht. Er wordt hevig gebouwd, maar niet snel genoeg. De volgende groep Russen is al bezig de koffers te pakken om morgenochtend in het vliegtuig te stappen. Ook zij zullen worden 'opgeslagen', krap op elkaar, wachtend op iets beters. Pas in 1992, tenminste dat verwacht Israël, is er voor iedere Rus een plaatsje. Tot die tijd moeten duizenden immigranten genoegen nemen met een tent, of een woning die ze met anderen moeten delen.

PINEUT

Het Beloofde Land zou er goed aan doen haar beleid te veranderen. Het land barst uit haar voegen. De Israeliërs hebben schoon genoeg van alle binnenstroomende Russen; ze pikken hun huizen en werk in. Russen die in de Sovjet-Unie niet direct met het anti-semitisme te maken krijgen, zouden de sleutel van de deur van het Beloofde Land niet mogen krijgen. Terug naar Jacov Philosof, die nu inderdaad wel in de 'mood' is te praten: 'Het is gewoon wanbeleid van de overheid. Ze moeten sneller bouwen. En wie wordt de dupe van het wanbeleid? Wij, die hier altijd gewoond hebben. Dat is toch absoluut 'unfair''. Jacov neemt weer een slok van zijn lievelingsdrankje Yofkata, kijkt naar zijn vrouw en kinderen, staat plots op en roept: 'Ze wisten het toch allang van te voren: **THE RUSSIANS ARE COMING**'.

= door Mike Willemse =

Amsterdam vanouds stad van minderheden

Akhnaton centrum voor wereldcultuur

In de Nederlandse hoofdstad Amsterdam is kort geleden het pand van Akhnaton, een centrum voor wereldcultuur, geopend. Amsterdam bergt in zich een rijkdom aan culturen maar niet elke cultuur heeft voldoende ruimte om zich te uiten, zo meent een enthousiast bestuur van stichting Akhnaton.

Het unieke van het wereldcentrum is de bedoeling ervan om de cultuur van buitenlanders (waaronder de Antillianen en Arubanen) in Nederland en de Nederlandse cultuur samen te brengen en om allochtonen positief te profileren. Door de publiciteit over de problemen van buitenlanders krijgen zij een eenzijdig en negatief stigma opgelegd terwijl hun cultuur Amsterdam verrijkt. Akhanaton wil de autochtoon-hok en de all*ochtoon-hok* doen samensmelten.

Amsterdam is vanouds een stad geweest waar religieuze en culturele minderheden in vrijheid kunnen leven en werken. In Amsterdam speelt zich momenteel in een versneld tempo hetzelfde scenario af dat zich sinds duizenden jaren over de hele wereld heeft afgespeeld: culturen verplaatsen zich, ontmoeten elkaar, isoleren zich en emanciperen.

De laatste vijfentwintig jaar is de verscheidenheid aan culturen in Amsterdam opnieuw sterk toegenomen. In Amsterdam is zeker twintig procent van de bevolking van buitenlandse afkomst. Van kinderen onder de tien jaar is de bevolking van Surinaamse, Antilliaanse, Turkse of Marokkaanse origine zelfs vijftig procent.

Hun positie wordt echter bepaald door allerlei negatieve ontwikkelingen rond het toelatingsbeleid, onderwijs, huisvesting en werkgelegenheid. Het imago van allochtonen in Nederland is daarom niet best. De organisatie van stichting Akhnaton vindt dat het beleven van de eigen cultuur en het leren omgaan ermee in relatie tot de westerse cultuur elementair is voor het ontwikkelen van eigenwaarde. Cultuur dus, als aanknopingspunt en als intermediar tussen Nederlanders (autochtonen) en allochtonen (migranten).

FARAO AKHNATON

Een korte naamsgeschiedenis: Farao *Akhnaton* was een pacifistische man. Hij bouwde de stad Amarna zonder ommuring en stuurde zijn soldaten naar huis. Het pand van stichting Akhnaton is in figuurlijke zin ook niet ommuurd: zowel de migranten als de Nederlanders zijn in het intercultureel centrum welkom.

Het uitgangspunt is de *receptieve* (=ontvankelijke) benadering. In de tweede plaats zal de staf van Akhnaton zich actief bezighouden met een programma gericht op migrantenjongeren. Akhnaton omvat verder een theater, een culturele werkplaats, een café en een restaurant waarvan het menu voornamelijk uit gerechten uit de internationale keuken zal bestaan.

Voor zowel de grote verbouwing aan het pand aan de Nieuwezijds Kolk in hartje Amsterdam als de jaarlijkse exploitatie wordt de stichting met subsidie finacieel bijgestaan door de gemeente Amsterdam. Voor niet-commerciële activiteiten kan men daarom gratis van de ruimte gebruik maken.

HOKJESGEEST

Een van de belangrijkste motieven van het Akhnatonbestuur om een wereldcentrum voor cultuur op te zetten is volgens hun 'de maatstaf der dingen de hokjesgeest'. De twee grootste hokken in Nederland zijn het *allochtoon-hok* en het *autochtoon-hok*. Elk hok heeft weer een subhokindeling volgens hetzelfde hokjesprincipe; soort bij soort, kleur bij kleur. Akhnaton vraagt zich af: 'Hoe kan een individu, een groep, zich vrijmaken en zich aan anderen, die in de andere sub- en hoofdhokken zitten, gelijkgesteld voelen.' Het antwoordt is simpel: 'Dat kan niet'.

De stichting zegt geen moralist te zijn, maar probeert de drempels tussen de verschillende culturen te verlagen en hokken af te breken. Nu het wereldcentrum er is moet echter nog blijken of de bereidheid van deze groepen om vanuit hokjes over de omheining heen te kijken en misschien even samen te hokken bestaat.

De Antilliaanse politicoloog Rudy Henriquez die tot voor kort lid was van de adviesraad van Akhnaton zei eerder: 'Wij gaan niet bepalen wat cultuur is. Waar wij naar toe willen is communicatie tussen mensen. Wij hebben in wezen een cosmopolitische visie. Wij gaan uit van *World Culture*

Vervolg op pag. 10

Natuurlijk beter worden

Een mond vol tanden

HYPOCRATES VERKLAARDE ongeveer 2500 jr. geleden dat een zware en hopeloze reuma kon genezen door een ontstoken kies te verwijderen. Bijna 2000 jr geleden merkte de Engelse anatoom en chirurg Jan Hunter op dat een ontstoken zenuw (neuralgie) verdween na extractie.

Vaak vertonen patiënten een veelzijdigheid aan klachten die, tot verbazing van menigeen na extractie van een tonsil of tand of na een galblaasoperatie verdwijnen. Meestal betreft het symptomen die niet in relatie gebracht kunnen worden met het orgaan waarop de ingreep is verricht.

Het gebeurt vaak dat een therapeut met een chronische patiënt geconfronteerd wordt die ondanks en goede therapie nauwelijks reageert. Na verwijdering of ingreep op een latente of actieve haard (ontstekingsgebied) reageert de patiënt zodanig dat de behandeling een succes wordt.

Voor de reguliere geneeskunst bestaat er vaak (meestal) geen verband tussen zo een haard en de aanwezige klachten. De Electro-acupunctuur volgens Dr. Voll (E.A.V.) heeft deze verbanden wel aangetoond.

Een haard wordt als volgt gedefinieerd: een lokale afwijking die ver van haar naaste omgeving (op afstand dus), pathologische (ziekmakende factoren) veranderingen teweeg brengt. Vooral de inwerking op de andere delen van het lichaam is per definitie een eigenschap van de focus en onderscheidt zich dan ook van een lokaal ontstekingsproces zonder deze reacties.

INEFFECTIEF

Bij het niet herkennen en/of behandelen van de stoorgebieden, kan de toegepaste therapie zo ineffectief zijn dat de patiënt, ondanks de allerbeste behandeling, tot een continu lijden worden veroordeeld. Meestal zijn deze patiënten bekend als de O.J.-gevallen (Als je ze al binnen ziet komen dan ben je al 'O Jee, daar is ie dan weer'). Ze worden meestal bestempeld als lastig, psychisch labiel of stresslijders, maar de waarheid is echter anders.

Indien de haard of focus opgezocht en behandeld wordt dan zien we een totaal ander mens. Soms is het voor een patiënt frustrerender om te horen dat er niets aan de hand is, of niets gevonden is terwijl hij of zij vergaat van de pijn.

De meest voorkomende haarden zijn: tanden, tonsillen, bijholten (sinus), galblaas, chronische ontsteking van de longen (bronchiectasieën), apendix, diverticulose van de darm, colitis ulcerosa enz., ontsteking van de blaas, adnexen (eileiders, eierstokken) en, prostaat, oren, wervelkolom blokkades, littekens.

In de inleiding over de stoorgebieden zullen wij uitgaan van het hoofd en dan op de eerste plaats de kiezen en tanden. Vanwege het feit dat zeker 90% van alle stoorgebieden in het gebit gevonden worden.

De meest voorkomende haarden in de mond zijn:

Chronische pulpitis: Pulpa (tandmerg) kan beschadigd worden door: een vergevorderde caries of een secundaire caries; chemische of toxische oorzaken b.v. door onvakkundig gelegde vullingen; door lokaal gebruikte medicamenten; bij oververhitting tijdens het bijvoorbeeld slijpen van de tanden; door een trauma b.v. sport.

Tandwortelgranuloom: Granulatie gezwel van geringe omvang aan de tandwortel punt. Deze tand is vaak volledig intakt, er is geen caries noch vullingen te vinden en is traumatisch ook niet beschadigd.

Wortelkanaal behandeling: (oftewel een dood element). Dit wordt vaak gedaan bij tanden met ontstoken pulpa en waarna men de tand of tanden behouden wilt. De pulpa wordt vaak door etsmiddelen genecrotiseerd hierbij worden vaak formaldehyde en arsenicum bevattende middelen, jodoformium, chloorfenol gebruikt.

Paradontose: Hier onder wordt verstaan: het gelijkmatig verdwijnen van tandvlees en bot (geen ontsteking).

Geïmpacteerde tanden: Het niet doorbreken van een element (kies) naar de oppervlakte meestal zijn dit verstandskiezen.

Wortelresten: Het achterblijven van wortelresten na een extractie.

Haard uitgaande van de retromolaire ruimte: Na een sanering van de 8e element (verstandskies) komt het weleens voor dat zich daar een rest-ontsteking vormt. Vaak kan deze ontstekingsproces zich uitbreiden tot het gebied achter de 8e element (kies), de zogenaamde 9e element.

Periodontitis: Dit is het gebied (weefsel) tussen het wortelcement en de alveolen. Dit gebied is rijk aan bloedvaten en het lymphenet is zeer omvangrijk.

Cysten vorming in het kraakbeen: Cyste is een holte met vloeibare of minder vloeibare of taaie inhoud welke zich langzaam maar continu ten koste van de omgeving vergroot.

= door Rudolf de Wit =

De relatie van de tanden met organen:

Uit het navolgende schema kunt U zelf de relaties leggen tussen uw tanden en de organen of lichaamsdelen:

BLAAS NIER; LEVER GALBLAAS; LEVER GALBLAAS; LONGEN DIKKE DARM; LONGEN DIKKE DARM; PANCREAS MAAG; MILT MAAG; HART DUNNE DARM; HART DUNNE DARM; LONGEN DIKKE DARM; LONGEN DIKKE DARM; PANCREAS MAAG; MAAG MILT; LEVER; LEVER; NIER BLAAS

De stroomvorming in de mond: Vullingen, kronen en bruggen kunnen onderling met het speeksel als dielectricum een stroombron vormen. Dit komt voor als verschillende metalen tegelijkertijd in de mond aanwezig zijn. Per patiënt is de gevoeligheid hiervoor anders. Sommigen hebben ten gevolge van weinig stroomvorming al last, anderen niet. Al gelang uw leeftijd toeneemt wordt uw gevoeligheid ook groter. Ook kunnen uw amalgaan vullingen toxificatie verschijnselen veroorzaken. Amalgaan is het meest gebruikte vulmateriaal het bevat kwik, tin, koper, zilver en zink. Hoe ouder de vullingen hoe meer kans u op vergiftiging hebt.

Voordelen van amalgaan zijn dat het:

a. bestand is tegen enorme druk op de kiezen;

b. bestand is tegen enorme temperatuur-wisselingen in de mond;

c. eenvoudig te verwerken en niet duur;

d. duurzaamheid (het gaat ± 15 jaar mee).

Nadelen zijn er echter ook. In een volgend artikel zal ik ingaan op de nadelen en klachten die veroorzaakt worden door de amalgaanvullingen. Alvast dit: Ga niet in paniek naar de tandarts om de vullingen te slopen, maar laat dat eerst deskundig bekijken alvorens in te grijpen.

Akhnaton

Vervolg van pag. 9

en dat is gewoon één grote hutspot.'

In de brochure van stichting Akhnaton staat dat 'het niet overdreven is te stellen dat de merengue bij Akhnaton het land in kwam, de rastacultuur er tot grote bloei is gekomen en het oude Akhnaton recentelijk uitgroeide tot een van de belangrijkste hip-hopcentra van Europa.' Kortom: Akhnaton heeft voldoende ervaring en achtergrond om het bruisende middelpunt van migrantencultuur in de jaren '90 te worden.

Er is nadrukkelijk gekozen voor kwaliteit. Daarvoor werd een subsidie van 6,5 ton van de gemeente ontvangen. De gedachte is dat dit ook zijn uitstraling heeft op de gebruikers van het centrum: Als mensen ergens komen en ze zien dat dat alles 'up to date' is dan geeft dat een extra stimulans om aan de slag te gaan.

Marius Jurgens, een lid van Akhnaton van Nederlandse afkomst zegt: 'In de westerse samenleving is cultuur verbonden aan organisatie. Je kunt niet zomaar je *cultuuret* kwijt; je moet geld hebben, je moet een kantoor hebben, een zaal, de hele *rambam*. We willen een solide basis aanbieden die niet meer kapot kan.' Jammergenoeg is het genoemde bedrag niet voldoende gebleken: alleen de begane grond is volledig af, terwijl de eerste en tweede verdieping nog geheel verbouwd moeten worden.

FEEST TOT BAM!

De officiële opening van het pand aan de Nieuwezijds Kolk werd op begin april feestelijk gevierd. De uit Surinaamse afkomstige gemeenteraadslid van Amsterdam mevrouw Tara Oedayraj Singh Varma opende het nieuwe intercultureel centrum met de belofte zich 'altijd te zullen inzetten voor het doel van Akhnaton' en de hoop uit te spreken dat 'Nederlanders en buitenlanders er daadwerkelijk zullen samenkomen'.

Daarna volgde een breed en gevarieerd scala van culturele uitingen zoals de Colombiaanse cumbia, de mambo en bolero van Cuba en de merengue uit Santo Domingo. Afro-Surinaams muziek met Kawina drums en koorzang. Klassieke en moderne Turkse muziek. Mengeling van Latijns-Amerikaanse, Molukse en Afrikaanse ritmes. Arabische muziek. En tenslotte 'Salsa corriente': tumba, merengue. *Feest tot Bam!*, zoals op de uitnodiging stond.

Schaken

Van Oosterom A klopt Van Oosterom B

DE OP ARUBA wonende Nederlander Joop van Oosterom, die onder meer de matches Sosonko-Szofie Polgar en Poloegajevski-Judit Polgar sponsorde, is ook in de Nederlandse schaakwereld een belangrijk man. Met zijn computerbedrijf Volmac sponsort hij al vele jaren de Rotterdamse schaakclub, Volmac Rotterdam, en met veel succes. De vereniging is dankzij deze financiële injectie in staat internationale toppers als Viktor Korchnoi (Zwi) en Jonathan Speelman (Eng) voor de hoofdklasse-competitie aan te trekken. Aangevuld met grootmeesters uit Nederland zelf zoals Jan Timman, Genna Sosonko, John van der Wiel en Jeroen Piket en nog een handvol meesters (Gert Ligterink, Hans Böhn, Manuel Bosboom en Bruno Carlier) was dit team zo goed als onverslaanbaar in competitieduels.

=door Jules Welling=

Leon Pliester is een Nederlandse meester, die een deel van zijn centen verdient bij HSG, het Hilversumse Schaakgenootschap. Hij is ook een huisvriend van de Hongaarse Polgar-familie, waarvan de drie zusters Zsuzsa, Zsofia en Judit, de laatste jaren zoveel furore gemaakt hebben. Pliester stelde Van Oosteron voor de Polgar-zusters voor de competitie naar Nederland te halen, niet bij Volmac in Rotterdam maar bij WSG in Hilversum. De Arubaanse mecenas had daar wel oren naar. Hij trok op persoonlijke titel de buidel en ging met HSG de strijd aan met Volmac, dat door zijn bedrijf van financiën werd voorzien. De Nederlandse competitie kreeg daardoor een heel apart tintje: Van Oosterom met zijn bedrijf (Volmac) tegen Van Oosterom alleen, ofwel het bedrijfskapitaal tegen het privé-kapitaal.

Bij de aanvang van de competitie werd voor het eerst sinds jaren weer rekening gehouden met serieuze strijd om de landstitel, zeker toen het speelschema bekend werd. Pas in de achtste (van de negen) ronde stond het cruciale duel HSG-Volmac/Rotterdam op het programma. Op papier kon het niet mooier, maar het pakte heel anders uit.

In de zesde ronde kreeg HSG een pijnlijke nederlaag te slikken tegen en in Eindhoven, dat het afgelopen seizoen weer naar de hoofdklasse promoveerde. In die wedstrijd was alleen Zsuzsa Polgar aan Hilversumse zijde van de partij. Aan het eerste bord kreeg zij een ongenadig pak slaag van de Nederlandse meester Loek van Wely. Dat ging zo:

Wit Zsuzsa Polgar, Zwart Loek van Wely: 1. d4, Pf6 2. e4, g6 3. Pe3, Lg7 4. e4, d6 5. Le2, 0-0 6. Pf3, e5 7. 0-0, Pe6 8. d5, Pe7 9. Pe1, Pd7 10. Pd3, f5 11. Ld2, Pf6 12. f3, h5 13. e5, fxe4 14. fxe4, c6 15. Db3, exd5 16. exd5, Pf5 17. c6, bxc6 18. dxc6, Kh7 19. Tac1, Pd4 20. Da4, Db6 21. Kh1, Pxe2 22. Pxe2, La6 23. La5,

23.-, De2 24. f3, Dxe2 25. Te1, Lxd3 26. Txe2, Lxe2 27. Tc3, Pg4 28. Tc1, Tf29. Db3, Taf8 30. g3, Tf2 31. c7, Lf3 32. Kg1, Tg1, Tg2+ en wit gaf het op (0-1)

Er ging in die wedstrijd nog veel meer mis met HSG, dat voor deze wedstrijd toch kon beschikken over de meesters Friso Nijboer, Rudy Douven, Leon Pliester en Paul Boersma. Zij brachten twee punten in: Nijboer won van Herman Grooten (IM) en Boersma van Peter Scheeren (IM) maar Douven en Pliester verloren van respectievelijk Johan van Mil (IM) en Gerard Welling (FM). Het werd uiteindelijk 6½-3½ voor de Eindhovenaren. Bij Volmac/Rotterdam haperde er niets. Het team bleef winnen, vaak zelfs met grote cijfers. Alleen dubbel verlies van de Rotterdammers in de achtste en de negende ronde kon de Hilversumse ploeg nog helpen.

Het prestigeduel tussen de twee topploegen liep uit op een enorme teleurstelling voor de Hilversummers. Een op volle oorlogssterkte opkomend Volmac verpletterde HSG met maar liefst 8-2, waarmee de Rotterdammers voor de zoveelste keer de nationale titel voor zich opeisten. De laatste ronde is niet eens van belang meer.

Voor de strijd tegen de Rotterdammers werden alle drie de zusters Polgar opgeroepen, maar het mocht niet baten. Alleen Judit kon een halfje bijdragen aan het Hilversumse totaal. Zij hield de Engelse grootmeester Jonathan Speelman op remise. Zsuzsa werd vernietigend verslagen door John van der Wiel en wel zo:

Wit John van der Wiel, zwart Zsuzsa Polgar: 1. e4, e5 2. Pf3, Pe6 3. Lb5, a6 4. La4, Pf6 5. 0-0, La7 6. Te1, b5 7. Lb3, d6 8. c3, 0-0 9. h3, Pa5 10. Lc2, c5 11. D4, Dc7 12. Pbd2, Tfd8 13. d5, e4 14. Pf1, Pb7 15. P3h2, Te8 16. Pg3, g6 17. f4, exf4 18. Lxf4, Pd7 19. Pg4, Pe5 20. Ph6+, Kg7 21. P3f5,

21.-, gxf5 22. exf5, Lf6 23. Dh5, Kf8 24. Phg4, Pxg4 25. Hxg4, Te7 26. g5, Dc5+ 27. Kf1, Lxf5 28. gxf6 en zwart gaf het op (1-0) Zsofia moest het onderspit delven tegen Riny Kuijf, waardoor de Hongaarse familiebijdrage beperkt bleef tot een schamel half puntje.

Met deze monsterzege bevestigde Volmac/Rotterdam nog eens zijn suprematie in Nederland. De club kwalificeerde zich opnieuw voor het toernooi om de Europa Cup, waarin het Franse Lyon — de club van onder anderen ex-wereldkampioen Boris Spasski — de eerste tegenstander is.

HSG blijft met lege handen achter. Van Oosterom zal nog meer versterkingen moeten laten aanrukken om de competitie echt interessant te maken.

KRUISWOORD PUZZEL

HORIZONTAAL: 1. Japans spel; 3. Deel van het lichaam; 7. Voorzetsel; 9. Vergaren; 14. Familielid; 16. Brievensnoer; 18. Bijwoord; 19. Inval; 21. Lidwoord; 23. Naaigerei; 24. Verlegenheid; 26. Bijwoord; 28. Goddelijk wezen; 30. Vlak; 32. Heden; 33. Uiting van genegenheid; 35. Persoonlijk voornaamwoord; 36. Verhoogde plaats; 37. Telwoord; 38. Nakomeling; 40. Watering; 42. Zeepwater; 43. Kier; 44. Tijdsaanduiding; 45. Meubelstuk; 46. Tocht; 48. Rivier in Rusland; 50. Loot; 52. Geneesmiddel; 54. Europeaan; 55. Molentrechter; 56. Vreemde munt; 58. Bittere vloeistof; 59. Spil; 60. Gedeeltelijk; 61. Gaarne; 64. Onmeetbaar getal; 65. Onbepaald telwoord; 66. Soort net; 67. Deel van de dag; 69. Plaats in de Betuwe; 70. Muzieknoot; 71. Zuiver; 73. Slede; 75. Uitgestrektheid; 76. Bergruimte; 77. Griet; 78. Voegwoord.

VERTIKAAL: 2. Voorzetsel; 4. Aardrijkskundige aanduiding; 5. Deel van het lichaam; 6. Gelijk aan waarde; 8. Verschillend; 10. Sloep; 11. Hogere stand; 12. Opstootje; 13. Water in Friesland; 15. Ten bedrage van; 17. Gezondheid; 20. Ongedierte; 22. Landbouwwerktuig; 24. Voorgebergte; 25. Wereld-deel; 27. Traag; 29. Voorzetsel; 31. Groen; 32. Ontkenning; 34. Bek; 37. Ingetogen; 39. Voegwoord; 41. Alleen; 43. Elasticiteit; 47. Plaats in Drente; 48. Plaats in Rusland; 49. Rivier in Noord Holland; 50. Aalvork; 51. Spijl; 53. Drinkgerei; 55. Verbouw; 57. Familielid; 60. Kneedbare massa; 62. Gordel; 63. Bevel; 65. Deel van een vis; 68. Familielid; 69. Voorzetsel; 72. Nikkel; 74. Muzieknoot.

WINNAAR VORIGE WEEK

Uit het grote aantal inzendingen van dez Amigoe kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Jan Linschoten
Brakkeput Abao 133
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdagmiddag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden: KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Linkels

OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL: 1. Brak; 4. Materie; 5. Ramp; 13. Een; 14. Dol; 15. Neg; 17. Dia; 18. En; 19. Sip; 20. Big; 22. Rul; 24. Sr.; 25. Las; 26. Netel; 27. Lak; 29. Dar; 31. Een; 33. Tra; 35. Lev; 36. Eren; 38. Trom; 41. Iel; 43. Eisen; 44. Atoom; 45. Tor; 47. Teen; 48. Aloe; 50. Pul; 52. Pen; 54. Oor; 56. Set; 58. Nip; 60. Komma; 61. Min; 63. R.K.; 65. Sul; 67. Ree; 68. Ruk; 69. La; 70. Ark; 72. Tam; 74. Dol; 75. Arr.; 76. Mooi; 77. Maraboe; 78. Klus.

VERTIKAAL: 1. Beer; 2. Ren; 3. An; 4. Mop; 5. Al; 6. Elite; 7. In; 8. Eer; 10. Ad; 11. Mis; 12. Part; 14. Dis; 16. Gul; 19. Sar; 20. Been; 21. Gent; 23. Lat; 25. Laveren; 28. Krimpen; 29. De; 30. Kreet; 32. Motor; 34. AE; 35. Let; 36. Est; 37. Ene; 39. Ral; 40. Moe; 42. Lol; 46. Op; 48. Noor; 49. Arme; 51. Ut; 53. Nis; 55. Omega; 56. Sik; 57. Kram; 59. Put; 62. Hars; 64. KRO; 66. Lam; 68. R$oe; 69. Cru; 71. K.O.; 73. Ma; 74. Do; 75. Al.